

Opinnäytetyö (AMK)

Kala- ja ympäristötalouden koulutusohjelma

Iktyonomi

2013

Annukka Österlund

OSALLISTAMALLA ITÄMERIKANSALAIKUUTEEN

– BalticSeaNow.info

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Annukka Österlund

OSALLISTAMALLA ITÄMERIKANSALAIJUUTEEN –BALTICSEANOW.INFO

Itämeren heikentynyt tila on huolestuttanut ihmisiä jo vuosia. Kuitenkin kansalaisilta ovat puuttuneet keinot ja kanavat osallistua Itämeren suojelua koskevaan keskusteluun. Tähän tarpeeseen syntyi Turun ammattikorkeakoulun vetämä kansainvälinen ympäristökasvatushanke BalticSeaNow.info, joka pyrki kehittämään uudenlaisia keinoja yleisön osallistamiseen Itämeren suojelutyössä sekä lisäämään kansalaisten ympäristötietoisuutta ja aktivoimaan yleisökeskustelua. Opinnäytetyössäni arvioitiin käytettyjä keinoja ja niiden onnistumista, sekä osallistamisen merkitystä ja yleisön roolia Itämeren suojelussa. Näitä teemoja tutkittiin ympäristökasvatuksen teoriataustan valossa sekä Itämeren parissa työskenteleville ihmisille suunnatun kyselyn avulla.

Tässä työssä on käyty läpi niin onnistuneita kuin epäonnistuneitakin osallistamiskokeiluja, joiden tuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa tulevia hankkeita. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Itämeren parissa työskentelevien ihmisten asenteita ja ajatuksia yleisön roolista Itämeren suojelutyössä Itämeri-kyselyn avulla. Itämeri-kyselyn vastauksia verrattiin vuonna 2010 suoritettuun Baltic Survey tuloksiin, joka puolestaan tutki kansalaisten asenteita Itämereen ja sen suojeluun. Kansalaisten ja Itämeri-asiantuntijoiden vastausten välillä voitiin nähdä huomattavia eroja siinä, millaiseksi vastaajat määrittivät Itämeren nykytilan. Myös vastaajien ajatukset omista vaikutusmahdollisuuksistaan Itämeren tilaan erosivat toisistaan huomattavasti.

Monet tutkimukset ovat todistaneet Itämeren olevan tärkeä ja huolenpidon arvoinen kansalaisilleen. Vaikka viime vuosina on kampanjoitu runsaasti kansalaisten Itämeri-tietoisuuden lisäämiseksi, on tälläkin saralla vielä tehtävää. Yhteisen Itämeri-identiteetin kehittämisen on nähty olevan yksi keino tarttua tähän ongelmaan. Myös erittäin tärkeiksi seikoiksi voidaan nähdä tiedon lisääminen erilaisten Itämeren hyväksi tehtyjen toimien vaikutuksista sekä parempi tiedottaminen onnistuneista suojelutoimista.

ASIASANAT:

Osallistaminen, osallistuminen, osallisuus, ympäristökasvatus, Itämeri, kansalaisuus, ympäristö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fisheries and Environmental Care | Ictyonome

2013 | 94 pages

Instructor: Raisa Kääriä

Annukka Österlund

TO BALTIC SEA CITIZENSHIP WITH PUBLIC PARTICIPATION – CASE BALTICSEANOW.INFO

The poor state of the Baltic Sea is a general concern among people living around it but the means to act has been missing. BalticSeaNow.info was an international environmental education project lead by Turku University of Applied Sciences. The purpose of this project was to experiment several methods of public involvement, raise awareness and activate discussion. This thesis analyzes how these methods have been used and whether they have been successful or not. A review is made on the role of citizens in the protection of the Baltic Sea on the grounds of literature furthermore a survey was conducted for people working with the Baltic Sea.

The thesis analyzed successful and failed attempts to participate the public. The results of these experiments can be used in other contexts requiring public involvement. A survey called Itämeri-kysely was conducted for people working with the Baltic Sea to determine the general opinion about the role of the public in the protection of the Baltic Sea. The result of Itämeri-kysely and Baltic Survey, a survey conducted for the general public in the Baltic Sea countries in 2010, were compared. There was a clear difference between the results of these two questionnaires on how the people saw the state of the Baltic Sea and the possibilities that citizens have to influence it.

Several previous studies have proved that the Baltic Sea is important and worthy of protection measures for the people living around it. Even though in the past few years there has been massive campaigning to raise awareness about the Baltic Sea, there is still a lot of work to be done. One way is to strengthen the Baltic Sea identity by creating personal experiences and knowledge. Other important measures are better informing about the effects that different protection measures have and better reporting about the reached successes.

KEYWORDS:

Baltic Sea, public participation, environmental education, BalticSeaNow.info, eutrophication, raising awareness, Baltic Sea identity

SISÄLTÖ

KÄYTETTY SANASTO	7
1 JOHDANTO	8
2 TAUSTA	11
2.1 Itämeren ominaispiirteet ja ongelmat	11
2.2 Osallistaminen	14
2.3 Kansalaisten rooli Itämeren suojelussa	16
2.4 Ympäristökansalaisuus ja itämerikansalaisuus	17
2.4.1 Aktiivinen kansalaisuus	18
2.4.2 Ympäristökansalainen kuluttajana	20
2.4.3 Vihreän kuluttajuuden kääntöpuoli	22
2.5 Media ja Itämeri	24
2.6 Ympäristökasvatuksen teoriallelle	26
2.6.1 Hungerfordin ja Volkin ympäristövastuullisuuden malli	26
2.6.2 Palmerin puumalli	27
2.6.3 Paloniemen ja Koskisen malli	27
2.6.4 BalticSeaNow.info -projektin käyttämä teorialle	28
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	30
3.1 Indikaattoriluvut	30
3.2 Kysely	30
3.2.1 Kyselyn luotettavuus ja pätevyys	33
3.3 BalticSeaNow.info -projektin kokemukset käytetyistä menetelmistä	34
3.3.1 BalticSeaNow.info – portaali	34
3.3.2 Sosiaalinen media	34
3.3.3 Tapahtumat	35
4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	36
4.1 Kyselyn tulokset	36
4.1.1 Itämeri-kyselyn osa 1.	36
4.1.2 Itämeri-kyselyn osa 2	48
4.2 Projektin kokemuksia järjestetyistä tapahtumista	56
4.2.1 Massatapahtumat	56

4.2.2 Luennot	58
4.2.3 Taidepainotteiset tapahtumat	61
4.2.4 Kilpailut	62
4.2.5 Internetportaali	64
4.2.6 Sosiaalinen media	67
4.3 Indikaattoriluvut	67
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	72
5.1 Kansalaisten huoli Itämerestä	73
5.2 Kyselyiden tulokset	74
5.3 BalticSeaNow.Info:n kokemukset	75
5.4 Internet ympäristöhankkeen toimintaympäristönä	77
5.5 Ympäristöportaali toimintaympäristönä	78
5.6 Tapahtumat ja sosiaalinen media	80
5.7 Kansalaisten osa Itämeren suojelussa	80
6 KIITOKSET	82
LÄHTEET	83

LIITTEET

- Liite 1. Itämeri-kysely
- Liite 2. BalticSeaNow.info-hankkeen järjestämät tapahtumat
- Liite 3. CD: BalticSeaNow.info-portaalin offline-versio

KUVAT

Kuva 1. Itämeren valuma-alue.	11
Kuva 2. BalticSeaNow.info:n soveltama teorianmalli. Kuvassa on havainnollistettu kuinka BSNI portaali vastaa hankkeen taustalla olevaan teorianmalliin. (Komulainen, 2012.)	28
Kuva 3. BalticSeaNow.info –hankkeen ympäristökasvatusmallin mukainen tavoiteltu oppimistapahtuma.	29
Kuva 4. BalticSeaNowInfo:n äänestysseinä, jossa äänestys tapahtuu pyöreillä rantakivillä.	57
Kuva 5. Kuva tutkimusalusvierailulta elokuulta 2012, jossa koululaiset pääsivät oppimaan merentutkimuksen saloja ja kokeilemaan näytteenottoa itse. Kuva: Tallinnan teknillisen yliopiston Meri-instituutti.	60

Kuva 6. Baltic Sea In My Eyes -valokuvakisan voittaja tuomariston valinta-luokassa. Kuvaaja: Anette Eklone.	63
Kuva 7. BalticSeaNow.info-portaalin rakenne.	65
Kuva 8. BalticSeaNow.info:n web-kamera sääksen pesällä Seilin saarella.	66
Kuva 9. BalticSeaNow.info – portaalissa käynnit kävijämäärän mukaan aikavälillä 1.2.2011 – 28.2.2013.	69

KUVIOT

Kuvio 1. Itämeri-kyselyn vastaajien jakautuminen maantieteellisesti.	32
Kuvio 2. Itämeren tila Suomen puoleisissa osissa ja koko Itämerellä Itämeri-kyselyn ja aiemmin tehdyn Baltic Survey:n vastaajien mielestä. Itämeri-kyselyn vastaajat (n 39) ovat Itämeren parissa työskenteleviä henkilöitä ja Baltic Survey:n (n noin 1000) vastaajat puolestaan otos kansalaisten keskuudesta.	38
Kuvio 3. Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajille esitettyjä Itämeren tilaan liittyviä väittämiä.	41
Kuvio 4. Eri tahojen osallistumisen tarpeellisuus suojelutoimenpiteisiin Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajien mielestä.	43
Kuvio 5. Väittämiä liittyen vastaajien näkemykseen omasta roolistaan Itämeren suojelussa Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajien mukaan.	45
Kuvio 6. Itämeren suojelutoimien rahoittamisen mahdollisten lähteiden hyväksyttävyyss Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajien mukaan.	47
Kuvio 7. Itämeren suojeluun liittyvien toimintamallien toimivuus Itämeri-kyselyn vastaajien mielestä.	49
Kuvio 8. Kansalaisten ympäristötietoisuuden herättämisessä käytettyjen keinojen toiminta Itämeri-kyselyn vastaajien mukaan.	53
Kuvio 9. Ympäristövastuullisuuden syntyyn liittyviä väittämiä.	55

TAULUKOT

Taulukko 1. Osallistumisen eri asteet Horellin ym. (2002) mukaan.	15
Taulukko 2. BalticSeaNow.info -portaalin kävijämäärät neljännesvuosittain, sekä koko projektin toiminta-ajan aikana. Taulukossa on esitetty kokonaiskäyntimäärät, yksilöidyt kävijämäärät, uusien ja vanhojen kävijöiden prosenttiosuus kokonaiskävijämäärästä, vierailtujen sivujen keskimääräinen lukumäärä sekä kävijöiden sivuilla viettämä keskimääräinen aika.	68
Taulukko 3. Suosituimmat sivut BalticSeaNow.info -portaalissa sivujen katselukerran mukaan sekä sivuilla keskimäärin vietetty aika.	69

KÄYTETTY SANASTO

Halokliini	Suolaisuuden harppauskerros, jossa suolaisuus muuttuu syvyysuunnassa paljon lyhyellä matkalla. Halokliini jakaa vesimassan vähäsuolaisempaan pintaveteen sekä suolaisempaan pohjaveteen. Voimakas halokliini estää veden vertikaalisen sekoittumisen. (Itämeriportaali 2013b.)
Osallistaminen	Osallistaminen on yksilön tai yhteisön tukemista tai kannustamista osallistumiseen. Osallistumisen tarve ei ole syntynyt osallistujan omassa mielessä. (Heinonen & Luomi 2008, 21.)
Osallistuminen	Yksilön vapaaehtoinen aktiivinen mukanaolo toiminnassa (Heinonen & Luomi 2008, 21).
Osallisuus	Yksilön kokemus vastuun saamisesta ja omien kykyjen riittävyydestä. Osallisuuden nähdään parantavan yksilön halukkuutta sitoutua toimintaan yhteisten asioiden hyväksi ja yhteisöön kuuluvuuden tunteen kehitystä. (Heinonen & Luomi 2008, 21–22.)
Sisäinen kuormitus	Pohjan sedimentteihin sitoutuneiden ravinteiden vapautuminen uudelleen vesipatsaaseen (Knuutila 2007, 1409–10).
Suolapulssi	Suuri yhtäjaksoinen suolaisen, hapekkaan veden sisäänvirtaus Itämereen Tanskan salmien kautta (Itämeriportaali 2013b).
Termokliini	Lämpötilan harppauskerros, jossa lämpötila muuttuu paljon lyhyellä matkalla syvyysuunnassa (Itämeriportaali 2013b).
Valtautuminen	Valtautuminen syntyy, kun voimaantumisen lisäksi tarjolla on mahdollisuuksia toimintaan ja vaikuttamiseen (Heinonen & Luomi 2008, 22).
Voimaantuminen	Voimaantunut henkilö uskoon omiin kykyihinsä ja vaikutusmahdollisuuksiinsa sekä kokee oman roolinsa merkitykselliseksi. Voimaantumisen johdosta ihmisen halu toimia asian puolesta kasvaa. (Heinonen & Luomi 2008, 22.)

1 JOHDANTO

Kansalaisten kasvanut huoli ympäristön tilasta sekä toisaalta aktiivisen kansalaistoiminnan hiipuminen leimaavat aikaamme. Huoli ympäristön tilasta on nopeasti muuttunut pienen piirin asiasta koko kansaa koskettavaksi huolenaiheeksi, ja Itämeren huonontunut tila on osa jokaisen arkea. Itämeri on tunnetusti yksi maailman saastuneimmista meristä, mutta kuitenkin useimmilla Itämeren alueella asuvilla ihmisillä on henkilökohtainen suhde mereen. Itämereen liittyy tunteiden lisäksi taloudellisia ja ympäristöllisiä arvoja. Ympäristöarvot ovatkin kärsineet huomattavasti ihmistoiminnan seurauksena, ja myös taloudelliset arvot ovat osaltaan heikentyneet ympäristön tilan muuttuessa. Itämeren tilan parantamiseksi on jo tehty paljon ja joiltain osin tulokset ovatkin selkeästi nähtävissä.

Ihmistoiminnan vaikutus on tunnustettu tosiasia, joka on suurin syytä Itämeren huonoon tilaan. Mutta ketä tästä voimme syyttää? Suomalaisilta kysyttäessä syyttävä sormi kääntyy usein rajojemme ulkopuolelle Venäjän tai Puolan suuntaan. Itämeri ei kuitenkaan tunne maiden välisiä rajoja, joten ongelma on kansainvälinen. Samalla ongelma on paikallinen, sillä ravinteiden vaikutukset näkyvät voimakkaimmin lähellä päästölähteitään. Omat rannikkomme kärsivät rehevöitymisen aiheuttamista ongelmista monin paikoin ja myös Suomen osalta paljon on vielä tehtävää. On arvioitu, että jos kaikki Itämeren rantavaltiot päästäisivät yhtä paljon ravinteita Itämereen kuin mistä Suomi on vastuussa valuma-alueen asukasta kohti, kasvaisi meren ravinnekuormitus 50 % (Kuosa 2010). Näin ollen emme suinkaan voi laskea itseämme pois Itämeren suojeluun osallistuvista tahoista.

Aktiivisen kansalaisuuden hiipuminen ja kasvava huoli ympäristöongelmista on saanut valtionkin tarttumaan toimiin moninaisin keinoin. Niin koulujen opetussuunnitelmien muutokset, ruohonjuuritason projektit kuin hallituksen käynnistämät politiikkaohjelmatkin ovat yhteiskunnan keinoja tarttua toimeen. Aktiivisen kansalaisuuden roolin korostaminen on myös koettu merkittäväksi asiaksi. Nyky-yhteiskunnassa monet kansalaiset tuntuvat unohtaneen oman äänensä käy-

tön ja mahdollisuutensa vaikuttaa. Koemme että veroja maksamalla olemme tehneet kansalaisvelvollisuutemme. Kansalaisten vaikutusvalta on kuitenkin toimivan yhteiskuntamme peruspilareita. Ajatushautomo Demos Helsingin tutkijat Roope Mokka ja Aleksi Neuvonen (2006, 89) näkevätkin, että hyvinvointivaltion ongelmien ratkaisu olisi ”kansalaisen äänen esiin houkuttelussa, sen voimistamisessa ja haastamisessa dialogiin”. Elävää kansalaisyhteiskuntaa pidetään toimivan demokratian edellytyksenä. Kansalaisten aktiivinen osallistuminen mahdollistaa tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja demokratian pelisääntöjen noudattamisen. Kansalaisten osallistamisen tärkeyttä on korostettu useaan otteeseen. Osallistumisen etuina voidaankin nähdä moninaisia seikkoja: henkilökohtaisen luontosuhteen ja yhteisöön kuuluvuuden tunteen kehitys sekä osallistumiseen liittyvistä valta- ja vaikuttamissuhteista oppiminen (Koskinen 2004, 138). Kansalaisten osallistumisen etuina voidaan nähdä myös hiljaisen, kokemuksellisen tiedon esiin tuominen, jota voisi olla muuten vaikea löytää. Tämä mahdollistaa paremmin harkittujen ja perusteltujen päätösten syntymisen. (Koskinen 2010, 11.)

Yleisön osallistamisen tarve on tunnustettu niin kansainvälisissä ympäristösopimuksissa kuin yleisökeskusteluissakin. Turun ammattikorkeakoulun vetämä BalticSeaNow.info-projekti syntyi tästä tarpeesta ja pyrki toiminnassaan kehittämään ja kokeilemaan erilaisia yleisön osallistamiskeinoja sekä niiden käyttömahdollisuuksia. BalticSeaNow.info-hanke oli kansainvälinen yleisön osallistamiseen Itämeren suojelutyössä tähtäävä ympäristökasvatushanke. Pääosa sen rahoituksesta tuli Central Baltic Interreg IVA -ohjelmasta. Projektin toiminta-aika oli marraskuusta 2009 helmikuuhun 2013. Hankkeen aikana kehitettiin keinoja yleisön osallistamiseen ja keskustelun aikaansaamiseen Itämerestä ja sen luonnosta. Nämä tarpeet on tunnustettu myös useissa Itämeren poliittisissa ohjelmissa. Aktiivisen kansalaisosallistumisen syntyyn tarvitaan ympäristötietoisuuden kasvua, mutta lisäksi tulee kehittää kiinnostavia kanavia, jotta kansalaiset voivat osallistua konkreettisemmin toimintaan ja vaikuttamiseen Itämeren hyväksi. (Komulainen 2012, 5.)

BalticSeaNow.info-hankkeen toiminta koostui pääosin internetportaalista sekä tapahtumien järjestämisestä. Hankkeen vetovastuussa oli Turun ammattikorkeakoulu ja muina partnereina toimivat Pidä saaristo siistinä ry, Tallinnan teknillisen yliopiston merentutkimus-instituutti, luonnonsuojelujärjestö Estonian Fund for Nature sekä Ruotsin meteorologian ja hydrologian instituutti. Latvialainen Vides-projekti osallistui hankkeeseen vuosina 2009–2011.

Tarkastelen opinnäytetyössäni osallistamista sekä pohdin sen merkitystä ja toimintamahdollisuuksia. Pysin opinnäytetyössäni vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

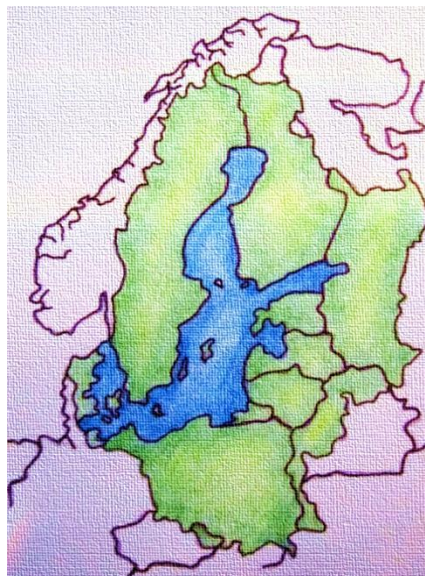
- Mitä yleisön osallistaminen on ja mikä on sen merkitys?
- Miten kansalaisten osallistaminen voi vaikuttaa Itämeren tilaan?
- Millaiset keinot ovat yleisön osallistamisessa toimivia?

Osallistamisen teoriataustan lisäksi tarkastelen opinnäytetyössäni BalticSeaNow.info-hankkeen kokeilemia menetelmiä yleisön osallistamiseksi. Työskenneltyäni hankkeen opiskelija-assistenttina vuoden verran, olen perehtynyt aiheeseen hyvin ja tein opinnäytetyöni BSNI:n toimeksiantona.

2 TAUSTA

2.1 Itämeren ominaispiirteet ja ongelmat

Itämeri on hyvin erikoinen ja haavoittuvainen merialue, sillä se on erityisen matala, hyvin eristynyt ja sen valuma-alue on erittäin tiheästi asutettu. Ihmistoiminnan vaikutus Itämereen on huomattu jo viime vuosisadan alussa, mutta tästä huolimatta sen tila on heikentynyt viime vuosikymmeninä huomattavasti. Itämeri on yhteydessä Pohjanmereen vain kapeiden ja matalien Tanskan salmien kautta. Lajimäärän vähyteen vaikuttavat niin murtovesi, suuret lämpötilan muutokset vuodenaikojen vaihdellessa kuin Itämeren nuori geologinen ikä. (Raateoja ym. 2008, 17.) Itämeren valuma-alue on lähes 1 700 000 km², mikä on noin nelikertainen varsinaisen Itämeren altaan kokoon nähden (kuva 1). Suuri valuma-alue tuo laajalta alueelta Itämereen kuormittavaa ainesta. Alueella asuu 85 miljoonaa ihmistä 14 valtion alueella. (Itämeriportaali 2012a.) Valuma-alueen koosta ja vesitilavuuden pienuudesta johtuen Itämeri on erittäin herkkä likaantumiselle.

Kuva 1. Itämeren valuma-alue.

Itämeren ominaispiirteisiin vaikuttaa suuresti se, että se on kerrostunut niin lämpötilan kuin suolapitoisuudenkin mukaan. Tavallisimmin 15–20 metrin syvyydessä kesäaikaan esiintyvä termokliini jakaa veden lämpötilan mukaan kerroksiin. Halokliini puolestaan jakaa Itämeren kerroksiin suolapitoisuuden mukaan. Itämeren suolapitoisuus on valtameriä huomattavasti alhaisempi. Sen suolaisuuserot vaihtelevat paikan ja syvyyden mukaan 1–20 promillen välillä. Suolaisuuden mukaan kerrostuneisuus on pysyvä ilmiö, joka ei juurikaan vaihtelu vuodenaikojen mukaan. 40–80 metrin syvyydessä oleva halokliini estää veden sekoittumisen, ja hapekkaan pintaveden pääsyn pohjalle. Mitä kauemmas Itämerellä mennään Tanskan salmista, sitä enemmän vesi laimenee ja Pohjanlahdella veden suolapitoisuus on jo niin alhainen, ettei vahvaa halokliiniä pääse muodostumaan. Se myös heijastuu Pohjanmeren syvänteiden melko hyvinä happiolosuhteina. (Raateoja ym. 2008, 19–21.)

Itämeren sisäinen ravinnekuormitus tekee vesiensuojelutoimenpiteiden onnistumisen hyvin vaikeaksi. Pohjan happikadot ja rikkivedyt ovat merellemme luonnollinen ilmiö, mutta pohjaan laskeutunut eloperäinen aines eli sedimentaatio edesauttaa hapettomuuden syntymistä. Rehevöitymisen johdosta pohjalle laskeutuu entistä enemmän hajotettavaa ainesta, mutta kulutustoiminnan tarvitsema hapen määrä ei kuitenkaan lisäännä. Happikadon johdosta sedimenttiin varastoitunutta fosforia alkaa vapautua takaisin veteen. Vapautunut fosfori pääsee halokliinin läpi fysikaalisten prosessien ja myrskyjen aiheuttaman veden sekoittumisen myötä ruokkimaan pinnan planktonlevien kasvua ja täten pahentamaan rehevöitymistä. (Raateoja ym. 2008, 74–75.)

Itämeren vesi vaihtuu hitaasti. Koko vesimassan vaihtumiseen menee arvioiden mukaan 30–50 vuotta. Suolapulssit ovat tärkeitä Itämerelle ja erityisesti syvänteiden happitilanteelle. Pohjaveden happivarannot kuluvat biologisissa ja kemiallisissa prosesseissa. Hapettomilla alueilla syntyy myrkyllisiä rikkivetyjä, jolloin suurin osa eliöistä kuolee. Itämeren rehevöityminen lisää hapettomien pohjien ongelmaa. Halokliinin estäessä hapen kulkeutumisen pohjaveteen pintavedestä suolapulssin tuoma hapekas vesi parantaa syvänteen happiolosuhteita. Suolapulssit vaativat tietynlaiset olosuhteet ja niitä saadaankin Itämerelle varsin epä-

säännöllisesti. Viime vuosikymmeninä suurien suolapulssien tulo on harventunut ja syyksi epäillään ilmastomuutosta. (Raateoja ym. 2008, 24–25.)

Ihmistoiminnan haitallisuus näkyy Itämerellä selvimmin liiallisena ravinnekuormituksena, jonka seurauksena Itämeri rehevöityy. Rehevöitymisen oireita Itämerellä ovat esimerkiksi veden sameutuminen, sinileväkukinnot sekä pohja-alueiden heikentynyt happitilanne. Viimeisen sadan vuoden aikana näkösyvyys Suomea ympäröivillä merialueilla on vähentynyt 8–10 metristä 4–6 metriin. Tärkeimpiä rehevöitymiseen vaikuttavia ravinteita ovat typpi ja fosfori. (Raateoja ym. 2008, 70–77.) Tämän vuosisadan aikana Itämeren sedimentaatio on lisääntynyt 60 %. Itämereen päätyvä typpimäärä on arvioiden mukaan nelinkertaistunut sekä fosforin määrä kahdeksankertaistunut saman ajanjakson aikana. Suurimmillaan ravinnepäästöt olivat 1960–70-luvulla. (Furman ym. 1998, 10.) Ravinteet päätyvät Itämereen ilman, maan sekä veden välityksellä. Noin puolet Itämeren ravinnekuormituksesta on hajakuormitusta. Suurimpia hajakuormituksen lähteitä ovat metsä- ja maatalous. Neljäsosa Itämeren fosforikuormituksesta on peräsin pistekuormituksesta. Pistekuormittajia ovat esimerkiksi teollisuuden ja asutuskeskusten jätevedenpuhdistamot. Kaukokulkeuman kautta tulee suuri osa Itämeren typpikuormituksesta. Ilmaperäisen kuormituksen lähteitä ovat niin liikenteen kuin teollisuuden päästötkin. Luonnonhuuhtouma kuljettaa Itämereen neljäsosan typestä ja fosforista. Se on luonnon omaa toimintaa, vaikkakin ilmastomuutos tulee sitä luultavasti voimistamaan. (Raateoja ym. 2008, 70–72.)

Rehevöitymisen lisäksi Itämeren ongelmalistaan voidaan lisätä kasvavan meriliikenteen mukanaan tuomat riskit. Öljyonnettomuuden uhka ja laivojen mukana kulkeutuvat vieraslajit uhkaavat kaikki Itämeren herkkää meriluontoa, johon nykyisin jo 70 vieraslajia on kotiutunut. (Raateoja ym. 2008, 95–96.) Itämeren kemiallinen saastuminen oli pahimmillaan 1960 ja -70-luvuilla. Myrkylliset aineet kuten DDT, PCB ja dioksiinit sekä monet muut myrkylliset yhdisteet ovat aiheuttaneet suurta tuhoa meriluonnossa. Myrkkypäästöihin on kiinnitetty viime vuosina paljon huomiota ja päästöjä onkin saatu merkittävästi vähennettyä. (Knuutila 2007, 1412–1413.) Vaikka ympäristömyrkköjen pitoisuudet vesissä ovat pienen-

tyneet huomattavasti, on myrkkyjä silti sitoutunut suuria määriä pohjasedimentteihin ja niiden ruoppaaminen on arveluttavaa. (Raateoja ym. 2008, 85–89.) Nykyisin lisäksi uudet kemikaalit, kuten jätevedenpuhdistuksesta läpi pääsevät hormonaalisia muutoksia aiheuttavat kemikaalit, luovat täysin uudenlaisia ongelmia.

Ensimmäinen Itämeren suojelusopimus solmittiin Itämeren rantavaltioiden kesken vuonna 1974. Itämeren suojelutyössä keskeisessä roolissa on Itämeren suojelukomissio HELCOM. HELCOM:in toimintaan kuuluvat Itämeren meriympäristön tilan seuranta, toimiminen yhteistyöfoorumina rantavaltioiden välillä sekä suositusten antaminen ja toteutusten valvonta. Rantavaltioiden yhteisten ponnistelujen tulosta on esimerkiksi Baltic Sea Action Plan vuodelta 2009. HELCOM:in toiminnan taustalla on EU:n meristrategia. EU on lisäksi luonut monia muita ympäristövelvoitteita jäsenmaille, jotka vaikuttavat myös Itämeren tilaan. Suomen oma Itämeren suojeluohjelma on vuodelta 2002, ja sen tarkoituksena on ohjata omia rannikkovesiimme kohdistuvia toimia. (Raateoja ym. 2008, 117.) HELCOM:in antamat suojelusuositukset ja -toimenpiteet ovat tärkeitä, mutta HELCOM:illa ei ole pakotevaltaa rantavaltioiden suhteen, eikä sen suosituksia ole pakko noudattaa. Baltian maiden ja Puolan liityttyä EU:iin jäsenvaltiot on mahdollista sitouttaa suojelutoimiin paremmin ja luoda kaikkia rantavaltioita koskevia pakotteita.

2.2 Osallistaminen

Yleisön osallistamista pidetään yhtenä ympäristökasvatuksen tukijalkana. Se esiintyy ympäristökasvatuksessa monissa yhteyksissä ja moninaisissa muodoissa. Kansalaisten oikeus osallistumiseen on taattu jo perustuslaissa. Perustuslain mukaan: ”Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.” (PeL 11.6.1999/731.)

Osallisuuteen liittyviä elementtejä ja edellytyksiä ovat valta, vastuu ja voimaantuminen.. Osallistumista voivat motivoida moninaiset seikat: tarve jonkin ongelman ratkaisemiseksi, paine muiden ihmisten taholta tai yksittäiselle henkilölle

tärkeä seikka. Sen muodostuksessa tärkeää on toiminnan jatkuvuus. Irralliset osallistumisen kokemukset eivät luo vahvaa pohjaa tietoiselle osallisuudelle (Lundbom 2002, 110.) Se, kuinka vaikuttavaksi osallistuminen muodostuu, määrittää paljolti sen, miten osallistujat kokevat prosessin – joko voimaannuttavana, valtauttavana tai lannistavana. Osallistumisen toivottuna lopputuloksena alkaa oppimisprosessi, jonka johdosta yhteisen hyvän näkeminen ja huomioiminen kasvaa oman edun tavoittelun sijaan. (Koskinen 2011, 19.)

Toimintaan osallistumisella yksilön ympäristösuhde vahvistuu ja osallistumisen ja omistajuuden kokemukset mahdollistuvat. Kun yksilö saa toimia oman ympäristönsä asiantuntijana, hän oppii tunnustamaan itsensä yhteisön täysivaltaisena jäsenenä. Yksilöiden yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen vahvistaa yhteisöä itsessään. Osallistuminen tarjoaa oppimismahdollisuuksia erilaisiin taitoihin, tietoihin, kriittiseen ajatteluun, mielipiteiden ilmaisuun sekä muiden mielipiteisiin reagoimiseen. Myös epäonnistuneiden osallistamiskokemusten kohtaaminen ja niistä keskustelu muiden osallistujien kanssa kehittävät yksilön itsearviointikykyä. Parhaimmillaan onnistunut osallistamisen kokemus johtaa haluun ja kykyyn toimia jatkossa itsenäisesti. (Koskinen 2011, 18.)

Osallistumisessa yhdistyvät aiheeseen sitoutuminen sekä henkilökohtainen panos. Osallistujat haluavat usein takeet siitä, että heidän vaivannäkönsä johtaa toivottuihin tuloksiin. On myös tärkeää tiedostaa, minkä asteisesta osallistumisesta on kyse. Horellin ym. mukaan osallistuminen voidaan jakaa neljään ryhmään osallistamisen vaatimusten mukaan (taulukko 1). Nämä neljä osaa ovat täysivaltainen osallistuminen, kumppanuus, kuuleminen ja tiedottaminen. (Horelli ym. 2002, 31–42.)

Taulukko 1. Osallistumisen eri asteet Horellin ym. (2002) mukaan.

Täysivaltainen osallistuminen	Vuorovaikuttaminen, jossa käyttäjät keskenään saavat suunnitella ja toteuttaa suunnitelmansa ilman yhteiskunnan suurempaa puuttumista.
-------------------------------	--

Kumppanuus	Käyttäjät ja suunnittelijat yhdessä suunnittelevat hankkeen, mutta päätökset tekevät jokin muu taho, esim. poliitikko.
Kuuleminen	Viranomaisten suorittama hanke, johon he pyytävät käyttäjien mielipiteitä erilaisista vaihtoehdoista.
Tiedottaminen	Viranomaiset suorittavat hankkeen ja tiedottavat käyttäjille suunnitelmista, ja käyttäjien rooli typistyy tutkimuksen kohteena olemiseen.

Osallistamisen eri menetelmiä voidaan käyttää työkaluina, joilla pyritään saamaan aikaiseksi laadukas osallistumisen kokemus. Näitä eri työkaluja on kehitetty ja kokeiltu BalticSeaNow.info-hankkeen puitteissa. Osallistamisen kokemuksia on kuvattu tämän työn menetelmäosiossa.

2.3 Kansalaisten rooli Itämeren suojelussa

Kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa monella eri tasolla ja moni eri tavoin. Vaikuttaminen oman elämäntavan kautta kulminoituu monille ympäristöliikkeille yhteisiin periaatteisiin: ”ajattele globaalisti – toimi paikallisesti” (think globally – act locally) ja ”pieni on kaunista”. (Lindholm 2006, 161.) Vuorovaikutus ympäröivään yhteisöön ja sen toimijoiden kautta puolestaan toteutuu yhteiskunnallisen vaikuttamisen avulla sekä aktiivisena kansalaisena toimimisella. Ympäristötietoa on sinänsä helposti ja runsaasti saatavissa, jos sitä vain jaksaa etsiä. Käytännön tietoa toimien ympäristövaikutuksista on kuitenkin vaikeampaa löytää.

Kansalaisyhteiskunnan muodollinen päätäntävalta ei ole kovinkaan suuri demokraattisessa yhteiskunnassamme. Kansalaisilla on kuitenkin osansa kuluttajan ja aktiivisen kansalaisen roolin kautta. Tietoisilla ja tiedostamattomilla valinnoilla on seurauksensa ja valinnoilla on mahdollista vaikuttaa ympäristön tilaan. Toisil-

la valinnoilla saattaa olla suoria seurauksia, kuten roskaamisella tai saastuttavien aineiden joutumisella ympäristöön. Epäsuoria vaikutuksia ovat puolestaan esimerkiksi ostopäätökset ympäristöystävällisempien tuotteiden kohdalla.

Ajatushautomo Demos Helsingin tutkijat Neuvonen ja Mokka ovat tiivistäneet ajatuksensa osallistamisesta seuraavalla tavalla:

Ihmisille on annettava mahdollisuus olla mukana tekemässä. Valmiiksi tehty on jonkun muun omaisuutta. Vain omaksi koettu on arvokasta, vain sellaisesta voi kantaa vastuuta. (Mokka & Neuvonen 2006, 19.)

Edellinen lainaus kiteyttää sen, mistä ympäristökansalaisuudessa on kyse. Osallistujan tulee tuntea itsensä tärkeäksi ja kuunnelluksi. Se kokemus tuo osallistujalle voimaantumista, valtautumista ja osallisuuden kokemuksia. Tavoitteena on synnyttää osallistujalle kyky ja halu olla mukana jatkossakin ja kantaa asiasta vastuuta. (Koskinen 2011, 20.)

2.4 Ympäristökansalaisuus ja itämerikansalaisuus

Ympäristöstä huolehtimisen ja kansalaisuuden yhdistämistä on luonnehdittu moni eri tavoin, näistä mainittakoon esimerkiksi ympäristö-, vihreä-, kestävä- ja ekologinen kansalaisuus (Melo-Escrihuela 2008, 114). Tässä työssä käytän termiä ympäristökansalaisuus, koska se on Suomessa saanut jo jalansijaa. Ympäristökansalaisuus on yhdistelmä ympäristökasvatusta ja kansalaiskasvatusta. Ympäristöjärjestö WWF:n ympäristökasvattaja Sanna Koskisen mukaan: ”ympäristökansalaisuus on ympäristövastuullista, aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta” (Koskinen 2010, 14). Ympäristökasvatuksen tavoitteena on perinteisesti nähty ympäristövastuullinen käyttäytyminen, kun taas kansalaiskasvatus on tähdännyt aktiiviseen kansalaisuuteen. Näissä tavoitteissa voidaan nähdä kuitenkin paljon yhtäläisyyksiä. Ympäristövastuullisuus sisältää aktiivista kansalaisuutta, kuten omaehtoista toimintaa ympäristön puolesta. Oppiminen oman toiminnan kautta sekä oman kokemuksen tärkeyden korostaminen on yhteistä molemmille kasvatustuodoille. (Koskinen 2010, 14.)

Ympäristökansalainen kokee vastuuta itsestään, kanssaihmisistään, luonnosta ja tulevista sukupolvista, sekä näkee itsensä tärkeänä osana rakentamassa kestäväää tulevaisuutta. Ympäristökansalaisuus on aktiivisena kansalaisena toimimista tässä ja nyt sekä kollektiivista vastuunkantoa. Ympäristökansalaisuuden synty edellyttää kriittistä nykyisten toimintatapojen ja käytäntöjen kyseenalaistamista. (Koskinen 2011, 19.)

Itämerikansalaisuus on johdos ympäristökansalaisuus-termistä. Tässä työssä käytän itämerikansalaisuus-termiä samaan tapaan kuin ympäristökansalaisuus-termiä. Itämerikansalainen toimii aktiivisesti Itämeren tilan edistämiseksi. Itämeren tila ja tilan parantamiseen tarvittavat suojelutoimet ovat nykyisellään paljolti asiantuntijoiden ja poliitikkojen suunnittelun ja toiminnan varassa. Itämerikansalaisuus on kansalaisen roolin tunnustamista. Kansalaisilla on myös mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekijöihin Itämeren suojelun puolesta. Tarkastelen Itämerikansalaisuutta seuraavissa luvuissa kuluttajan ja aktiivisen kansalaisen roolin kautta.

2.4.1 Aktiivinen kansalaisuus

Kansalaistoiminnalla on pitkät perinteet ja juuret suomalaisessa kulttuurissa. Kansalaisuudessa tärkeää on ihmisten mahdollisuus valvoa ja arvostella valtanpitäjien toimia. Kansalaisuudessa olennaisinta on kyky kriittiseen ajatteluun sekä asioiden kyseenalaistamiseen. (Vesikansa 2002, 15–16.) Kansalaisuudessa voidaan nähdä kaksi erilaista muotoa. Sopimuksellinen kansalaisuus on statusasema, joka voidaan saavuttaa. Tällainen kansalaisuus yhdistää ihmisryhmiä moraalisesti, poliittisesti ja kulttuurisesti. Toiminnallinen kansalaisuus kuvaa ylläpidettävää roolia, jonka eteen tulee tehdä töitä. Yhdistäviä tekijöitä tällöin ovat osallisuus sosiaalisessa yhteisössä, osallisuus arkeen ja aktiiviseen toimintaan. Toiminnallinen kansalaisuus toteutuu käytännössä osallistumisen ja osallisuuden kautta. Osallistumista haastavampaa on todellinen osallisuus, joka merkitsee henkilökohtaista sitoutumista, asioihin vaikuttamista ja vastuun kantamista. (Harju 2010, 92–97.)

Aktiivisen kansalaisuuden ominaispiirteitä ovat kriittinen ajattelu, vastuullisuus omasta toiminnasta sekä osallistuminen eri tavoin toimintaan yhteiskunnan eri tasoilla (Heinonen 2008, 20). Arkisessa puheessa aktiivinen kansalaisuus ja aktivismi saattavat sekoittua. Aktivismi saa usein negatiivisen leiman ja se liitetään kielteiseen toimintaan. Aktiivinen ja osallistuva kansalaisuus taas saa usein positiivisen leiman. (Cantell 2005, 45.) Aktiivisen kansalaisuuden synnysissä kansalaisten kokemus siitä, että heillä on todellinen mahdollisuus vaikuttaa, on hyvin tärkeää, kuten osallistamisessa yleensäkin. Vaikuttamisen halun syntyyn tarvitaan myös kokemus siitä, että henkilön mielipide on tärkeä ja sitä arvostetaan, jolloin motivoituneisuus mielipiteiden muodostamiseen ja kannanottamiseen on mahdollista. (Kansalaisyhteiskunta 2006-toimikunta, 2005, 15.) Aktiivinen asennoituminen liittyy usein toiveisiin muutoksesta ja jostakin paremmasta (Vesikansa 2002, 15–16).

Mahdollisuus keskusteluun ja yhteisten näkemysten luomiseen on erittäin tärkeää. Näille mielipiteille tulee myös antaa julkisuutta esimerkiksi sanomalehtien, TV:n tai julkisten tilaisuuksien kautta. Helsingin yliopiston tutkija Sari Vesikansan mukaan ”Yhteiskunnassa tulisikin luoda tilaa pohtivalle keskustelulle. Silta toiveista toimintaan puuttuu, koska olemassa ei ole kanavia ja foorumeita, joilla erilaisista pyrkimyksistä voidaan muovata toimintaa suuntaavia uusia mielikuvia ja tehdä päätöksiä” (Vesikansa 2002, 13–21).

Vaikka länsimaita usein pidetäänkin demokratian mallimaina, aktiivisen poliittisen kansalaistoiminnan hiipumisen on kuitenkin osoitettu olevan niille ominaista. Yhteiskunnassamme tärkeänä on pidetty koulutettujen ja rationaalisiin päätöksiin kykenevien henkilöiden vallankäyttöä. Näin ollen kehitys ei suinkaan tue koko kansan aktiivista osallistumista. Kansan voimaantuminen ja valtautuminen edellyttää, että heillä on mahdollisuus vuorovaikutukseen. (Vesikansa 2002, 13–21.) Vaikka kansalaisvaikuttaminen on muuttanut muotoaan historian saatossa, näkee kansalaistoiminnan asiantuntija Aaro Harju aktiivisen vaikuttamisen voimistuvan tulevina vuosina, koska kansalaiset ovat entistä tietoisempia oikeuksistaan ja rohkeampia ottamaan kantaa itselleen merkityksellisten asioiden puolesta (Harju 2010, 102).

2.4.2 Ympäristökansalainen kuluttajana

Vihreä kuluttajuus on vaikeasti määriteltävä asia. Yksilö voi olla vihreä kulutus-käyttäytymiseltään tai elämäntavaltaan. Vihreällä kuluttajalla viitataan ostopäätöksiä tekevään kuluttajaan, kun taas vihreä elämäntapa on laajempi kokonaisuus. Ympäristöystävällinen elämäntapa voi toisille merkitä aktivismia ja poliittista alakulttuuria, kun toisille se voi nykyisin merkitä elitististä elämäntapaa, johon vain hyvöisillä on varaa. (Ahonen 2006, 73–77.)

Itämeren suojelussa kuluttajan voidaan nähdä omaavan suuria vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi kulutustottumusten harkinnalla. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä johtuvia suuria ravinnekuormia voitaisiin vähentää radikaalisti siirtymällä käyttämään ympäristöystävällisempiä polttoaineita. Maanviljely ja ruuantuotanto ovat myös vastuussa isoista ravinnepäästöistä. Ruoka-aineiden välillä on nähtävissä suuria eroja niiden ympäristön kuormittavuudessa. Naudanliha aiheuttaa suurimman kuormituksen, sianliha kolmasosan siitä ja siipikarja vain seitsemäsosan. Maitotuotteet eivät itsessään ole suuria kuormittajia, mutta maidon ja lihan tuotanto kulkevat käsi kädessä, koska iso osa naudanlihasta on peräisin lypsykarjasta. Kasvikunnan tuotteista vilja on kuormittavin ravinnon lähde. Foodweb-projektin mallinnuksen mukaan rehevöitymiskehitykseen saataisiin huomattava muutos muuttamalla ruokavalioita suositellumpaan suuntaan. (Vorne & Partikainen 2011, 8–10.)

Kuluttajan ja yrityksen välistä suhdetta voidaan kuvata valtasuhteella. Kuluttajan valintamahdollisuutta markkinoilla korostetaan ja ympäristötietoisuuden lisääntyessä tällä ostovoimalla voitaisiin tukea ”vihreitä tuotteita” sekä niiden valmistajia. Pienten vastuullisten tekojen ajatellaan kulminoituvan ekologisten tuotteiden kysynnän kasvuun ja sitä myöten ekologiseen rakennemuutokseen. Helsingin yliopiston tutkijan Kirsi Erärannan ja Helsingin kauppakorkeakoulun dosentin Johanna Moisanderin mukaan tällaiset pienet valinnat ovat toki tärkeitä, mutta eivät yksinään riitä ympäristöystävällisemmän yhteiskunnan syntyyn. He korostavat markkinoiden ja yritysten keinoja muokata kuluttajien tarpeita ja valinnanmahdollisuuksia. Markkinat pyrkivät sekä muokkaamaan kuluttajan haluja, toi-

veita ja tarpeita kuin myös ohjailemaan toimintatapoja sellaisiksi, että yrityksen tuotteille ja palveluille löytyy kysyntää. (Eräranta & Moisander 2006, 17–20.)

Markkinoiden käyttämiä kuluttajien ohjailukeinoja tulee vastaamme päivittäin. Usein huomaamme elintarvikemyymälässä tavaroiden sijoittelun olevan sellainen, että joudumme kulkemaan koko kaupan läpi saadaksemme päivittäiset tuotteet, jolloin asiakkaalle annetaan mahdollisuus sortua heräteostoksiin. Myös suuret kauppakeskukset on suunniteltu houkuttelemaan asiakkaita mahdollisimman suuriin ostoksiin kerralla. Hintakilpailu puolestaan johtaa tarjonnan yksipuolistumiseen sekä vie huomion tuotteen muilta ominaisuuksilta. Jatkuvilla tuotekehityksellä elektroniikan aiemmat versiot vanhentuvat ja kuluttajilla on hyvä syy ostaa uusi laite toimivan tilalle. Mainonnalla tuotemerkkejä ja tuotteita yhdistetään erilaisiin mielikuviin. Markkinoinnin kohdentamisessa eli segmentoinnissa pyritään jakamaan kuluttajat homogeenisiin ryhmiin, joille voidaan tarjota mahdollisimman houkuttelevia tarjouksia. Globalisaation myötä ihmisten ulottuvilla on huomattavasti aiempaa enemmän tuotteita. Kuluttajan valinta on sinänsä harhaanjohtava käsite, koska usein valintatilanteessa emme näe kaikkia vaihtoehtoja. Valikoimaa on karsittu jo ennen kuin ehdimme sitä näkemään kokonaisuudessaan, esimerkiksi kaupan sisäänostajan, vähittäiskaupan ketjun, tutkijoiden ja tutkimuksen rahoittajien toimesta. (Eräranta ja Moisander 2006, 29.)

Luomutuotanto määritellään EU:n toimesta kokonaisvaltaiseksi tuotantojärjestelmäksi, jossa yhdistyvät ympäristön kannalta parhaat käytännöt, biologinen monimuotoisuus, eläinten hyvinvointi sekä luonnonvarojen säästäminen. Sen myös kerrotaan edistävän ympäristönsuojelua ja maaseudun kehittämistä. (EY n:o 834/2007, 1.) Luomuruoan ympäristövaikutuksia on tarkasteltu useissa tutkimuksissa. Helsingin yliopiston tutkija Tiina Silvastin mukaan luomutuotteiden elinkaarta tutkiessa usein tulee ilmi, että vain tuotteen alkutuotanto on ympäristöystävällistä ja muut elintarviketuotannon vaiheet, kuten pakkaaminen, jakelu ja markkinointi, ovat pysyneet ennallaan. Usein kaupat ja teollisuus hyödyntävätkin luomuimagoa, vaikka kokonaisuudessaan tuote olisi jotain aivan muuta kuin ympäristöystävällistä. Suomessa monet suuret tuottajat ovat nykyisin vä-

hentämässä luomutuotantoa liian pienen menekin johdosta. Toisaalta kaupan alalla uskotaan luomun menekin kasvamiseen. Silvestin mukaan tämä saattaa-kin johtua kaupan halusta pitää yllä ympäristöystävällistä imagoa. Pienten tuottajien on toisaalta vaikeampi saada tuotteitaan myyntiin suurempien tuotanto- ja kuljetuskustannusten johdosta. (Silvesti 2006, 43–49.) Luomun tulevaisuutta on vaikea ennustaa. Voimme kuitenkin olla varmoja, ettei tarjonnan hiipuessä me-nekkikään tule kasvamaan.

2.4.3 Vihreän kuluttajuuden kääntöpuoli

Vihreä kuluttajuus on saanut osakseen myös rajua kritiikkiä. Lähes kaikista tuotteista on nykyisin saatavissa eko-versioita, jolloin helposti tulee mieleen ajatus, että ekologinen elämäntapa ja ympäristöstä huolehtiminen on pelkkää kuluttamista. Eko-tuotteilla pyritään pitämään yllä samaa elintapaa kuin ennen, vain vaihtamalla ostetut tuotteet eko-versioihin. Useilla ihmisillä materiaallinen omaisuusomme määrittelee keitä me olemme ja haluaisimme olla. Usein eko-tuote saatetaan valita myös sosiaalisen paineen johdosta, eikä tuotteen ympäristölle ystävällisempien ominaisuuksien myötä. Kuitenkin myös kuluttamatta jättäminen tulee nähdä yhtä lailla ympäristövastuulliseksi teoksi. Suurin muutos tulisi-kin tapahtua tuotteiden kysynnässä ja tarjonnassa. (Crompton 2008, 5–7.)

Monet ympäristökampanjat korostavat kansalaisten mahdollisuuksia tehdä pieniä vihreitä tekoja, joiden toivotaan johtavan kuluttajien halun tehdä jatkossa suurempia ympäristöystävällisiä valintoja. Tästä tapahtumaketjusta on kuitenkin olemassa vain hyvin vähän todisteita. Tällaista lähestymistapaa on kutsuttu jal-ka oven välissä -teoriaksi. On esitetty myös arvioita siitä, että tällaiset pienet keinot joita jokainen voi tehdä, vievät huomion pois niiltä suurilta muutoksilta joita on välttämätön tehdä ympäristön tilan radikaaliin muutokseen. Pienien helppojen tekojen hyvyys myös minimoituu, jos niistä ostetulla hyvällä omalla-tunnolla tehdään uusia syntejä, kuten esimerkiksi veden ja sähkön kulutuksesta säästetyt rahat käytetään perheen yhteiseen ulkomaanmatkaan. Ja vaikka va-listuskampanjoinnilla saataisiinkin aikaiseksi asenteiden muuttumista ympäris-

töystävällisempään suuntaan, on silti huomattavaa että asenteet eivät automaattisesti muuta totuttuja toimintamalleja. (Crompton 2008, 5–7.)

Monen kansalaisen mielessä kuitenkin pyörii kysymyksiä omien tekojen merkityksestä, koska esimerkiksi Kiinan hiilidioksidipäästöt ovat jo suuremmat kuin koko muun maailman hiilidioksidipäästöt yhteensä. Myös monet tutkimukset ovat tukeneet kansalaisten ajatusta siitä, ettei omilla valinnoilla ole loppujen lopuksi niin suurta merkitystä, sillä maailman tilaan vaikuttaa eniten suuriin päästölähteisiin puuttuminen.

WWF: tutkija Tom Cromptonin mukaan: ”Don’t be distracted by the myth that ‘every little helps’. If everyone does a little, we’ll achieved only a little.” Hän kuitenkin korostaa, että ”jalka oven välissä” -strategia saattaa myös toimia, mutta vaatii oikeanlaiset olosuhteet. Siihen ei kuitenkaan saa turvautua, että pienet teot johtaisivat automaattisesti suurempiin ympäristömyönteisiin valintoihin, sillä suurten ympäristökysymysten ratkaisussa tarvitaan tehokkaampia keinoja. (Crompton & Thøgersen 2009, 6–8.)

Korostamalla yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa oman ekologisen jalanjälkensä pienentämiseen – siirretään huomio pois teollisuuden ja hallitusten tarvittavilta toimilta. Toinen tavallinen lähestymistapa ympäristöongelmiin on organisaatioiden mukaan houkuttelu. Usein tämä tehdään korostamalla taloudellisten seikkojen ja ympäristön hyvinvoinnin välistä vuorovaikutusta. Crompton ja Kasser esittävät myös kolmannen keinon tuoda ympäristöongelmia ihmisille tutuksi: identiteetti-kampanjoinnin. Näitä identiteetin eri osa-alueita joihin he haluavat vedota ovat: ihmisten arvot ja elämän päämäärät, eri ihmisryhmien väliset suhteet sekä ihmisten keinot käsitellä pelkoja ja uhkia. Arvot ja elämän päämäärät kertovat niistä seikoista, jotka ihmiset kokevat tärkeiksi ja taistelemisen arvoisiksi. Sosiaalinen identiteetti kertoo siitä miten ihminen luokittelee itsensä kuuluvaksi johonkin ihmisryhmään ja näiden ryhmien välisistä suhteista. Ihmisen identiteetin kolmas puoli kertoo siitä miten ihminen käsittelee uhkia ja pelkoja, jotka uhkaa tämän olemassaoloa tai itsetuntoa. Näihin kolmeen asiaan identiteetti-kampanjoinnissa kiinnitetään huomiota. Crompton ja Kasser korostavatkin, että yhä useammat tutkijat ovat nykyisin sitä mieltä, että materialististen arvojen ku-

ten eko-tuotteiden markkinointi, saattaa itse asiassa vähentää ihmisten motivaatiota ympäristöystävälliseen toimintaan pitkällä tähtäimellä. Ekotuotteiden markkinoinnin sijaan tulisikin keskittyä kuluttamisen vähentämiseen muun muassa opettamalla ihmisille markkinoiden ohjailukeinoja sekä mainoksien lukutaitoa. (Crompton & Kasser 2009, 1–5.)

2.5 Media ja Itämeri

Median suhde yhteiskuntaan on melko moninainen. Se voidaan luokitella osaksi nykyaikaa, mutta se toisaalta myös luo kehyksiä ja näkökulmia todellisuuden tulkintaan. Sen voidaan nähdä muokkaavan kansalaisten arvoja ja käsityksiä. Arvostelua on kohdistunut medioiden tapaan usein käsitellä asioita melko kapeasta näkökohdasta. Myös omistuksen keskittyminen harvemmille mediayrityksille ja ylikansallistuminen yhtenäistävät median tietosisältöä yksipuolistamalla tietotarjontaa (Nieminen & Pantti 2012, 14 & 77–81). Media on muuttanut muotoaan monella tavalla kuluneina vuosikymmeninä. Media on muuttunut valtiomistuisesta kaupalliseksi, kontrolloidusta vapaaksi, kasvattanut arvojaan yksipuolisesta monipuolisempaan suuntaan, kasvanut muutamasta toimijasta monilukaiseksi sekä saanut mukaansa ulkomaisia omistussuhteita (Pietiläinen, 2012).

Mediantuottajilla on valta tarjota kansalaisille haluamaansa sisältöä, vaikkakin se pohjautuisi kuluttajien aiempaan käyttäytymiseen tai markkinatutkimukseen. Tutkimuksia median vaikutuksista käyttäjiin on tehty useita, ja niiden tulokset ovat ristiriitaisia. Tutkimusasetelmasta riippuen saadut tulokset ovat hyvin vaihtelevia. Erään käsityksen mukaan media ei niinkään säätele **mitä** tietystä asiasta puhutaan, vaan sitä **mistä** asioista ylipäättensä puhutaan. Uutisten arvottaminen onkin suurelta osin median vaikutusvallan avain. (Nieminen & Pantti, 2012 154 & 162.)

Median rooli tieteellisten tutkimustulosten popularisoinnissa ja välittämisessä suurelle yleisölle on merkittävä. Toisaalta media saattaa syyllistyä myös yleisön harhaanjohtamiseen. Media voi painostaa päätöksentekijöitä toimiin ja pitää

tiettyjä aiheita pinnalla, mutta myös hidastaa ja haitata poliittista päätöksentekoa tai ohjata keskustelua täysin väärään suuntaan. (Pihlajamäki 2012.) Tutkimustulosten julkaisussa joukkoviestinnän käyttö usein ratkaisee sen, millaiseksi ilmiöksi ympäristöasia muodostuu yhteiskunnassa. Mediajulkisuuden ja tutkimustietojen yhdistelmä saattaa olla haastava. Median toimintakäytännöt voivat joskus aiheuttaa väärinkäsityksiä tai kärjistää ristiriitoja vastakkainasetteluksi. Massamediassa tutkimustietoa joudutaan usein tiivistämään ja yksinkertaistamaan. Aineiston kiinnostavuutta voidaan yrittää lisätä tuloksia kärjistämällä. Viestien muoto myös saattaa muuttua viestintäprosessissa. Viestinnällinen ongelma usein onkin: Miten saada viesti kohderyhmälle halutussa muodossaan? Mediaa kiinnostavia näkökulmia saattaa olla vaikea löytää. (Lyytimäki & Palo-saari 2004, 9.)

Yleisön osallistamista Itämereen liittyvissä asioissa media on erittäin ratkaisevassa roolissa. Sen on mahdollista pitää asioita pinnalla ja tuoda tutkimustuloksia lähemmäksi ”tavallista kansalaista”. Myös yksittäisen kansalaisen roolin korostaminen eri medioiden kautta tuo viestille voimaa ja toimii osaltaan voimaannuttavana tekijänä. Toimittajien asiantuntemus Itämereen liittyvistä aiheista onkin ensiarvoisen tärkeää, jotta keskustelu saadaan pysymään oikeissa asioissa ja ongelmassa. Toimittajien koulutusta Itämereen liittyvissä asioissa onkin järjestetty esimerkiksi Itämeren parissa toimivien viestinnän toimijoiden yhteistyöverkoston toimesta vuodesta 2012 lähtien. Näin saadaan oikeaa tietoa jaettua mahdollisimman suorasti niille henkilöille, jotka sitä jakavat eteenpäin koko kansalle.

Viestinnän vaikuttavuutta on vaikea tutkia. Median vaikutukset ihmisiin jakavat tutkijoiden mielipiteitä. Viestinnän vaikuttavuuden tutkimuksesta tekee haasteellisen tulosten eristäminen elinympäristön ja aiempien kokemusten vaikutuksista. Tietomäärän lisääntyminen ei kuitenkaan aina johda käyttäytymisen muuttumiseen.

2.6 Ympäristökasvatuksen teorialalleja

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on lisätä ympäristöasioihin liittyvää tietoa ja saada aikaan aktiivisesti toimiva ympäristövastuullinen ihminen. Jo pitkään on tiedostettu, ettei tieto johda automaattisesti tekoihin. Yksittäinen tietoisuus ei yksistään saa aikaan käyttäytymisen muuttumista, mutta kumuloituvat kokemukset voivat paremminkin johtaa käyttäytymisen muutokseen. Ympäristövastuullisen käyttäytymisen synnyssä uusien tapojen ja käytäntöjen synty on oleellista. Myös vakiintuneet sosiaaliset rakenteet vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin tehdä valintoja. Tiedon lisäksi ihmisen ajatuksia muokkaavat yksilön mielikuvat, kokemukset ja elämykset. Ympäristötieto on vaikuttavimmillaan silloin, kun se on kytketty toimintahaluun johtaviin tunteisiin. (Lyytimäki & Palosaari 2004, 34–35.)

Ympäristökasvatuksen eri teorialalleilla on pyritty selittämään ympäristövastuullisen toiminnan syntyä. Seuraavissa tekstikappaleissa esittelen muutamia vakiintuneita ympäristökasvatuksen malleja, sekä ympäristökasvatuksen mallin, mikä on ollut BalticSeaNow.info-hankkeen taustalla.

2.6.1 Hungerfordin ja Volkin ympäristövastuullisuuden malli

Tutkijat Hungerfordin ja Volk ovat ympäristövastuullisuuden mallissaan jakaneet ympäristövastuullisuuden kehittymiseen vaikuttavat asiat muuttujiin, jotka ennustavat henkilön ympäristövastuullisuuden kehitystä. Empaattinen suhtautuminen ympäristöön, suhtautuminen teknologiaan ja saasteisiin sekä henkilön tiedot ekologiasta ovat kaikki lähtötason muuttujia, joista ympäristöherkkyys on tärkein asia, joka vaikuttaa henkilön ympäristövastuullisen käyttäytymisen syntyyn. Lähtötason muuttujat ennustavat melko hyvin Hungerfordin ja Volkin mukaan sitä, kehittykö henkilöstä ympäristövastuullisesti käyttäytyvä vai ei. Henkilökohtaisen merkityksen muuttujat ovat seikkoja, jotka tekevät ympäristöasioista henkilölle merkittäviä. Voimaantumisen muuttujat ovat edellytys ympäristövastuullisen toiminnan kehittymiselle, jotta ihmisellä on myös uskoa omien toimien-

sa merkityksellisyyteen. Tässä ympäristökasvatuksen mallissa lopputulokseen kuljetaan osatavoitteiden kautta, ja lopullisena tavoitteena on ympäristövastuullisesti käyttäytyvä ihminen. (Cantell & Koskinen 2004, 61–62.)

2.6.2 Palmerin puumalli

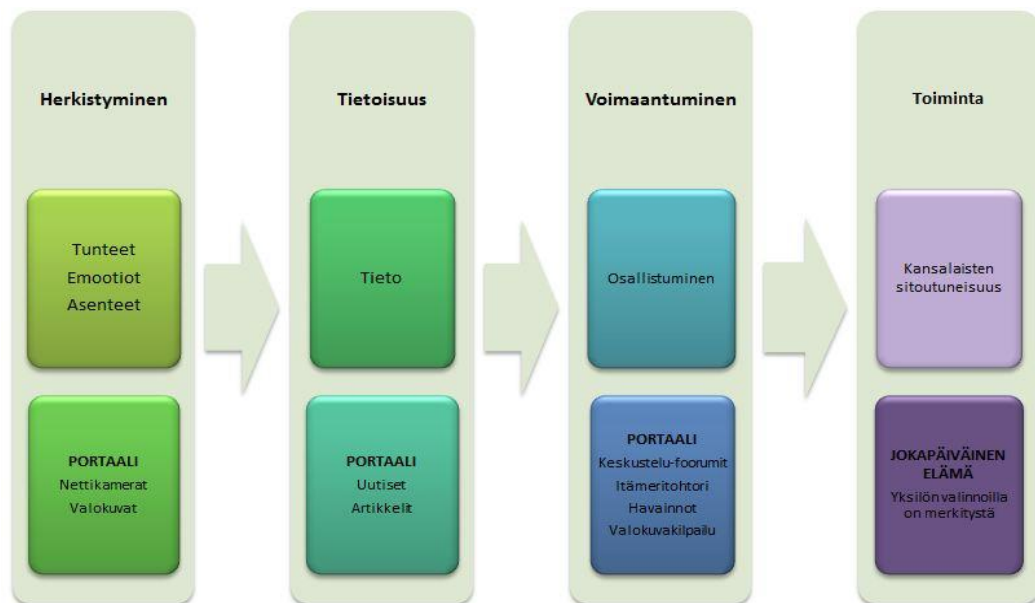
Ympäristökasvatuksen tutkija Joy Palmerin puumalli on nykyisin ympäristökasvatuksessa usein sovellettu ajatusmalli. Palmerin puumallin mukaan ympäristökasvatuksen tulisi tapahtua samanaikaisesti kolmella eri tasolla, jotta se olisi vaikuttavaa. Oppia tulisi tarjota ympäristöstä, ympäristössä ja ympäristön puolesta. Ympäristössä oppiminen sisältää esimerkiksi erilaisia aistiharjoituksia ja havainnointitehtäviä. Ympäristöstä oppiminen tarkoittaa ympäristöön liittyvän tiedon omaksumista. Ympäristön puolesta oppiminen sisältää esimerkiksi ekologia, eettisiä, ja biologista arvokasvatusta. Palmer korostaakin oppijan lähtötason ja aiempien kokemusten merkityksen huomioimista ympäristökasvatuksessa. (Cantell & Koskinen 2004, 67–69.)

2.6.3 Paloniemen ja Koskisen malli

Paloniemen ja Koskisen mallissa ympäristövastuullinen toiminta mielletään oppimisprosessina, jonka pääasia ei ole toiminnan tulos, vaan prosessin aikana opitut taidot ja niiden vaikutus yksilön toimintaan. Tässä mallissa toiminta nähdään niin kasvatuksen tavoitteena kuin oppimisvälineenäkin. Mallin mukaan ympäristövastuullinen toiminta koostuu osallistumisesta ja osallistamisesta. Osallistumisella tarkoitetaan yksilön vapaaehtoista osallistumista toimintaan. Osallistamisesta on kyse silloin kun yksilö saa kannusta toimintaa ulkopuolelta. Malli korostaa toiminnan jatkuvuutta ja yhteiskunnan osuutta siihen. (Koskinen 2010, 27.)

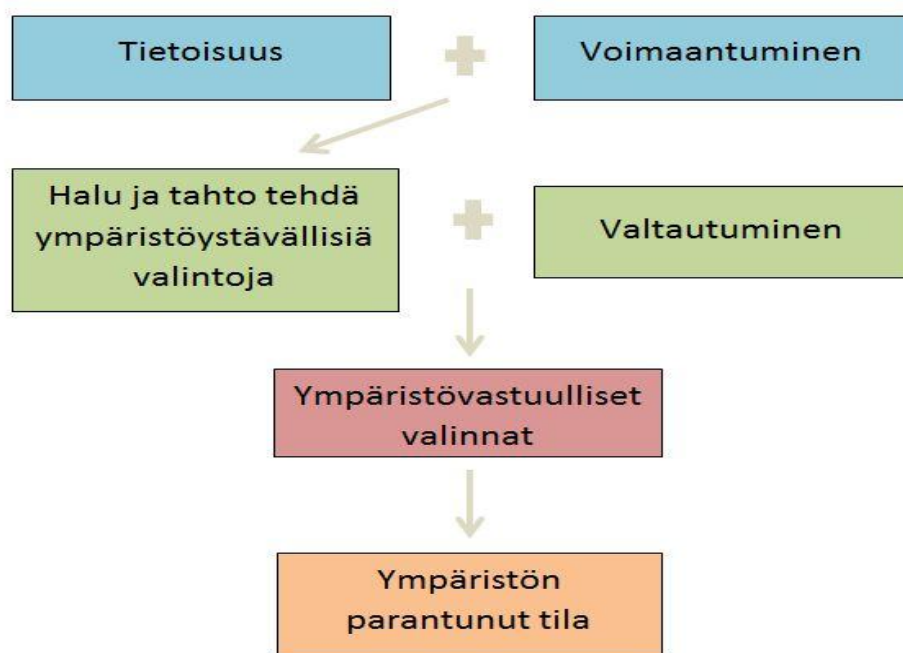
2.6.4 BalticSeaNow.info -projektin käyttämä teoramalli

BalticSeaNow.info-hankkeen osallistamistavoitteiden taustalla on yhdistelmä erilaisia ympäristökasvatuksen teoramalleja. Osallistaminen on jaettu neljään vaiheeseen: herkistyminen, tietoisuus, voimaantuminen ja toiminta (kuva 2). Mallin mukaan herkistyminen on ennakkoehdona aktiiviselle osallistumiselle. Tunteita voidaan herätellä erilaisin keinoin, kuten esimerkiksi kauniiden tai sho-keeraavien luontokuvien avulla. Ympäristötietoisuus puolestaan syntyy henkilökohtaisten kokemusten ja tiedon kautta. Voimaantuminen viittaa yksilön luottamukseen omista kyvyistään. Moni ympäristökasvatusprojekti on keskittynyt tietoisuuden lisäämiseen. Näissä tapauksissa on kuitenkin usein jätetty huomiotta voimaantumisen merkitys. Tietoisuuden lisääminen yksinään ei riitä ympäristövastuullisen toiminnan syntyyn, vaan tulisi myös kehittää uudenlaisia tapoja yleisön osallistamiseen. Näillä kaikilla vaiheilla tähdätään ympäristövastuullisen toiminnan syntyyn. Toiminta voidaan nähdä niin osallistamisen keinona kuin tavoitteenakin. (Komulainen 2012, 7-8.)

Kuva 2. BalticSeaNow.info:n soveltama teoramalli. Kuvassa on havainnollistettu kuinka BSNI portaali vastaa hankkeen taustalla olevaan teoramalliin. (Komulainen, 2012.)

Projektin yhtenä tavoitteena on saada ihmisten käyttäytyminen muuttumaan ympäristöystävällisempään suuntaan. Toivottua muutosta voidaan kuvata kaaviolla, jossa oppiminen on jaettu neljään osaan. Kaaviossa oppijan tietoisuus lisääntyy ja hän tuntee itsensä voimaantuneeksi. Näiden ominaisuuksien myötä hänellä syntyy halua ja tahtoa tehdä ympäristöä huomioivia päätöksiä omassa elämässään. Kun henkilölle annetaan mahdollisuus toimintaan, eli kun hän valtautuu, alkaa kyseinen henkilö tehdä ympäristövastuullisia valintoja ja sen myötä ympäristön tila paranee. (Kuva 3.)

Kuva 3. BalticSeaNow.info –hankkeen ympäristökasvatusmallin mukainen tavoiteltu oppimistapahtuma.

Edellä mainitut ympäristökasvatuksen mallit ovat olleet BalticSeaNow.info hankkeen taustalla suunniteltaessa yleisön osallistamiskeinoja. Näitä tausta-ajatuksia on tavoiteltu erilaisia osallistamisen menetelmiä kokeilevasti hyödyntäen. Hankkeen käyttämistä osallistamismenetelmistä kerron tämän työn menetelmät- ja tulokset-osioissa.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Yleisön osallistamista Itämeren suojelutyössä olen tässä opinnäytetyössäni tutkinut BalticSeaNow.info hankkeeseen liittyvien indikaattorilukujen kautta, Itämeren parissa toimiville henkilöille suunnatulla kyselyllä sekä tarkastelemalla BalticSeaNow.info – hankkeen henkilöstön kokemuksia käytetyistä osallistamismenetelmistä.

3.1 Indikaattoriluvut

Indikaattoriluvut toimivat osaltaan viestinnän vaikuttavuuden arvioinnissa. Indikaattorilukujen avulla voidaan tarkastella sitä, kuinka hyvin viesti on tavoittanut kohderyhmänsä. Esimerkiksi internetsivuston kävijämäärät rekisteröityvät palvelimelle automaattisesti. Kävijätiedot eivät kuitenkaan kerro mitään viestinnän käytöstä. Viestin omaksumisen mittaamiseen indikaattoriluvut eivät tuo apua. (Lyytimäki & Palosaari 2004, 51.)

Portaalin indikaattorilukuja tarkasteltiin Google Analytics-ohjelman avulla, jonka avulla kävijämääriä on mahdollista seurata jopa päivän tarkkuudella. BalticSeaNow.info -internetportaalin kävijämäärien lisäksi käytän tässä työssä indikaattorilukuina järjestettyjen tapahtumien osallistujamääriä, BalticSeaNow.info – hankkeen saaman mediahuomion määrää, internetportaalin kävijöiden keskusteluaktiivisuutta sekä Facebook-kanavan tykkääjä-määriä ja keskusteluaktiivisuutta.

3.2 Kysely

Opinnäytetyötäni varten laadin kyselyn, joka käsitteli Itämerta ja yleisön osallistamista Itämeren suojelutyössä. Valitsin kyselyni kohderyhmäksi Itämeren parissa työskentelevät henkilöt. Kahteen osaan jaetun kyselyn ensimmäinen osa

käsittelee Itämeren tilaa ja asenteita Itämeren suojeluun ja toinen osa yleisön osallistamista Itämeren suojelussa.

Yhtenä yleisesti käytössä olevana teesinä yleisön osallistamisessa on ollut tiedon lisäämisen kautta heräävä ympäristötietoisuuden synty. Kyselyn ensimmäisellä osalla pyrin saamaan lisää tietoa tästä näkökulmasta. Ensimmäisen osan kysymykset on valikoitu vuonna 2010 suoritetusta Baltic Surveysta. Baltic STERN on kansainvälinen tutkimusverkosto, johon kuuluu partnereita kaikista Itämeren rantavaltioista. Vuonna 2010 sen toimesta haastateltiin 9500 ihmistä Baltic Survey-tutkimusta varten Tanskasta, Suomesta, Saksasta, Latviasta, Liettua, Puolasta, Venäjältä, Virosta ja Ruotsista. Jokaisesta tutkimusmaasta haastateltiin noin 1000 ihmistä. Henkilöt valittiin kustakin maasta satunnaisotantana, Venäjää lukuun ottamatta. Venäjällä otos valittiin Itämeren läheisyydessä sijaitsevilta alueilta Venäjän suuren asukasmäärän ja maantieteellisen koon vuoksi. Tutkimuksessa haluttiin tietoa kansalaisten Itämeren käyttötavoista sekä suhteista meriympäristöön ja mahdollisiin suojelutoimenpiteisiin. (Söderqvist ym. 2010, 7–8.)

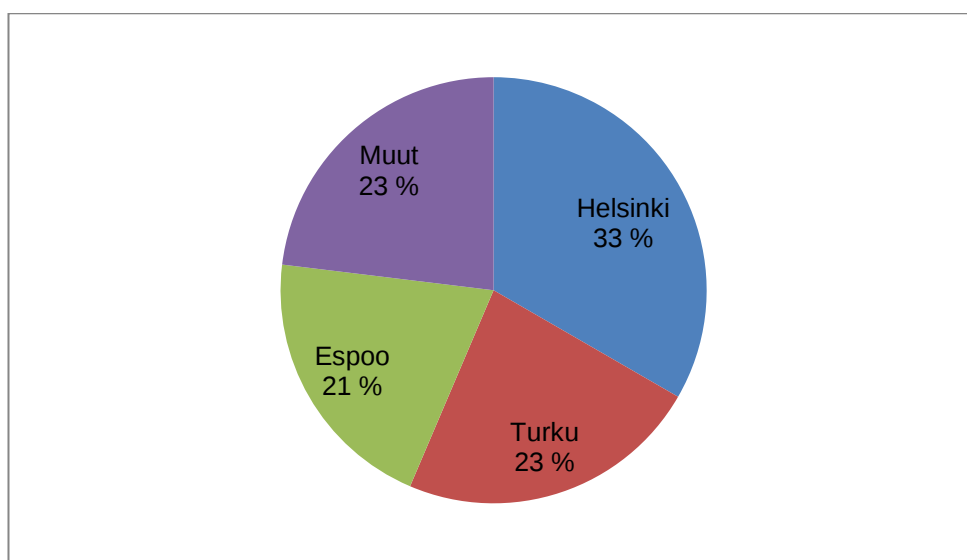
Tarkastellessani kyselyn tuloksia vertaan keskenään suorittamani Itämerikyselyn ja Baltic Sternin vastauksia. Ennakko-oletuksena on että Itämeren parissa työskentelevien ihmisten tietämys Itämerestä ja sen nykytilasta on parempi kuin keskivertokansalaisen. Vastausten avulla vertaan esimerkiksi vastaajien mielipiteitä Itämeren tilasta tai yleisön osallistamisen tarpeesta Itämeren suojeluun. Tuloksia tarkastellessani vertaan keskenään vain Suomesta saatuja Baltic Surveyn vastauksia Itämerikyselyn vastauksiin, koska lähetin kyselyni Suomessa pääosin toimiville henkilöille.

Kyselyn toinen osa käsittelee yleisön osallistamista Itämeren suojeluun. Tässä osassa halusin kartoittaa tarkemmin kokemuksia osallistamiseen tähtäävistä keinoista sekä kansalaisten roolista suojelussa. Kyselyn ensimmäisessä osassa oli ainoastaan monivalinta-tehtäviä. Halusin kyselyn ensimmäisen osan olevan täysin Baltic Surveyn kaltainen, jotta vastaukset olisivat vertailukelpoisia. Toisen osan rakenne poikkeaa ensimmäisestä, koska koin saavani enemmän tietoa avoimien vastausten muodossa. Toisessa osassa esitin myös joitakin osallista-

miseen liittyviä väittämiä, joiden oli tarkoitus herätellä vastaajien ajatuksia puolesta ja vastaan.

Kysely on muodoltaan kvalitatiivinen ja toteutin sen sähköisessä muodossa, koska koin sen tehokkaimmaksi keinoksi saada vastauksia, ja vastaajille myös helpoimmaksi keinoksi vastata kyselyyn. Kyselyn tekninen toteutus on tehty Webropol-kyselyohjelman avulla ja se lähetettiin sähköpostitse noin sadalle henkilölle (liite 1). Kysely saavutti suuren vastaanottajajoukon erilaisten sähköpostilistojen kautta. Tarkkaa vastaanottajien määrää on vaikea sanoa, koska kyselyä on jaettu eteenpäin vastaanottajien toimesta. Näin ollen tarkkaa vastausprosenttia on mahdoton määrittää. Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi ja puoli viikkoa. Lähetin muistutusviestin viikkoa ennen vastausajan päättymistä.

Lähetin Itämeri-kyselyn useiden sähköpostilistojen kautta noin 100 ihmiselle. Lähetin kyselyn 20.2.2013 ja vastausaika päättyi 10.3.2013. Vastauksia kyselyyn sain yhteensä 39 kappaletta. Kyselyn vastaajista suurin osa asuu pääkaupunkiseudulla ja Turussa. Helsinkiläisten, espoolaisten ja turkulaisten osuus vastaajista oli 77 %. Neljäsosa vastaajista asuu muilla paikkakunnilla (kuvio 1).

Kuvio 1. Itämeri-kyselyn vastaajien jakautuminen maantieteellisesti.

Vastaajista 77 % on naisia ja 23 % miehiä. Vastaajien keski-ikä on 46,1 vuotta. Nuorin vastaaja on iältään 25-vuotias ja vanhin 63-vuotias.

3.2.1 Kyselyn luotettavuus ja pätevyys

Tutkimustuloksen validiudella pyritään siihen että kyselytutkimuksen kysymykset mittaavat juuri niitä asioita, joita tutkija on halunnut tutkia. Kyselyn vastaajien tulisi tulkita kysymykset niin, miten tutkija on ne tarkoittanut tulkittavaksi. Tämä tuo suuria haasteita kysymyksenasettelulle. Tutkimuksen tulee osoittaa sen olevan pätevä ja luotettava, vaikkakin kvalitatiivisessa tutkimuksessa validiuden ja reliabiliteetin osoittaminen on hankalampaa kuin kvantitatiivisessä tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–228.)

Itämeri-kysely toteutettiin kyselylomakkeen avulla, joten tutkimuksen toistaminen on helppoa luotettavuuden toteamiseksi. Vastausprosentin määrittämistä ei voida tehdä varmuudella ennalta mainittujen seikkojen johdosta, mutta oman arvioni mukaan kyselyn sai noin 100 henkilöä, joista 39 vastasi kyselyyn. Näin ollen kyselyn arvioitu vastausprosentti on kyselytutkimukselle hyvä.

Tutkimuksen validiteettiä eli pätevyyttä tarkasteltaessa voin todeta vastaajien ymmärtäneen kysymykset tarkoitetulla tavalla, mikä käy parhaiten ilmi avoimista vastauksista, joita varsinkin kyselyn toinen osa sisälsi useita. Vastaajat olivat kiitettävästi vastanneet avoimiin kysymyksiin, eivätkä jättäneet niihin vastaamatta, vaikka kyseiset kysymykset ovatkin työläämpiä täyttää kuin valintakysymykset. Valintakysymyksissä vastausvaihtoehdot oli selitetty mielestäni kattavasti, vaikkakin jälkeenpäin kyselyä tarkasteltaessa olisin muokannut kyselyn vastausvaihtoehdot toiseen järjestykseen, jotta niitä voisi helpommin vertailla keskenään.

3.3 BalticSeaNow.info -projektin kokemukset käytetyistä menetelmistä

BalticSeaNow.info – hankkeen tavoitteena oli toiminta-aikanaan kokeilla erilaisia yleisön osallistamismenetelmiä. Käytettyjä osallistamismenetelmiä ovat olleet tapahtumat, kilpailut, internetportaali sekä sosiaalinen media. Näiden kokeilujen tuloksia hankkeen työntekijöiden näkökulmasta tulen esittelemään tämän työn tulokset - osiossa, esimerkiksi esitellen muutamia erilaisia tapahtumatyyppejä ja kuvailen niistä saatuja kokemuksia sekä huomionarvoisia seikkoja.

3.3.1 BalticSeaNow.info – portaali

BalticSeaNow.info – portaali on toiminut vuodesta 2011 lähtien. Portaalin kehityksessä mielessä on pidetty hankkeen hyödyntämä ympäristökasvatuksen teorianmalli, jonka mukaan portaali on järjestetty. Portaalin eri osioilla pyritään herättämään kävijöitä, tarjoamaan lisää tietoa ja voimaannuttamisen kautta tukemaan aktiiviseen toimintaan osallistumista Itämeren ympäristöasioiden puolesta. Portaalissa on hankkeen ajatuksen mukaisesti kokeiltu erilaisia osallistamisen keinoja, kuten tiedon lisäämistä artikkelien ja haastattelujen kautta, herättämistä valokuvien ja web-kameroiden avulla sekä voimaannuttamista tarjoten suojeluvinkkejä ja vinkkejä ympäristöystävälliseen veneilyyn. Portaalin tarkempi kuvaus ja kokemuksia käytetyistä menetelmistä on esitetty tämän työn tulokset-osiossa.

3.3.2 Sosiaalinen media

Yhteydenpito toiseen ihmiseen on yksi ihmisen perustarpeista. Sosiaalisesta mediasta on muodostunut osa arkipäiväämme. Erilaiset yhteisöllisen median palvelut linkittyvät perinteisiin verkkosivuihin ja sähköisiin uutiskirjeisiin. BalticSeaNow.info on esillä sosiaalisessa mediassa Facebookissa sekä maakohtaisia tilejä löytyy myös Twitteristä. Facebook-sivun pääasiallinen tarkoitus hankkeessa oli toimia tapahtumien ja portaalin markkinointipaikkana sekä ilmoitustauluna

ajankohtaisille uutisille ja esimerkiksi webbikameroiden ja portaalin tapahtumille. Sitä käytettiin ennen muuta markkinoinnissa mutta samanaikaisesti toivottiin sen herättävän myös keskustelua.

Sosiaalisen median avulla on mahdollista tuoda organisaatiolle näkyvyyttä ja tunnettavuutta. Sosiaalinen media myös mahdollistaa yhteisön luomisen tietystä asiasta kiinnostuneille henkilöille. Näin tarjotaan ihmisille tilaisuus keskustella ja vaihtaa ajatuksia helpolla tavalla. Sosiaalinen media koetaan hyväksi keinoksi saada näkyvyyttä, sillä se on uudenlainen kommunikoinnin muoto, joka voimistuu alituisen. Ihmiset luovat uusia verkostoja, kommentoivat ja jakavat kuvia ja videoita huomionarvoisista asioista. Ennen kaikkea sosiaalisen median etuina voidaan nähdä tiedon jakaminen; esimerkiksi asioiden ja ilmiöiden suosittelun muodossa. (Seppälä 2006, 101.)

3.3.3 Tapahtumat

BalticSeaNow.info -hankkeessa tapahtumien järjestäminen on ollut merkittävä osa osallistamiskokeiluja. Hankkeen aikana on järjestetty tapahtumia, jotka on suunnattu erilaisille kohderyhmille. Tapahtumien järjestämisessä on pyritty huomioimaan kohderyhmien vaatimukset ja odotukset. Hankkeen partnerit ovat yhdessä järjestäneet muutamia tapahtumia, mutta valtaosa tapahtumista on järjestetty jonkin partnerin toimesta kyseisen partnerin kohdemaassa. Tämän johdosta hanke on tapahtumillaan tavoittanut paljon ihmisiä neljästä Itämeren rantavaltiota. Tämän työn tulokset-osiossa esittelen joitakin tapahtumia ja kuvailen tapahtumien onnistumista yleisön osallistamista ajatellen.

4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

4.1 Kyselyn tulokset

Esittelen seuraavissa tekstikappaleissa Itämeri-kyselyn tulokset. Olen liittänyt ensimmäisen osan taulukoihin myös Baltic Surveysta saadut vastaukset Suomen osalta, jotta tuloksia voidaan vertailla helposti keskenään. Baltic Surveyn vastaajat on valittu satunnaisotannalla suomalaisten keskuudesta, kun taas Itämeri-kyselyn vastaajat edustavat asian parissa työskenteleviä ja asiaan enemmän perehtyneiden ihmisten joukkoa. Vertailemalla kahden edellä mainitun kyselyn tuloksia keskenään, tutkin vastausten mahdollista eriäväisyyttä näiden kyselyiden välillä.

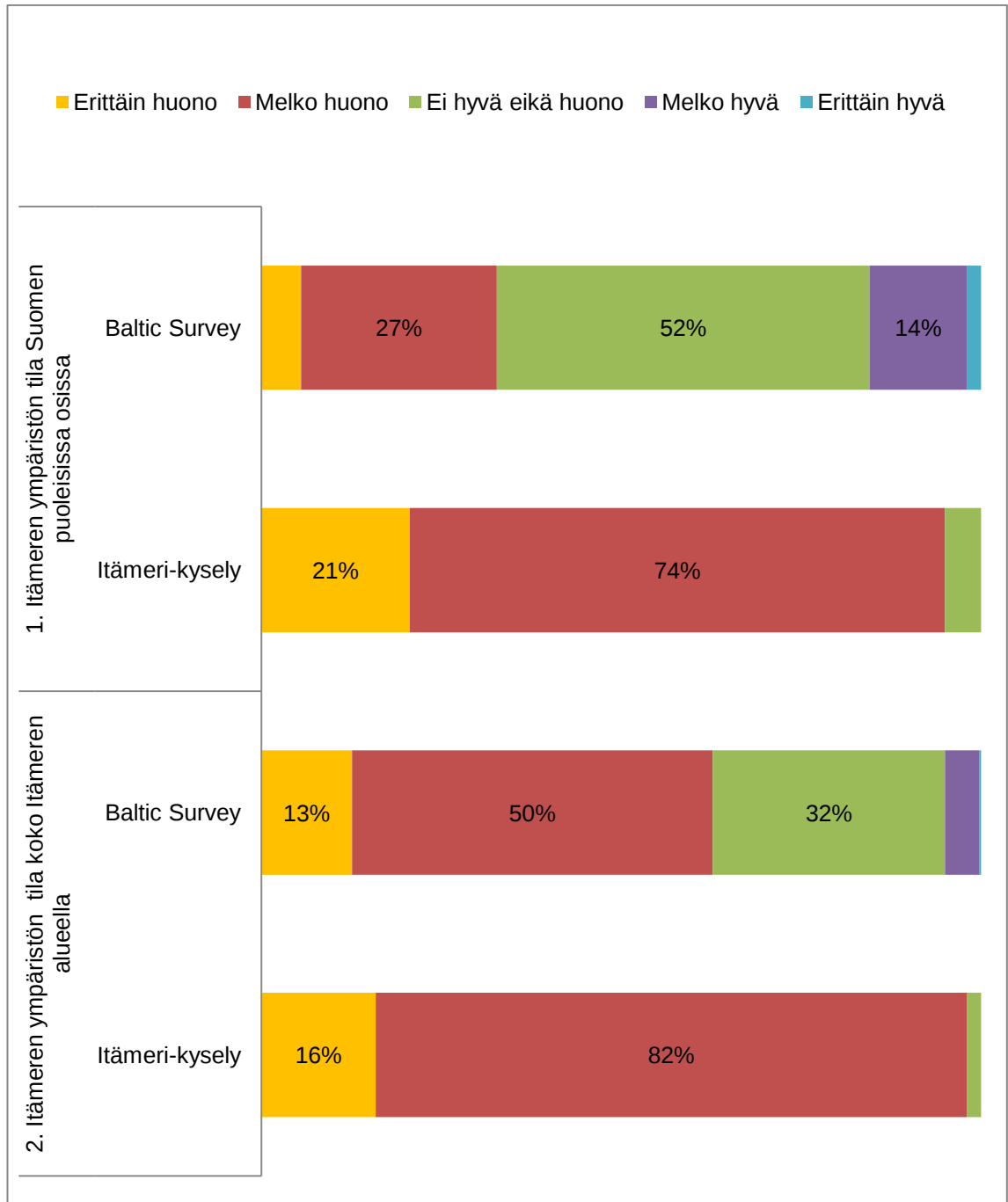
4.1.1 Itämeri-kyselyn osa 1.

Aloitin kyselyn kartoittamalla vastaajien mielikuvia Itämeren nykytilasta niin Suomen puoleisissa osissa kuin koko Itämerellä. Kysyttäessä Baltic Surveyn vastaajilta heidän näkemystään **Itämeren tilasta Suomen puoleisissa osissa**, ei suurin osa vastaajista osannut määrittää tilaa hyväksi eikä huonoksi. Neljännnes vastaajista piti tilaa ”Melko huonona”. Itämeri-kyselyn vastaajien enemmistö oli sitä mieltä että Suomen puoleisten Itämeren osien tila on ”Melko huono” ja viidennes ”Erittäin huono”. Itämeri-kyselyn vastaajat pitivät merialueiden tilaa huomattavasti huonompana Suomen puoleisissa osissa kuin Baltic Surveyn vastaajat.

Seuraavassa kohdassa vastaajia pyydettiin miettimään **ympäristön tilaa koko Itämeren alueella**. Baltic Surveyn vastaajista puolet mieltää tilan ”Melko huonoksi”. Kolmannes vastaajista ei luokitellut ympäristön tilaa hyväksi eikä huonoksi. Itämeri-kyselyn vastaajista valtaosa on sitä mieltä että ympäristön tila on ”Melko huono” ja viidennes vastaajista pitää tilaa ”Erittäin huonona”. Lähtöolettamuksenani tässä työssä on Itämeri-kyselyn vastaajien parempi tietämys Itä-

meren nykytilasta sekä sen vaikutuksista. Näiden kahden kysymyksen vastausten perusteella voimme huomata, että Itämeri-kyselyn vastaajat pitävät Itämeren tilaa huonompana kuin Baltic Surveyn vastaajat. Tämä seikka saattaa johtua näiden kyselyiden vastaajaryhmien eroista tietotasossa. Itämeren parissa työskentelevien ihmisten oletan perehtyneen Itämeren nykytilaan huomattavasti keskivertokansalaista enemmän. Vaikka viimeaikoina onkin kampanjoitu paljon yleisön Itämeri-tietoisuuden parantamisen puolesta, ei tilaa silti määritetä yhtä huonoksi, kuin millaiseksi asian kanssa työskentelevät ihmiset sen mieltävät. Tässä asiassa sanonta ”tieto lisää tuskaa” taitaa pitää paikkansa. Tiedon lisääntymisen myötä huoli Itämeren ongelmista kasvaa. (Kuvio 2.)

Molempien kysymysten vastaajat pitävät Itämeren tilaa parempana Suomen puoleisilla merialueilla kuin ajateltaessa koko Itämeren aluetta. Tämä seikka saattaa osaltaan johtua tiedoista, joita vastaajilla on muiden alueiden ongelmista. Myös suomalaisten ajatusmalli muiden valtioiden saastuttavista päästöistä, saattaa ummistaa vastaajien silmät omalla alueella tapahtuvista muutoksista ympäristössä. ”Ei me mutta ne muut” – ajatus esiintyy usein suomalaisten puheenvuoroissa keskusteltaessa Itämeren rehevöitymisestä. Suomen rannikon pituuden johdosta Itämeri on läsnä hyvin erilaisena eri puolilla sen rantoja asuvien kansalaisten silmissä. Suomenlahden ja Saaristomerén rehevöitymisiongelmat ovat kuitenkin täysin erilaiset kuin esimerkiksi Pohjanlahdella esiintyvät olosuhteet. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Itämeren tila Suomen puoleisissa osissa ja koko Itämerellä Itämeri-kyselyn ja aiemmin tehdyn Baltic Survey:n vastaajien mielestä. Itämeri-kyselyn vastaajat (n 39) ovat Itämeren parissa työskenteleviä henkilöitä ja Baltic Survey:n (n noin 1000) vastaajat puolestaan otos kansalaisten keskuudesta.

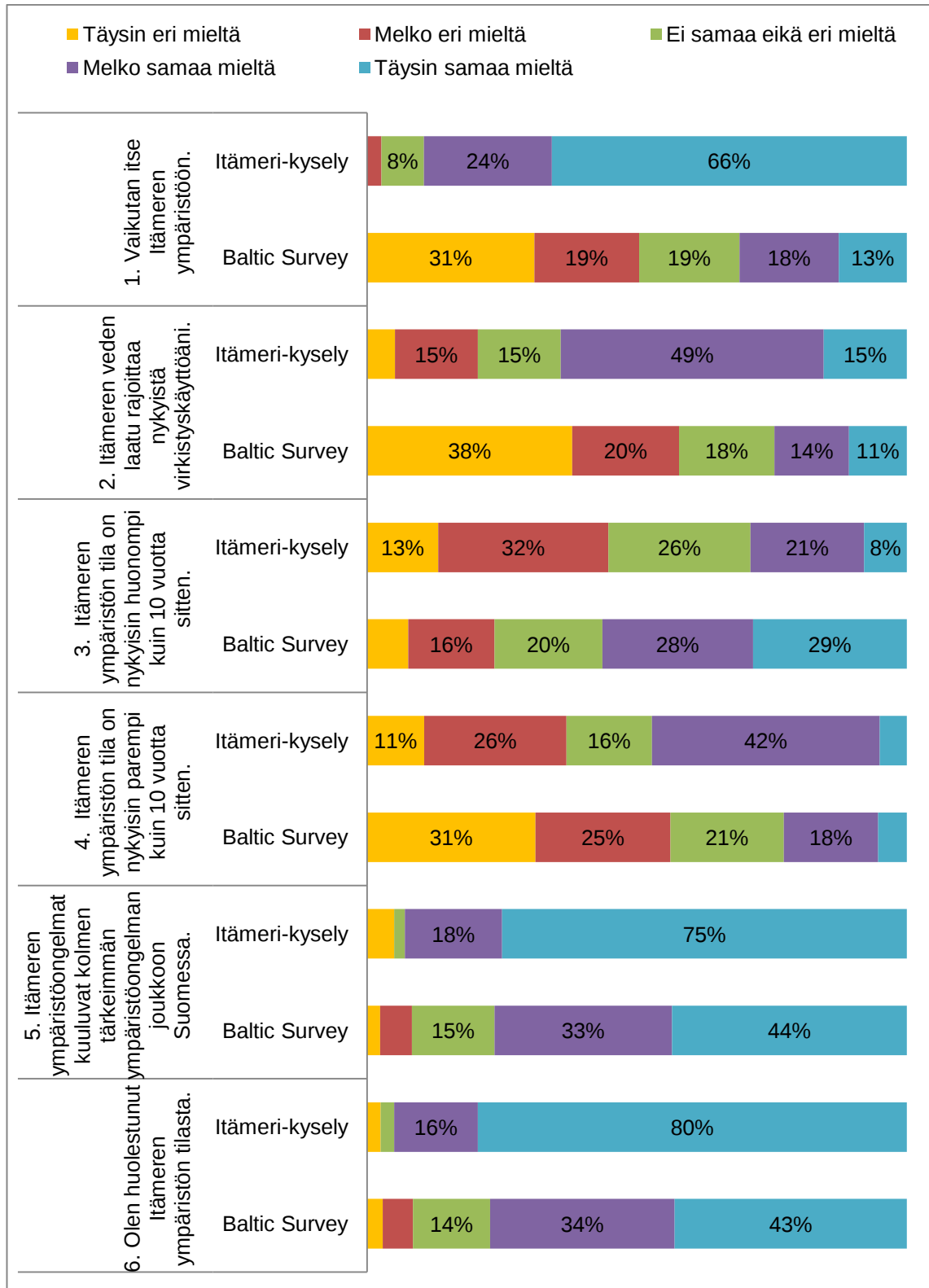
Itämeri-kyselyn seuraava kysymys kartoitti vastaajien ajatuksia Itämeren tilasta väittämien avulla. Ensimmäisen väittämän mukaan **vastaaja vaikuttaa itse Itämeren tilaan**. Itämeri-kyselyn vastaajista valtaosa oli samaa mieltä väittämän kanssa. Baltic Surveyn vastaajista suurin osa ei tunnistanut omaa osaansa meren tilaan vaikuttavana tekijänä. Itämeri-kyselyn vastaajat pitivät omaa vaikutustaan merkittävämpänä tekijänä kuin Baltic Surveyn vastaajat. Oman toiminnan vaikutukset jakoivat kyselyiden kohdalla mielipiteitä. Tietoisuuden lisääntyessä myös oman roolin korostuminen on merkittävää. Kansalaisten ajatus siitä, ettei omilla teoilla ole merkitystä, on huomionarvoinen asia. Kulttuurimme pohjalta olemme tottuneet luottamaan päätöksentekijöiden ratkaisuihin ja Itämeren kohdallakin odotamme ylhäältä annettuja ratkaisuja. Aktiivisen toiminnan ja osallistumisen odottaminen ihmiseltä, joka ei usko oman toiminnan mahdollisuuksiin on vaikea, jos ei mahdoton tehtävä. Suojelutyössä viimeaikoina herännyt ajatus kansalaisten roolin korostamisesta, ei ole vielä täysin iskostunut ihmisiin. Tämä selvästi on sellainen osa-alue, johon Itämeren suojelutyössä työskentelevien henkilöiden tulee kohdentaa voimavarojaan.

Seuraavan väittämän mukaan **Itämeren nykytila rajoittaa vastaajien meren virkistyskäyttömahdollisuuksia**. Suurin osa Itämeri-kyselyn vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa, kun taas Baltic Surveyn vastaajista enemmistö oli asiasta eri mieltä. Vertailtaessa näiden kahden kyselyn tuloksia, voidaan havaita, että Itämeri-kyselyn vastaajat pitivät Itämeren nykytilaa rajoittavampana tekijänä virkistyskäyttömahdollisuuksille kuin Baltic Surveyn vastaajat. Tämä tulos saattaa johtua suoraan vastaajien mielikuvista meren nykytilasta. On luonnollista että meren tilaa huonompana pitävät Itämeri-kyselyn vastaajat kokevat meren tilan myös rajoittavan heidän virkistyskäyttöänsä enemmän. Tulos myös saattaa johtua siitä, ettei kansalaisilla ole välttämättä suurta käsitystä siitä, millaisia ongelmia meren huonontunut tila saattaa ihmiselle aiheuttaa, kuten sinilevästä johtuvaa ihoärsytystä tai kalakantojen muutoksia. (Kuvio 3.)

Kohdassa kolme väitettiin **Itämeren tilan olevan tänä päivänä huonompi kuin 10 vuotta sitten**. Tämä väittämä jakoi mielipiteitä runsaasti molempien kyselyiden osalta. Itämeri-kyselyn vastaajista kolmannes oli eri mieltä ja lähes yhtä

suuri vastaajajoukko oli samaa mieltä väittämän kanssa. Baltic Surveyn vastaajista lähes 60 % oli samaa mieltä kuin kyseinen väittämä ja viidennes sitä vastaan. Neljäs kohta käsitteli **Itämeren tilan muutoksia parempaan suuntaan viimeisen 10 vuoden aikana** ja molempien kyselyiden vastaukset olivat hyvin samansuuntaiset edellisen kohdan kanssa. Baltic Survey:n vastaajista enemmistö on sitä mieltä että Itämeren tila on huonontunut viimeisen kymmenen vuoden aikana kun taas Itämeri-kyselyn vastaajien enemmistö oli toista mieltä. Näiden kahden kyselyn välillä voidaan selvästi havaita vastaajien eriävä käsitys Itämeren nykytilasta ja tilan muutoksesta viime vuosien aikana. Itämeri-kampanjoinnin yhteydessä kansalaisille on korostettu Itämeren heikentyntä tilaa. Tiedot tilan viime vuosien muutoksista eivät ehkä ole saavuttaneet kansaa toivotulla tavalla. Viimeisimmän tutkimustiedon kulkeutuminen yleiseksi kansantiedoksi saattaa kestää melko kauan. Negatiivisten muutosten lisäksi positiivisten muutosten korostaminen on mielestäni erittäin tärkeää. Tehtyjen suojelutoimien merkityksen korostamisella voidaan nostaa esille sitä seikkaa, että tähän on päästy näillä teoilla, mutta suojelutoimia tehostamalla tulokset voivat olla vielä parempia. (Kuvio 3.)

Viidennessä väittämässä esitettiin **Itämeren ongelmien kuuluvan Suomen kolmen tärkeimmän ympäristöongelman joukkoon**. Itämeri-kyselyn vastaajat olivat melko yksimielisesti samaa mieltä väittämän kanssa. Baltic Surveyn vastaajien enemmistö oli myös väittämän kanssa samaa mieltä. Näiden kahden kyselyn vastausten välillä ei voida nähdä merkittävää eroa väittämän kohdalla. Kysymyksen viimeisenä väittämä oli **”Olen huolestunut Itämeren tilasta”**. Itämeri-kyselyn vastaajista 80 % oli ”Täysin samaa mieltä” väittämän kanssa. Baltic Surveyn vastaajista enemmistö oli myös väittämän kannalla. Baltic Surveyn kohdalla äänet kuitenkin jakautuivat tasaisemmin vastausvaihtoehtojen kesken. Näiden kahden kohdan perusteella voin todeta, että Itämeren tila huolestuttaa kaikkia, ja se johtuu varmasti osaltaan myös yleisen Itämeri-tietoisuuden lisääntymisestä. Huolen ilmaiseminen jonkin asian puolesta kertoo myös siitä, että huoleen aihe on yksilölle tärkeä asia ja sen kohtalo kiinnostaa. Sen myötä myös motivaatio meren suojeluun on todennäköistä. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajille esitettyjä Itämeren tilaan liittyviä väittämiä.

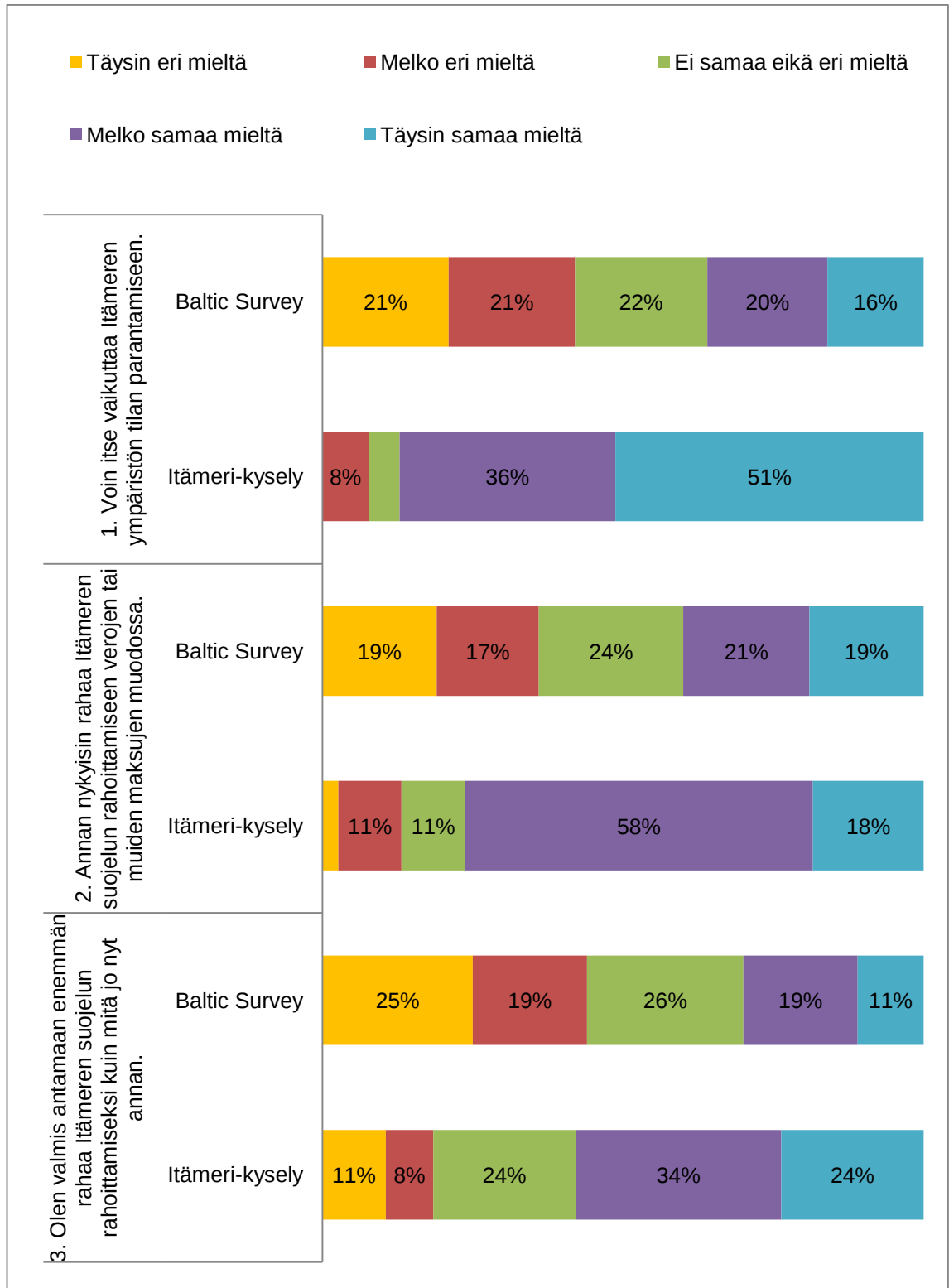
Kysymyksessä viisi tiedustelin vastaajien mielipiteitä muiden tahojen osallistumisen tarpeellisuudesta Itämeren suojelutyössä. Vastaajille annettiin viisi esimerkkিতahoa ja he saivat määritellä näiden tahojen osallistumisen tarpeellisuuden. Ensimmäinen esitetty taho on **jätevedenpuhdistamot**. Niin Baltic Surveyn kuin Itämeri-kyselyn vastaajatkin olivat hyvin yksimielisiä jätevedenpuhdistamojen osallistumisen tärkeydestä. Molemmissa kyselyissä valtaosa vastaajista piti tämän tahon osallistumista ”Erittäin tarpeellisena”. Seuraavaksi tiedustelin **maanviljelijöiden** osuudesta suojelutoimiin. Baltic Surveyn vastaajista kolmannes piti maanviljelijöiden osallistumista merkityksettömänä asiana. Itämeri-kyselyn vastaajista kaikki vastaajat pitivät kyseisen tahon osallistumista tärkeänä asiana. Itämeri-kyselyn vastaajat kuitenkin korostivat maanviljelijöiden roolia huomattavasti Baltic Surveyn vastaajia enemmän. **Ammattikalastajien** osuutta ajateltaessa Baltic Surveyn vastaajien mielipiteet hajautuivat tasaisesti vastausvaihtoehtojen kesken. Itämeri-kyselyn vastaajat pitivät kalastajien roolia tärkeämpänä kuin Baltic Surveyn vastaajat, mutta myös Itämeri-kyselyn vastausten joukossa oli eri mieltä olevia vastaajia. **Teollisuuden rooli** tuntui tärkeältä molempien kyselyjen vastaajien mielestä. Baltic Surveyn vastaajista 65 % ja Itämeri-kyselyn vastaajista 77 % pitivät teollisuuden osallistumisen merkitystä ”Erittäin tarpeellisena”. Myös ”Melko tarpeellista” – vaihtoehto sai molemmissa kyselyissä paljon kannatusta. **Meriliikenteen ja satamien** toimien merkityksellisyys koettiin hyvin suureksi molemmissa kyselyissä. Molempien kyselyiden vastaajista suurin osa piti näiden tahojen osallistumista tärkeänä ja tarpeellisena asiana. Lähestulkoon kaikkien kysymyksessä esitettyjen tahojen osallistuminen koettiin jotakuinkin tärkeäksi seikaksi molempien kyselyiden vastaajien mielestä. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Eri tahojen osallistumisen tarpeellisuus suojelutoimenpiteisiin Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajien mielestä.

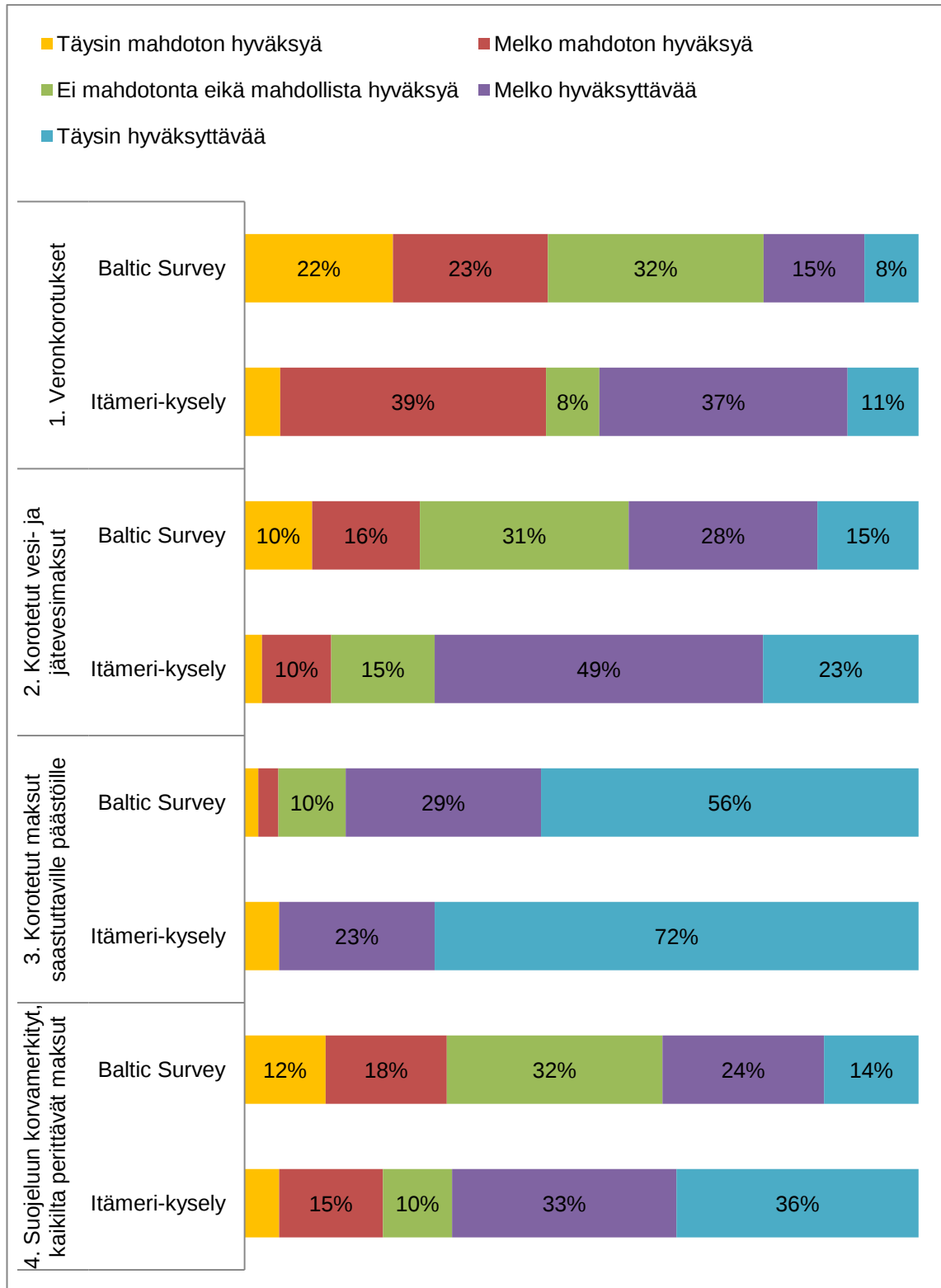
Kuudennessa kysymyksessä kartoitin vastaajien näkemyksiä omasta roolistaan Itämeren suojelussa. Kysymyksessä esitettiin vastaajan omaan osaan liittyviä väittämiä. Ensimmäisen väittämän mukaan **vastaajat voivat itse vaikuttaa Itämeren tilan parantamiseen**. Baltic Surveyn vastaajien mielipiteet jakautuivat erittäin tasaisesti vastausvaihtoehtojen kesken. Itämeri-kyselyn vastaajien enemmistö oli väittämän kanssa samaa mieltä. Baltic Surveyn vastaajista 42 % ei kokenut itsellään olevan vaikutusmahdollisuuksia Itämeren tilan parantamisessa. Kuten tämän ja edellisen kysymyksen perusteella voimme todeta, tulisi muiden tahojen toimia Itämeren suojelun edistämiseksi kohentaa, mutta kansalaisten toimilla ei ole vaikutusta heidän näkökulmastaan. Itämeri-kyselyn vastaajat puolestaan kokivat kansalaisten roolin merkitykselliseksi asiaksi. Tämä seikka tukee ajatustani siitä, että suomalaisten ajatusmalli ”ei me mutta ne muut” on merkittävässä roolissa mietittäessä yleisön osallistamiskeinoja. Kansalaisen oman roolin korostaminen nousee tärkeään asemaan näiden havaintojen perusteella. Itämeren heikentynyt tila on monimutkainen yhtälö, jonka ratkaisuun tarvitaan kaikkia saastuttavia osapuolia. Yksi näistä ryhmistä ei voi julistautua toimiltaan merkityksettömäksi. (Kuvio 5.)

Kysymyksen toisessa kohdassa väitettiin **vastaajien antavan rahaa Itämeren suojeluun verovarojen ja muiden maksujen muodossa**. Baltic Surveyn vastaajien äänet jakautuivat tasaisesti vaihtoehtojen välille. Itämeri-kyselyn vastaajien äänetkin jakautuivat kaikkien vaihtoehtojen kesken, mutta suurin osa (58 %) vastaajista oli kuitenkin väittämän kanssa ”Melko samaa mieltä”. Kolmannen väittämän mukaan **vastaajat ovat valmiita antamaan enemmän rahaa Itämeren suojelun rahoittamiseen kuin mitä he nyt jo antavat**. Baltic Surveyn vastaajista 44 % oli eri mieltä ja 30 % samaa mieltä väittämän kanssa. Itämeri-kyselyn vastaajat olivat myöntyväisempiä antamaan nykyistä enemmän rahaa suojelutyöhön. Heistä 58 % oli samaa mieltä väittämän kanssa ja 19 % vastaan. Tiukentuneen talouden aikoina maksuhalukkuuden pienentyminen on luonnollista. Asiasta enemmän huolestuneet Itämeri-kyselyn vastaajat antaisivat myös luonnollisesti mieluummin rahaa suojelutoimiin. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Väittämiä liittyen vastaajien näkemykseen omasta roolistaan Itämeren suojelussa Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajien mukaan.

Seitsemäs kysymys käsittelee mahdollisia yksityisiä ihmisiä ja yrityksiä koskevia keinoja joilla voitaisiin rahoittaa Itämeren suojelutyötä. Vastaajilta pyydettiin mielipiteitä näiden keinojen hyväksyttävyydestä. Ensimmäisenä vaihtoehtona esitettiin **veronkorotuksia**. Baltic Surveyn vastaajista lähes puolet oli veronkorotuksia vastaan, kun taas kolmannes ei osannut ottaa asiaan kantaa. Itämeri-kyselyn vastaajista puolet hyväksyi veronkorotukset ja lähes puolet oli niitä vastaan. Veronkorotukset jakoivat vastaajien mielipiteitä molemmissa kyselyissä hyvin paljon. Toisena keinona rahoittaa suojelun kustannuksia esitettiin **vesi- ja jätevesimaksun korottamista**. Baltic Surveyn vastaajista 43 % piti tätä keinoa hyväksyttävänä ja kolmannes ei ottanut väittämään kantaa. Itämeri-kyselyn vastaajista valtaosa piti vesimaksujen korottamista hyväksyttävänä keinona. Kolmantena keinona esitettiin **korotettuja maksuja saastuttaville päästöille**. Tämä keino oli erittäin hyväksyttävä molempien kyselyiden vastaajien mielestä. Baltic Surveyn vastaajista enemmistö ja Itämeri-kyselyn vastaajista lähes kaikki pitivät kyseistä keinoa hyväksyttävänä tapana rahoittaa Itämeren suojelutyötä. Viimeisenä keinona esitettiin **suojeleluun korvamerkittyjä, kaikilta perittäviä maksuja**. Baltic Surveyssa suurin osa vastaajista ei osannut ottaa asiaan kantaa. Muut äännet jakautuivat melko tasaisesti vaihtoehtojen kesken. Itämeri-kyselyn vastaajista enemmistö piti suojeleluun korvamerkittyjä maksuja hyväksyttävänä keinona. Veronkorotukset ovat mielipiteitä herättävä asia. Verovarojen kohdennusta suojelutoimiin saattaa olla vaikea todistaa kansalaisille. Vesimaksujen korottaminen sai ensimmäistä vaihtoehtoa enemmän hyväksyntää. Vesimaksujen korotuksella voidaan nähdä olevan suora yhteys veden käyttötapoihin sekä vedenpuhdistustehokkuuden parantamiseen. Sen yhteys Itämeren tilaan on helpommin nähtävissä ja on ehkä siksi myös hyväksyttävämpää. Saastuttaville maksuille määrättyjä korotettuja päästöjä pidettiin erittäin hyväksyttävinä. Suomen ympäristönsuojelulaissakin käytössä oleva periaate ”pilaaja maksaa”, on selvästi suosiota saava vaihtoehto suojelukustannusten kattamiseksi. Suojeleluun korvamerkityt maksut eivät saaneet kansalaisten keskuudessa suurta kannatusta. Tämä saattaa johtua siitä, ettei meiltä vielä löydy sopivaa esimerkkiä tällaisen toimen tehokkuudesta. Itämeri-kyselyn vastaajat kuitenkin uskoisivat tällaisen keinon toimivan. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Itämeren suojelutoimien rahoittamisen mahdollisten lähteiden hyväksyttävyys Itämeri-kyselyn ja Baltic Surveyn vastaajien mukaan.

4.1.2 Itämeri-kyselyn osa 2

Itämeri-kyselyn toinen osa käsittelee yleisön osallistamista Itämeren suojelutyössä. Toisessa osassa on myös esitetty muutamia kysymyksiä liittyen Itämeren suojeluun. Nämä kysymykset on kysytty vain Itämeren parissa toimivilta henkilöitä. Kysymyksessä kahdeksan kartoitin vastaajien mielipiteitä Itämeren suojelutyön toimintamalleista ja niiden tehokkuudesta. Ensimmäisenä vaihtoehtona esitin **kansainvälisen ja kansallisten lainsäädäntöjen kehittämistä**. Kaikki vastaajat pitivät lainsäädännön kehittämistä merkityksellisenä keinona. **Teollisuuden päästörajoitusten kiristyminen** oli myös merkityksellinen seikka 87 % mielestä. **Kansalaisten aktiivinen osallistuminen Itämeren suojeluun** oli merkittävä asia 72 % mielestä. 75 % mielestä **Itämeren tutkimustietoa** tulisi lisätä entisestään suojelutoimien edistämiseksi. Toisaalta 10 % mielestä tutkimustiedon lisääminen on melko merkityksetöntä. **Teollisuuden ja yhdyskuntien jätevesien käsittelyn parantaminen** on merkityksellistä 95 % mielestä ja lähes kaikki vastaajat uskovat **maatalouden päästörajoitusten kiristymisen** vaikuttavan suojelutoimenpiteisiin positiivisesti. **Kansainvälinen yhteistyö** koettiin merkitykselliseksi asiaksi 90 % mielestä. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Itämeren suojeluun liittyvien toimintamallien toimivuus Itämeri-kyselyn vastaajien mielestä.

Kysymyksessä 9 selvitin vastaajien **ajatuksia kansalaisten roolista Itämeren suojelussa** avoimella kysymyksellä. Valtaosa vastaajista kokee kansalaisen roolin tärkeäksi. Vastauksissa korostettiin kansalaisen roolia päättäjien valitsijana ja painostajana. Myös kuluttajan roolia nostettiin esiin useassa vastauksessa sekä pienien yksittäisten tekojen merkitystä. Kasvissyönti ja mielipideilmaisuus nähtiin myös tärkeinä seikkoina. Toisaalta vastauksissa haluttiin korostaa Itämeren ongelman monimuotoisuutta. Erään vastaajan mukaan:

”On kuitenkin väärin kuvitella että kansalaisten kulutusvalinnoilla Itämeri pelastuu. Ongelmat ovat niin moniulotteisia, ettei kuluttajaa voi velvoittaa osaamaan ”ostaa oikein”. Kulutusvalintoja tärkeämpää on kansalaisten valveutuneisuus, jotta he voivat ohjata poliitikkoja tekemään Itämeri-myönteisiä päätöksiä.”

Erään vastaajan mukaan vain maa- ja metsätalouden pakotteilla saavutetaan merkittäviä tuloksia. Vain muutamat vastaajat kokivat kansalaisten roolin merkityksettömänä tai hyvin vähäisenä. Muutamien vastaajien mukaan kansalaisten omilla valinnoilla voisi olla merkitystä, kunhan tietotaso on tarpeeksi korkea ja tahto kohdallaan. Kansalaisten uudenlaiset osallistamismenetelmät, kuten ympäristöhavaintojen teko ja tietoisuuden lisääminen ovat ratkaisevassa roolissa, jotta kansalaisten olisi helpompi pienentää omaa ”Itämeri-jalanjälkeään”. Kansalaisen roolin korostamisen jakoi vastaajien mielipiteitä. Vastaajien joukosta löytyi niin asian puolestapuhujia, kuin sitä vastaankin olevia henkilöitä. Yleisön roolin tunnustamista ja korostamista ei voida yksiselitteisesti nähdä Itämeren suojeletoimien ratkaisevana tekijänä tämän kyselyn vastausten perusteella.

Kysymyksessä 10 haluttiin tiedustella vastaajien mielipiteitä **Itämeren alueella asuvien kansalaisten yhteisen Itämeri-identiteetin vahvistamisen merkityksestä**. Vastaajia pyydettiin pohtimaan sen tärkeyttä tai merkityksettömyyttä avoimessa vastauksessa. Itämeri-identiteetti koettiin useassa vastauksessa tärkeäksi asiaksi, koska omalta tuntuvat asiat saavat ihmiset herkemmin toimimaan asian puolesta. Itämeri-identiteetti on usean vastaajan mielestä kuitenkin vaikea asia, koska Itämeren valuma-alue on niin laaja ja useat ihmiset asuvat hyvin kaukana Itämeren rannikosta, jolloin Itämeri saattaa tuntua melko kaukaiselta asialta. Sen myös pelätään jäävän juhlapuheiden tasolle, eikä siirtyvän sanoista tekoihin. Usean vastaajan mielestä varsinaisen Itämeri-identiteetin si-

jaan tulisikin keskittyä kansalaisten luontosuhteen parantamiseen ja luonnon arvostuksen kasvattamiseen. Erään vastaajan sanoin:

”Itämeri-identiteettiä on vaikea rakentaa muualla kuin rannikolla. Enemmän pitäisi keskittyä kokonaisvaltaiseen ympäristöajattelun kehittämiseen. Se, mikä parantaa Itämeren tilaa hidastaa myös ilmastonmuutosta.”

Toiset vastaajat kokivat Itämeri-identiteetin merkityksettömäksi seikaksi ja muutamassa vastauksessa korostettiin Itämeren alueen valtioiden erilaisia kulttuuritaustoja, jonka mukaan yhteisen identiteetin muodostaminen on mahdotonta. Itämeren alueen monimuotoisuus luokin alueen suojelutoimiin haasteita ja samoja toimia ei ehkä tulisikaan korostaa samanlaisina eri puolilla Itämerta. Itämeri-identiteetin korostaminen saattaa toimia parhaiten meren läheisyydessä olevilla alueilla ja kulttuurillisten erojen vuoksi samojen keinojen käyttöä tulee harvita tarkkaan eri alueilla.

Kysymys 11 oli avoin kysymys, jossa tiedusteltiin vastaajien **ajatuksia Itämeren suojelun tehostamiseksi**. Heitä pyydettiin kertomaan tulisiko heistä suojelutoimenpiteiden yhteydessä korostaa kuluttajan roolin merkitystä, luonnonsuojellisia näkökohtia, taloudellisia seikkoja vai jotakin muuta. Vastaajista iso osa kannatti kaikkia edellä mainittuja keinoja, koska ihmisiin vetoavat niin erilaiset seikat. Toisille raha ratkaisee, toiset tuntevat esteettiset arvot tärkeämmäksi. Yksittäisen kuluttajan rooli tuntui monen vastaajan mielestä parhaimmalta keinolta, koska se on helpoin hahmottaa, mutta lisää tietoa olisi hyvä jakaa, jotta kansalaisilla olisi tietoa siitä, millaisia vaikutuksia yksittäisen ihmisen teoilla voi olla ja mitä pieniä valintoja jokainen voi tehdä. Kuitenkin saatavilla oleva ristiriitainen tieto esimerkiksi joidenkin kemikaalien haitallisuudesta, herätti epäilyksiä kansalaisten mahdollisuudesta tehdä ”oikeita valintoja”. Eräs vastaaja onkin muotoillut mietteensä aiheesta seuraavasti:

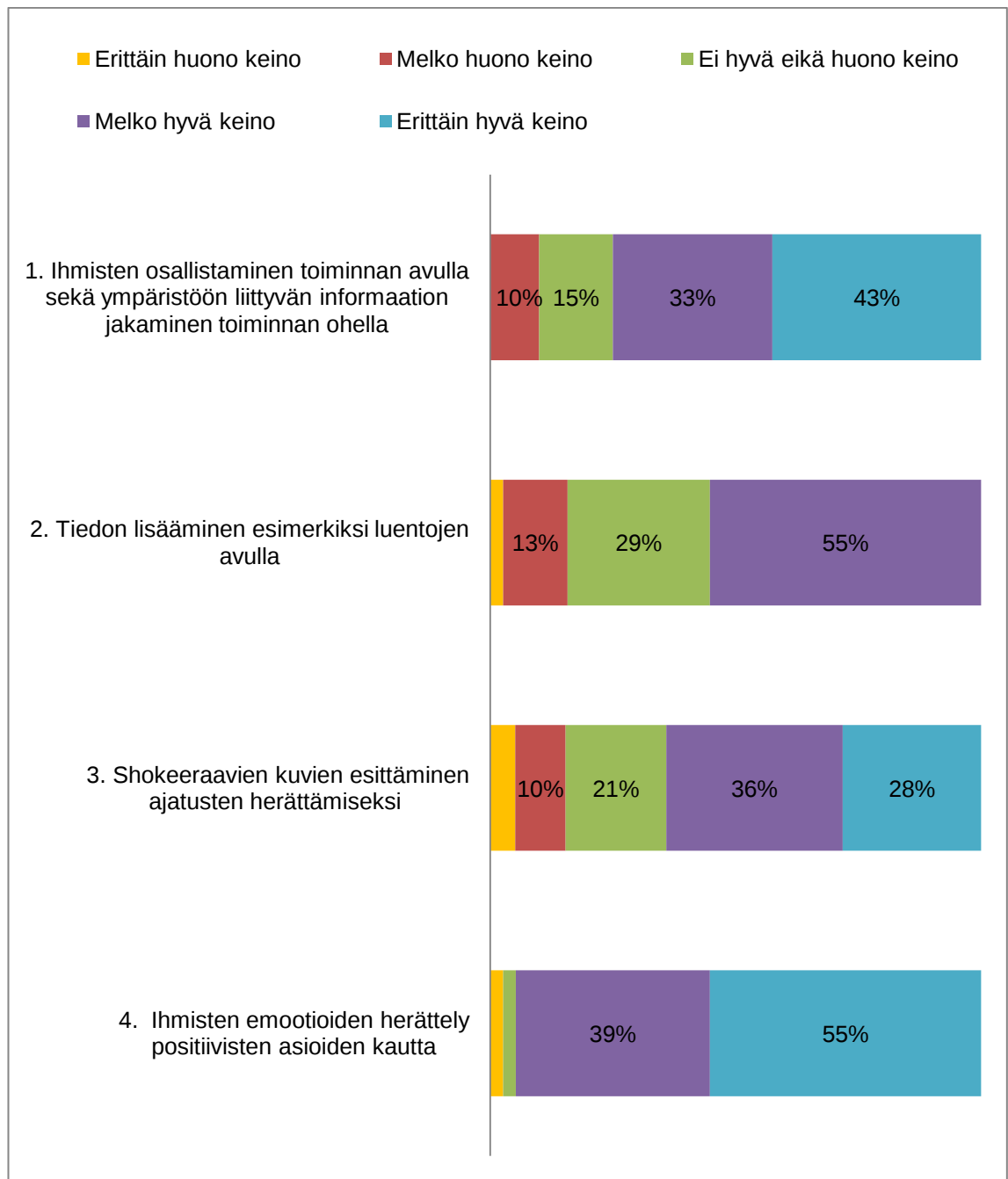
” Miten kuluttaja voisi olla perillä eri viljelytapojen ympäristöystävällisyydestä, lääkeaineiden jäämien vaikutuksesta kaloihin, kenkien kosteussuojasprayn vaingollisuudesta yms. ja sitten tehdä valintoja kaupassa sen mukaan, kun näitä seikkoja tutkivat asiantuntijatkaan eivät pääse yhteisymmärrykseen - tai jos pääsevät niin uudistukset tyssäävät päätöksentekoportaatissa joko siksi että vallitsevaa tapaa on hankala muuttaa (byrokratian jähmeys), vallitseva tapa on taloudellisesti edullinen joko teollisuudelle tai maataloudelle tai koska asiaa ei vain ole onnistuttu tuomaan päättäjille oikealla tavalla esille. Tässä kansalaisvalistuksella voisi olla sellainen rooli, että kansalaisten Itämerimyönteisen tahtotilan paine vai-

kuttaisi myös päättäjiin. Luonnonsuojelulliset ja taloudelliset näkökulmat olisivat tärkeimpiä.”

Joidenkin vastaajien mukaan Itämeren tilan heikentymiseen liittyvien taloudellisten riskien korostaminen voisi herätellä ihmisiä parhaiten. Muutama vastaaja koki myös luonnonsuojelullisten seikkojen korostamisen olevan paras tapa saada Itämeren suojelutyötä lähemmäksi kansalaisia. Itämeren suojelussa on kehitetty jo monenlaisia keinoja ja tapoja. Erilaisten painotusten käyttö saattaa toisella ihmisryhmällä johtaa toivottuihin tuloksiin, kun toisella se taas saattaa ajaa asiaa päinvastaiseen suuntaan. Tässäkin kysymyksessä vastaajien mielipiteet jakautuivat vastausvaihtoehtojen kesken. Ehkä Itämeren suojelutyössä tulisi tarttua esimerkiksi markkinoinnissa käytettyyn asiakasryhmien segmentointiin, jotta kohderyhmälle saataisiin mahdollisimman toimivaa valistusta oikeasta näkökulmasta tarjoiltuna.

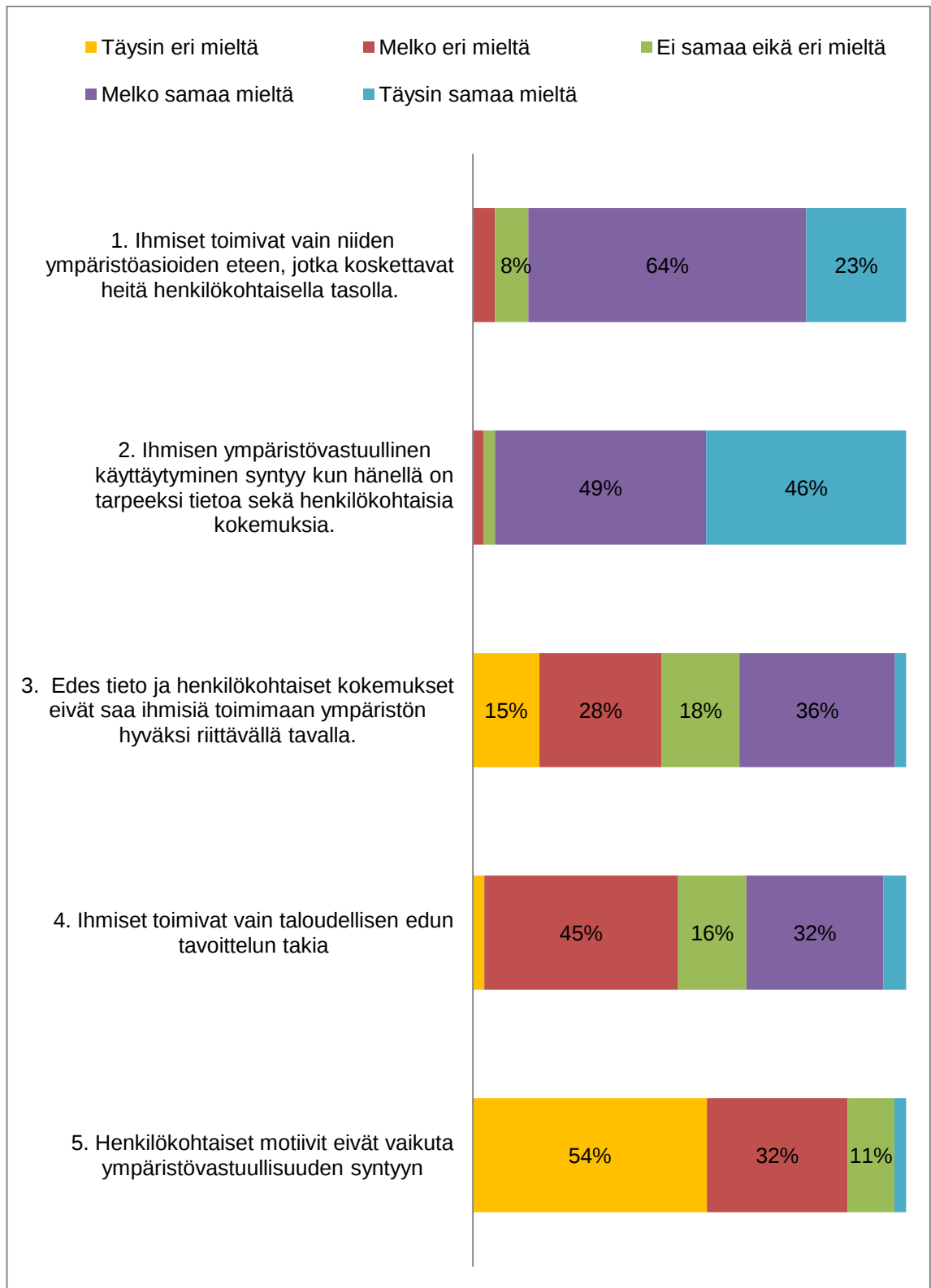
Kysymyksessä 12 esitettiin neljä keinoa, joilla voidaan herätellä ihmisten ympäristötietoisuutta. Vastaajia pyydettiin määrittelemään ovatko nämä heistä hyviä vai huonoja keinoja. Näistä neljästä keinosta parhaimmat ovat vastaajien mukaan **Ihmisten emootioiden herättely positiivisten asioiden kautta, ihmisten osallistaminen toiminnan avulla ja ympäristöön liittyvän informaation jakaminen toiminnan ohella**. Vastaajista lähes kaikki olivat sitä mieltä että ihmisten tunteisiin vetoaminen ja niiden herättely positiivisten mielikuvien kautta on hyvä keino. Ihmisten osallistamiseen toiminnan kautta ja toiminnan ohella tapahtuva tiedon jakaminen ihmisille on hyvä keino 76 % mielestä. Yli puolet vastaajista on sitä mieltä että **kansalaisten tiedon lisääminen esimerkiksi luentojen avulla** on melko hyvä keino, lähes kolmannes vastaajista piti tätä huonona keinona. **Shokeeraavien kuvien esittäminen ajatusten herättämiseksi** toimii 64 % mielestä, mutta 15 % mielestä se on huono keino. Perinteisten tiedonvälityskeinojen, kuten luentojen avulla tiedon jakaminen sai eniten vastustusta näistä vaihtoehdoista. Perinteisten keinojen rinnalle kaivataankin varmasti jo uusia tapoja tuoda tietoa ihmisten ulottuville. Shokeeraavien kuvien esittäminen myös sai osakseen jonkin verran vastustusta. Negatiivisten asioiden liittäminen Itämeri-valistukseen tuntuu osasta vastaajista huonolta ajatukselta. Liiallisen negatiivisuuden korostaminen saattaa tuoda ihmisille ahdistu-

neisuutta, jolloin asiasta halutaan paeta. Se ei varmasti ole tavoiteltu reaktio. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Kansalaisten ympäristötietoisuuden herättämisessä käytettyjen keinojen toiminta Itämeri-kyselyn vastaajien mukaan.

13. kysymyksessä esitin ympäristövastuullisuuden syntyyn liittyviä väittämiä, joihin pyysin vastaajia reagoimaan. Ensimmäisen väittämän mukaan **ihmiset toimivat vain niiden ympäristöasioiden eteen, jotka koskettavat heitä henkilökohtaisella tasolla**. Vastaajista 87 % oli samaa mieltä väittämän kanssa. Toisena väittämänä esitin että **ihmisen ympäristövastuullinen käyttäytyminen syntyy kun hänellä on tarpeeksi tietoa ja henkilökohtaisia kokemuksia**. Vastaajista lähes kaikki olivat samaa mieltä väittämän kanssa. Kolmannessa väittämässä väitin, **etteivät edes tieto ja henkilökohtaiset kokemukset saa ihmistä toimimaan ympäristön kannalta hyvällä tavalla**. Tämä väittämä jakoi vastaajien mielipiteet tasaisesti vastausten kesken. 43 % vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa, kun toisaalta 39 % oli väittämän kanssa samaa mieltä. Neljännessä väittämässä esitin, että **ihmiset toimivat vain taloudellisen edun tavoittelun takia**. Kolmannes vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa ja puolet oli väittämää vastaan. Viimeisen väittämän mukaan **henkilökohtaiset motiivit eivät vaikuta ympäristövastuullisen käyttäytymisen syntyyn**. Suurin osa kyselyn vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa. Vastaajien mukaan ympäristövastuullisen käyttäytymisen avaimia ovat henkilökohtainen suhde tai motiivi asiaan, sekä riittävä tietomäärä. Mutta vaikka kaikki nämä yksittäiset seikat ovat tärkeitä, eivät ne silti välttämättä johda toivottuun käyttäytymiseen. Tämä sama seikka on todettu jo erinäisissä ympäristökasvatuksen malleissa. Taloudellinen näkökulma ei ollut niin merkittävä vastaajien mukaan. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Ympäristövastuullisuuden syntyyn liittyviä väittämiä.

Kyselyn viimeisessä kohdassa vastaajat saivat jättää kommenttejaan liittyen Itämeren suojeluun tai tähän kyselyyn. Vastaajista yksi korosti että suomalais-ten kanssa toimiessa tulisi huomioida kansan tapa suunnitella kaikkea pitkälle tulevaisuuteen. Hänen mukaansa käytännöllinen ja konkreettinen toimintatapa on paras keino, ja samalla tulisi ottaa huomioon ihmisen elämän kokonaiskuva. Toisen vastaajan mukaan tärkeintä olisi synnyttää vahvojen luontosuhteiden kautta ympäristövastuullinen toimintamalli joka koskettaisi kaikkea toimintaa.

4.2 Projektin kokemuksia järjestetyistä tapahtumista

BalticSeaNow.info -hanke on toiminta-aikanaan järjestänyt oli 50 erilaista tapahtumaa. Projektin partnerit ovat järjestäneet kohdemaissaan tapahtumia itsenäisesti. Seuraavassa kappaleessa tulen esittelemään muutamia tapahtumatyyppejä. Tapahtumat ovat pyrkineet yleisön tiedon lisäämiseen sekä aktiivisen osallistamisen kautta rohkaisemaan yleisöä henkilökohtaisiin tekoihin.

4.2.1 Massatapahtumat

BalticSeaNow.info on osallistunut useisiin erilaisiin massatapahtumiin. Esimerkkinä tällaisista tapahtumista voidaan antaa osallistuminen Pori Jazzeille vuonna 2012. Pori Jazzeilla BalticSeaNow.info oli osana Itämeri-kylää, joka oli Itämeritoimijoiden yhteinen teltta-alue Porin kauppatorilla, jossa kaikki toimijat liittyivät Itämereen jollakin tavoin. Itämeri-kylä oli osa Pori Jazzien jokavuotista yhteiskunnallista keskustelufoorumia Suomi-Areenaa. Massatapahtumissa BalticSeaNow.info on osallistanut ihmisiä eri tavoin. Äänestysseinä on koettu erittäin tehokkaaksi vetonaulaksi ja keinoksi saada ihmisiä sisälle telttaan ja pysähtymään hetkeksi, jolloin tiedon lisääminen ylipäättänsä on mahdollista. Äänestysseinällä yleisölle esitetään kysymys, jonka kymmenestä vastausvaihtoehtoja yleisöllä on mahdollisuus äänestää mieleisiään käyttämällä pyöreitä rantakiviä äänestysvälineenä (kuva 4).

Kuva 4. BalticSeaNowInfo:n äänestysseinä, jossa äänestys tapahtuu pyöreillä rantakivillä.

Kesän 2012 massatapahtumiin käytettiin myös mainostoimiston suunnitteluapua messuosaston suunnittelussa, jotta siitä saatiin mahdollisimman kutsuva ja toimiva. BalticSeaNow.info:n messuosastolle luotiin rantamaisema, johon aitoutta toivat niin merimaisema laitureineen, veden liplatus, nurmikko kuin rantahiekkakin. Messuosaston näyttävä ulkoasu jo osaltaan sai ihmiset pysähtymään ja kurkkaamaan sisälle. Tuoksujen, tuntoaistimusten ja kuuloaistimusten kautta haluttiin herätellä yleisön ajatuksia Itämeren merkityksestä heille itselleen sekä samalla saada lisättyä tietoisuutta Itämeren ongelmista ja jokaisen mahdollisuuksista vaikuttaa meren tilaan. Äänestysseinä oli hyvä keino saada keskustelu ohjattua Itämereen ja samalla markkinoida internetportaalia. Massatapahtumat ovat haastava ympäristö saada yleisö kiinnostumaan asiasta aidosti. Osastolla työskentelevän henkilön aktiivisuus on ratkaiseva asia, jolla ihmisiä saadaan uskaltautumaan osastolle. Messuosaston näyttävä ulkonäkö teki asian toki helpommaksi. Suuret yleisömäärät tuovat paljon ihmisiä asian ulottuville, mutta näiden ihmisten houkutteleva osastolle onkin se asian haastavin osuus.

4.2.2 Luennot

Ympäristötietoisuuden lisääminen tiedon lisäämisen kautta tapahtuu usein luen-
tojen avulla. Tiedon lisääminen ei kuitenkaan ole paikkasidonnainen asia, ja
ympäristön vaihtuminen luentosalista rennompaan tilaan, saattaa vapauttaa
ilmapiiriä ja tuoda yleisön lähemmäksi asiantuntijoita, jolloin myös avoin keskus-
telu ja mielipiteiden vaihto on helpompaa. Tavanomaisia luentotilaisuuksia Bal-
ticSeaNow.info on järjestänyt esimerkiksi loppuseminaarin muodossa. Tässä
alaluvussa esittelen kuitenkin kolme erilaista ympäristöä, jossa yleisölle suun-
nattua tiedon lisäämistä on hankkeen toimesta kokeiltu onnistuneesti.

BalticSeaNow.info – hankkeen järjestämä keskustelutilaisuus tapahtui Panimo-
ravintola Koulussa Turussa maaliskuussa 2011. Ravintola Koulu valikoitui ta-
pahtumapaikaksi, koska siellä on aiemminkin järjestetty avoimia keskustelutilai-
suuksia. Kapakkakeskustelua suunniteltaessa tausta-ajatuksena olivat hank-
keen henkilöstön kokemukset siitä, etteivät esimerkiksi virallisissa tiloissa järjes-
tetyt tapahtumat välttämättä kannusta yleisöä aktiiviseen keskusteluun, jolloin
yleisökeskustelussa ei päästä juuri pintaa syvemmälle. Kapakkakeskustelun
tavoitteena oli tutkia ajatusta siitä, vaikuttaako epämuodollisempi tila yleisön
osallistumiseen aktiiviseen keskusteluun. Tavoitteena myös oli luoda sellainen
ilmapiiri, jossa keskustelu oli vapaata yleisön ja puhujien kesken, ja jossa ideat
lentelisivät puolin ja toisin. Tapahtumassa myös kokeiltiin uudenlaista osallistu-
miskeinoa. Yleisölle jaettiin langattomat äänestyslaitteet, joilla he pystyivät vas-
taamaan aiemmin laadittuihin kysymyksiin, jotka liittyivät Itämeren tilaan ja ylei-
sön osaan Itämeren suojelussa. Anonyymien äänestämisen johdosta yleisön oli
ehkä helpompi äänestää täysin oman mielensä mukaisesti. Tapahtumassa oli
kolme eri alojen asiantuntijaa pitämässä alustukset omasta aiheestaan sekä
ammattimainen juontaja, joka piti keskustelua yllä. Tapahtuma keräsi yhteensä
tavoitellun kokoisen yleisön, noin 35 henkeä. Äänestyslaitteet todettiin hyväksi
keinoksi osallistaa yleisöä sekä pitää keskustelua yllä ja oikeassa aiheessa.
Tapahtuma todettiin hyvin onnistuneeksi käytettyjen osallistamiskokeilujen puo-
lesta. (Kiviluoto 2012, 15–21.)

Vaikka BalticSaNow.info – hanke onkin pääasiallisesti aikuisväestön osallistamiseen tähdännyt ympäristökasvatushanke, ei lapsiakaan ole unohdettu ja projektin puitteissa on järjestetty myös lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia. Tutkimusalusvierailut olivat yksi esimerkki koululaisille suunnatusta tapahtumasta. Tallinnan teknillisen yliopiston merentutkimus-instituutti järjesti tutkimusalusvierailuja kahteen otteeseen heinäkuussa 2010 ja 2011. Näinä päivinä tehtiin yhteensä neljä retkeä Tallinnasta Suomenlahdelle. Retkillä nuoret pääsivät mukaan meren tutkimusretkille, jonka aikana otettiin erilaisia näytteitä, analysoitiin niitä sekä mietittiin tulosten merkitystä (kuva 4). Retkien tavoitteena oli esitellä koululaisille mitä merentutkimus on, miten tietoa kerätään ja mitä kerätyistä tiedoista saadaan selville. Kullekin retkelle osallistui 20 10–19 -vuotiasta nuorta. Ryhmädynamiikka oli retkillä ajoittain haasteellista, koska ryhmän jäsenet eivät välttämättä tunteneet toisiaan ja osallistujilla kesti jonkin aikaa muodostaa toimivia keskustelevia ryhmiä. Toisilleen vieraan ryhmän tutustuminen tulisi ottaa huomioon nuorille suunnattujen tapahtumien järjestämisessä. Osallistujat olivat kuitenkin kiinnostuneita merentutkimuksesta ja saivat varmasti paljon uutta oppia Itämerestä ja sen fysiologisista ja biologisista prosesseista. (Ojamäe 2012, 45–47.)

Kuva 5. Kuva tutkimusalusvierailulta elokuulta 2012, jossa koululaiset pääsivät oppimaan merentutkimuksen saloja ja kokeilemaan näytteenottoa itse. Kuva: Tallinnan teknillisen yliopiston Meri-instituutti.

Aurajoki-ekskursion esittelen kolmantena tapahtumatyyppinä. Toukokuussa 2011 järjestettiin kaikille vesiensuojelusta kiinnostuneille henkilöille bussiretki Aurajoen rannoille. Tapahtuman tavoitteena oli edistää tietoisuutta Itämeren rehevöitymisen tekijöistä, sekä esitellä keinoja, joilla ravinnevalumaa Itämereen voidaan vähentää. Vesiensuojelutoimenpiteitä maataloudessa esitettiin yhden maatilan pelloilla ja sen lisäksi koko päivän kestäneen tapahtuman aikana pysähdyttiin myös joen rantoja kiertävillä luontopoluilla sekä padolla. Tapahtumassa oppaat kertoivat yleisölle kattavasti Itämeren rehevöitymisestä, maanviljelyn vesiensuojelutoimenpiteistä sekä Aurajoesta ja sen historiasta. Tapahtumaan osallistui täysi bussillinen asiasta kiinnostuneita ihmisiä. Tapahtuma oli onnistunut, mutta tällaista tapahtumaa järjestettäessä tulisi kiinnittää huomiota erityisesti äänentoistoon, jotta oppaiden puhe kuuluu kaikille, sekä osallistujien hyvään informointiin ennen retkeä, jotta he osaavat varautua sopivin varustein. (Kiviluoto 2012, 19–20 ja 23–24.)

4.2.3 Taidepainotteiset tapahtumat

BalticSeaNow.info – hankkeen ja Turun ammattikorkeakoulun taideakatemian kanssa yhteistyössä järjestetyt tapahtumat Meri valvoo ja Pallomeri pyrkivät tuomaan Itämereen liittyvää asia- ja suojelutietoa esille taiteen keinoin. Yleisölle haluttiin tuoda ilmi Itämeren ongelmia ja lisätä tietoa meriympäristöstä osallistamalla yleisöä taiteen keinoin. Tapahtumat tarjosivat myös taiteilijoille ja tieteen tekijöille mahdollisuuden ainutlaatuiseen yhteistyöhön. Keväällä 2011 Pallomeri – tapahtuma järjestettiin Brinkhallin kartanossa Turussa. Vanha kartano oli muutettu lavastein dramaattiseksi ympäristöksi, jonka jokainen tila henki erilaisista tunnelmaa. Heijastettujen kuvien, musiikin, tanssin ja installaatioiden keinoin yleisölle tarjottiin hengästyttävän paljon virikkeitä kaikille aisteille. Syksyllä 2011 järjestetyn Meri valvoo tapahtuman tapahtumapaikkana toimi Turun kaupungin kirjasto ja sen ympäristö. Performanssien, seinille heijastettujen kuvien ja muiden teosten äärellä yleisölle annettiin mahdollisuus osallistua keskusteluun ja kertoa omia muistojaan Itämeren ääreltä. Molemmat tapahtumat keräsivät paljon palautetta yleisöltä ja niitä pidettiin onnistuneina keinoina esitellä yleisölle jo tuttua asiaa uusin keinoin ja herättää runsaasti keskustelua. (Nevado & Carpenter 2012, 29–35.) Dialogilla tiedemiesten ja taiteilijoiden välillä on pyritty löytämään uudenlaisia keinoja tavoittaa ihmisiä ja saada aikaan vuorovaikutusta. Teokset rohkaisivat yleisöä siirtymään katsojan roolista aktiiviseksi toimijaksi. Taidetapahtuman luomisessa kokeneet ja nuoret taiteilijat toimivat yhteistyössä muuntaen taidetapahtumien julkiset tilat niin taiteellisesti kuin käsitteellisestikin. (Carpenter 2012, 56–60.)

Latviassa vuonna 2011 järjestetty Nature Concert Hall on esimerkki toisenlaisesta taidetapahtumasta. Vuosittain järjestettävä tapahtuma yhdistää eri taiteen aloja runoudesta ja musiikista tieteeseen ja luontoon ja on suunnattu kaikille. Vuonna 2011 BalticSeaNow.info oli yksi tapahtuman järjestäjistä ja piti kahta toimintapistettä tapahtumassa. Tapahtuman teemana oli rakkolevä, joka on yksi Itämeren avainlajeista. Rakkolevän avulla voitiin esitellä Itämeren luonnon monipuolisuutta ja suojelun tärkeyttä. Tapahtuman aikana kävijät saivat tietoa Itämeren luonnosta, sekä pääsivät osallistumaan erilaisiin aktiviteetteihin merile-

väherkkujen maistelusta näkösyvyyden mittaukseen Secchi-levyä käyttäen. Asiantuntijapuheenvuorojen ja konserttien myötä koko päivän mittainen tapahtuma tarjosi osallistujille monipuolisen kokemuksen. Nature Concert Hall on todettu hyväksi keinoksi jakaa yleisölle tietoa ympäristöasioista rennossa ja mielenkiintoisessa ympäristössä yhdistäen tieteen ja taiteen keinoja. Luonnon tarkastelu uudesta näkökulmasta antaa kävijöille paljon mietittävää. Vuoden 2011 tapahtumassa Secchi-levyn käyttö herätti kävijöissä paljon kiinnostusta ja toimi erittäin hyvänä osallistamiskeinona. Massatapahtumissakin käytetty äänestysseinä oli muokattuna versiona käytössä myös Nature Concert Hall-tapahtumassa Latviassa. Äänestysmahdollisuus innosti ihmisiä ja toimi myös oivana keino osallistaa ihmisiä ja saada heitä miettimään omia käsityksiä Itämeren tilasta. (Gičevska 2012, 49–54.)

4.2.4 Kilpailut

BalticSeaNow.info on järjestänyt erilaisia kilpailuja yhtenä osallistamisen muotona. Kilpailujen etuina voidaan nähdä ihmisten vapaaehtoinen osallistuminen ja kiinnostuneisuus. Kilpailuista esimerkkinä esittelen Baltic Sea In My Eyes – valokuvakilpailun, jonka teemana oli valokuvaajien oman Itämeri-suhteen heijastaminen. Valokuvakisa sai ihmiset tutkimaan ympäröivää luontoa tarkemmin ja myös pohtimaan sitä, mikä Itämeressä heille itselleen on merkityksellistä. Tämä emotioihin vetoaminen on yksi keino herätellä ihmisten ympäristötietoisuutta. Muistuttamalla ihmisiä siitä, että Itämerellä on merkitystä heille itselleenkin ja että se on kaikkien suojelutoimien arvoinen, saadaan ihminen miettimään asiaa, jolloin tiedon vastaanottaminen on mahdollista.

Keväällä 2011 julkaistu Baltic Sea in My Eyes -kisa oli kansainvälinen valokuvakilpailu, joka oli tarkoitettu kaikille valokuvauksesta innostuneille henkilöille. Kisaan eivät saaneet osallistua ammattilaisvalokuvaajat, mutta muille kisa oli avoin. Hyvien palkintojen houkuttelemana kisaan saapui 753 kuvaa Suomesta, Virossa ja Latviasta. Kuvat arvioitiin kahdessa kategoriassa; yleisön suosikki ja tuomariston valinta. Kuvien suuren määrän vuoksi tuomaristo karsi yleisöäänest-

tykseen 100 kuvaa. Kisan voittajat julkaistiin helmikuussa 2012. (Komulainen 2012, 13.)

Kuva 6. Baltic Sea In My Eyes -valokuvakisan voittaja tuomariston valinta-luokassa. Kuvaaja: Anette Eklone.

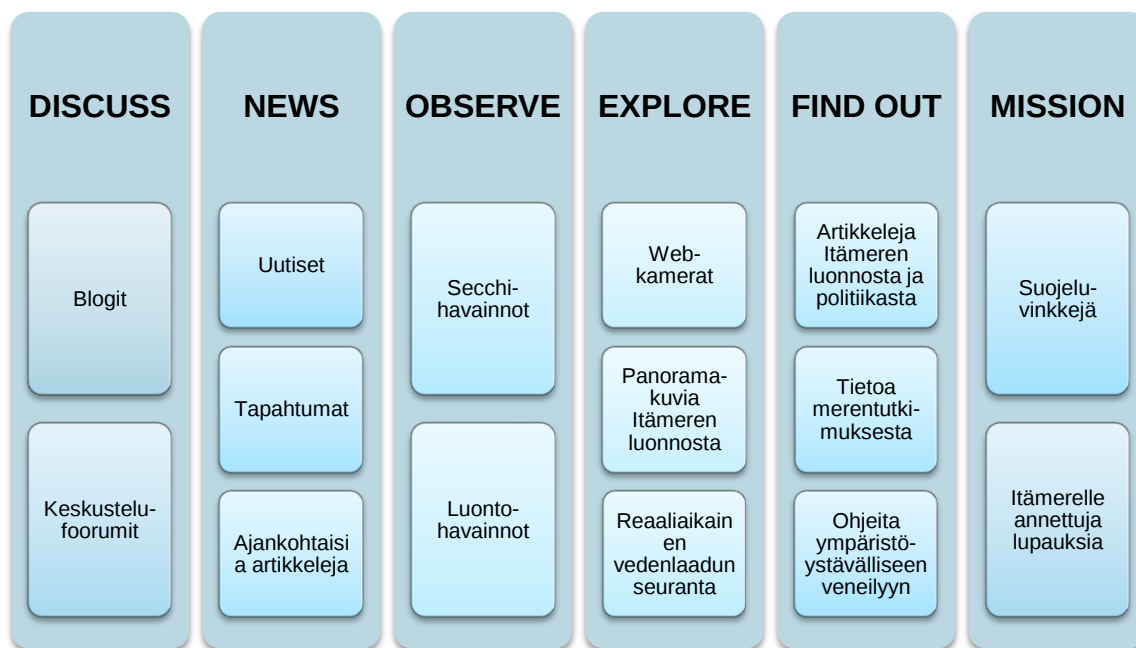
Tehtävänannossa määriteltiin aihepiiriksi Itämeren kuvaaminen omin silmin. Lähestulkoon kaikki valokuvakilpailuun osallistuneet kuvat kuvasivat meren kauniita puolia. Kuvissa ei juuri esiintynyt Itämeren ongelmia; limoittuneita kala-verkkoja, sinilevälauttoja tai öljyvahinkoja. Tästä voimmekin päätellä, että ongelmistaan huolimatta Itämeri näyttäytyy tai se halutaan nähdä kauniina ihmisten mielissä. Valokuvakisan kuvien parhaimmistosta on järjestetty useita valokuvanäyttelyitä niin Suomessa kuin Virossakin. Kuvat ovat saaneet yleisöltä erittäin positiivista palautetta ja kisan kuvien hyvä taso on hämmästyttänyt katsojia. Myöhemmin valokuvakisan parhaimmista kuvista koottiin valokuvakirja, jossa kuvaajat itse saivat kertoa valokuvaansa liittyvän tarinan tai muiston.

Kesällä 2012 julkaistu Trash Hunt, ”roskajahti”, on esimerkki huonosti onnistuneesta kilpailusta. Trash Hunt oli lapsille ja lapsenmieleisille järjestetty kilpailu,

jonka tarkoituksena oli hyödyntää rannoilta löytyviä roskia. Kilpailussa oli kolme kategoriata: piirustus jostain löytämästään mielenkiintoisesta roskasta, keksitty tarina löydetyn roskan mahdollisesta alkuperästä ja uuden käyttötarkoituksen keksiminen löydetylle roskalle ja sen toteuttaminen. Kilpailulla haluttiin herätellä ajatuksia Itämeren roskaantumisesta. Kilpailu oli käynnissä koko kesän 2012, mutta osallistumisia kisaan tuli vain kaksi. Vähäisen osanottajamäärän johdosta kilpailua voidaan pitää epäonnistuneena, vaikkakin kisaan osallistuneet työt olivat laadukkaita. Kisan huonon markkinoinnin johdosta kisa ei luultavasti saavuttanut kohderyhmää toivotulla tavalla. Kisan palkintona oli tavarapalkintoja, jotka eivät myöskään toimineet osallistumisen houkuttimena tarpeeksi hyvin.

4.2.5 Internetportaali

BalticSeaNow.info:n internetportaali julkaistiin helmikuussa 2011. Portaali on rakenteeltaan järjestetty projektin pohjalla olevan ympäristökasvatuksen mallin mukaisesti. Nämä osiot pyrkivät herkistämään, lisäämään tietoisuutta ja voimaannuttamaan yleisöä. Voimaantumisen jälkeen tarjotaan vinkkejä ympäristöystävällisempään toimintaan sekä kannustetaan omatoimiseen luonnon tarkkailuun vaikkapa Secchi-havaintoja ottaen (kuva 5). Esimerkiksi sääksen pesäällä olevan web-kameran katselu tarjoaa katsojilleen kauniita maisemia muutoin vaikeasti saavutettavasta luonnosta, mutta tavoitteena on myös saada katsoja haluamaan lisätietoa tämän lajin elämästä. Sivulla olevan ristiinlinkityksen kautta sivulla vierailijoita rohkaistaan tutustumaan myös muihin portaalin osaluokiin. (Komulainen 2012, 10.)

Kuva 7. BalticSeaNow.info-portaalin rakenne.

Portaalin taustakuvaksi on valittu Itämeren alueen kartta. Myös muualla portaalin kartoissa on käytetty useasti. Tämän tarkoituksena on tarjota kävijälle tietoa Itämeren alueen monipuolisuudesta ja mahdollisuus vertailla eri alueiden tietoja helposti keskenään. Portaalin pääkielenä on englanti, mutta projektin partnerimaiden kielillä löytyy myös jonkin verran sisältöä maakohtaisilta sivuilta. Pääosa portaalin sisällöstä on englannin kielellä, jotta portaali palvelisi mahdollisimman monia ihmisiä. (Komulainen 2012, 11.)

Portaalin kävijöille tarjotaan reaaliaikaista kuvaa Itämeren luonnosta. Web-kameroita on erilaisissa paikoissa, niin sääksen pesällä, hyljeluodolla, majakasaarella kuin veden allakin. Reaaliaikaisesti kävijälle tarjotaan myös tietoa Itämeren vedenlaadusta. Mittalaitteita on useassa kohteessa eri puolilla Itämeren. Tieto esitetään kuvioiden muodossa, jotta se on helpommin tarkasteltavissa. Yleisöä kannustetaan myös tarkkailemaan luontoa omatoimisesti. Luonto-havainnot kirjataan kaikkien nähtäväksi, jotta niitä voidaan vertailla muiden havaintojen kanssa. Myös ohjeita ja keinoja omatoimiseen vedenlaadun seuran-

taan on esitetty portaalissa. Niiden lisäksi BalticSeaNow.info -projekti teetti useita satoja Secchi-levyjä ja ne lähetettiin innokkaille meren seuraajille. Näiden henkilöiden mittaamat veden näkösyvyyslukemat on merkitty karttapohjalle, josta jokainen voi seurata veden näkösyvyyden muutoksia koko Itämeren alueella. Henkilökohtaisten havaintojen tekeminen voidaan nähdä keinona herkistää ihmisiä asialle. (Komulainen, 2012, 12.)

Panoraamakuvat Itämeren luonnosta ovat web-kameroiden lisäksi oiva keino tuoda luontoa lähemmäksi ihmistä. Web-kamerat ovatkin osoittautuneet portaalien vetonauloiksi, ja ne ovat herättäneet myös aktiivista keskustelua ympärilleen portaalien keskustelupalstoilla. Keskustelupalstat on jaettu aihepiirien mukaan, mutta ne eivät ole saavuttaneet suurta suosiota luonto-palstaa lukuun ottamatta.

Kuva 8. BalticSeaNow.info:n web-kamera sääksen pesällä Seilin saarella.

Blogien kautta kävijöille tarjotaan kuvauksia mielenkiintoisten ihmisten kuvauksia suhteestaan Itämereen. Esimerkkinä näistä blogeista voidaan antaa Högsåran saarella asuvan taiteilijan Pive Toivosen blogi, jossa hänen kauniit maala-

uksensa esittelivät saaristolaiselämää taiteilijan näkemyksen kautta. Artikkelien kautta kävijöille esitellään pieniä paloja Itämerestä ja sen luonnosta esimerkiksi lajikuvausten muodossa. Linkityksen avulla lisätietoa haluille tarjotaan esimerkkejä, joista lisätietoa on helppo lähteä hakemaan. Tiedon lisäämistarkoituksessa toimivat myös ympäristöystävällisestä veneilystä kertovat videot, joissa havainnollisesti esitetään käytännön vinkkejä, joilla veneilijä voi pienentää ympäristöönsä kohdistuvaa kuormitusta. Ajankohtaisten uutisten ja tapahtumailmoitusten avulla lukijoille on tarjottu katsauksia Itämereen liittyvistä ajankohtaisista aiheista.

Edellä esitetyt portaalin osat ovat kaikki osallistamiskokeiluja, joilla on pyritty tarkastelemaan sitä, miten ympäristöportaalin kävijäkuntaa saataisiin kiinnostumaan aiheesta ja ympäristökasvatuksen mallin mukainen oppimistapahtuma olisi mahdollinen. (Liite 3.)

4.2.6 Sosiaalinen media

Sosiaalisen median merkitys on hyvin tunnustettu ja sen käyttö on koettu merkitykselliseksi hankkeessa, mutta kokeilut sosiaalisen median parissa eivät ole olleet toivotunlaisia. Hankkeella on yhteinen Facebook-sivu, johon päivitetään ajankohtaisia aiheita. Myös maakohtaisia sivuja löytyy esimerkiksi Twitteristä. Sosiaalisen median käytön tavoitteena on ollut uusien kävijöiden houkuttelu portaaliin. Facebookin tykkääjä-määrä on kuitenkin pysynyt melko tasaisena, eikä suurta kasvua ole ollut nähtävissä.

4.3 Indikaattoriluvut

BalticSeaNow.info – portaali julkaistiin helmikuussa 2011. Saman vuoden kesän aikana portaali saavutti jo 43 000 yksittäisen kävijän määrän. Kävijämäärät olivat huipussaan kevään ja kesän 2012 aika, jolloin kumpanakin ajanjaksona yli 100 000 ihmistä vieraili portaalissa (taulukko 3).

Taulukko 2. BalticSeaNow.info -portaalin kävijämäärät neljännesvuosittain, sekä koko projektin toiminta-ajan aikana. Taulukossa on esitetty kokonaiskäyntimäärät, yksilöidyt kävijämäärät, uusien ja vanhojen kävijöiden prosenttiosuus kokonaiskävijämäärästä, vierailtujen sivujen keskimääräinen lukumäärä sekä kävijöiden sivuilla viettämä keskimääräinen aika.

Aikaväli	Käynnit	Yksilöidyt kävijät	Uusia kävijöitä	Vanhoja kävijöitä	Sivua/käynti	Käynnin keskim. kesto (min)
1.2.2011–31.5.2011	4 624	2 901	63 %	37 %	5	3
1.6.2011–31.8.2011	145 437	43 000	29 %	71 %	3	2
1.9.2011–30.11.2011	115 048	30 782	23 %	77 %	3	3
1.12.2011–28.2.2012	95 570	32 857	31 %	69 %	3	3
1.3.2012–31.5.2012	477 146	116 643	23 %	77 %	3	3
1.6.2012–31.8.2012	492 780	104 733	19 %	81 %	3	3
1.9.2012–30.11.2012	156 257	44 668	24 %	76 %	3	2
1.12.2012–28.2.2013	139 941	42 068	27 %	73 %	3	2
1.2.2011–28.2.2013	1 626 803	380 472	23 %	77 %	3	3

Kävijämäärän huippu saavutettiin 20.4.2012, jolloin yhden päivän aikana portaalissa oli 11 005 käyntiä (kuva 6). Koko toiminta-aikanaan portaalissa on yhteensä vierailut 380 472 ihmistä ja portaalissa on käyty 1 628 803 kertaa. Kävijöistä 77 % oli uudelleen palaavia käyttäjiä ja vain kerran vierailleita oli 23 %. Voidaankin sanoa, että portaali on luonut Itämerestä kiinnostuneiden ihmisten yhteisön, joka palaa portaalin pariin usein. 76 % käynneistä aikaa ehti kulua käyntien välissä vain päivän verran.

Kuva 9. BalticSeaNow.info – portaalissa käynnit kävijämäärän mukaan aikavälillä 1.2.2011 – 28.2.2013.

Vierailijat kuluttivat aikaa sivulla keskimäärin noin kolme minuuttia ja kävivät keskimäärin kolmella eri sivulla. Suosituimpia sivuja olivat web-kamera-sivut, joista useimmat päätyivätkin käydyimpien sivujen listan kärkipäähän. (Taulukko 4.) Kävijöistä 86 % oli Suomesta, 2 % Saksasta, 2 % Ruotsista ja 2 % Yhdysvalloista. Latvialaisia kävijöitä oli 1,1 % kuten myös virolaisia.

Taulukko 3. Suosituimmat sivut BalticSeaNow.info -portaalissa sivujen katselukerran mukaan sekä sivuilla keskimäärin vietetty aika.

Sivu	Katselukerrat	Keskim. sivulla vietetty aika
1. Sääksenpesä -web-kamera	1 763 079	0:02:17
2. Sääksenpesä, live web-kamera	397 865	0:03:26
3. Suomenkielinen keskustelupalsta	240 454	0:00:29
4. Sääksisäätiön web-kamera	206 604	0:01:11
5. Huoltoalus-Roopen web-kamera	181 960	0:01:10
6. Kerin majakkasaaren web-kamera	153 638	0:00:48
7. Suomen maasivujen etusivu	140 502	0:00:22
8. Merimetsoluodon web-kamera	131 653	0:00:42
9. Salacgrivan web-kamera	129 590	0:00:32
10. Suomenkielinen luontoaiheinen keskustelupalsta	128 366	0:01:15
11. Vedenalainen web-kamera	82 208	0:00:30
12. Web-kameroiden pääsivu	58 072	0:00:41
13. Hylje-web-kamera	40 208	0:02:06
14. Käsmun web-kamera	31 430	0:01:01
15. Englanninkielinen etusivu	30 741	0:00:31

Portaali on kerännyt suuren joukon katsojia toiminta-aikanaan. Yleisömenestysteksi nousseet Web-kamerat ovat houkutelleen yleisöä portaaliin ja saaneet heidät palaamaan sivustolle yhä uudelleen. Esimerkiksi sääksiperheen elämä on herättänyt suurta kiinnostusta vuosittain aina mediaa myöden. Sivujen välinen linkitys ei kuitenkaan ole johtanut toivotunlaiseen käyttäjien ohjautumiseen kamera-sivuilta muiden sivujen pariin.

Erilaisia tapahtumia BalticSeaNow.info – hanke on järjestänyt yli 50 kappaletta (liite 2). Tapahtumat ovat saavuttaneet tuhansia ihmisiä ja tapahtumakirjo on ollut hyvin laaja. Erityyppisiä tapahtumia on järjestetty niin Suomessa, Ruotsissa, Virossa kuin Latviassakin. Tapahtumia järjestettäessä on suunniteltu hyvin erityyppisiä tapahtumia, jotka tähtäävät kuitenkin aina projektin ja portaalin esittelyyn sekä Itämeri-tiedon jakamiseen. BalticSeaNow.info on osallistunut useisiin massatapahtumiin sekä järjestänyt tapahtumia huomattavasti pienemmälle yleisölle. Toiset tapahtumat ovat osallistamisen kautta pyrkineet saamaan kiinnostusta kohdistumaan Itämeren asioihin, kun toiset taas ovat lähteneet tiedon lisäämisestä ja sen avulla pyrkineet parantamaan ihmisten käsityksiä Itämeren tilasta ja tarvittavista toimenpiteistä.

Mediaseurantaa on BalticSeaNow.info -hankkeen toimesta tehty Suomessa. Mediaseurannassa on käytetty WebNewsMonitor -mediaseurantapalvelua sekä itse seuraamalla joitakin medioita säännöllisesti. Hankkeen aikana mediaosumia on tullut yli 60 kappaletta eri medioissa. Mediaseurantalistaa tarkasteltaessa voidaan todeta että valtaosa mediaosumista käsittelee web-kameroihin liittyviä tapahtumia. Tämä havainto tukee BalticSeaNow.info portaalin kävijätilastoista tehtyjä havaintoja siitä, että web-kamerat ovat olleet yleisöä eniten houkutteleva ja kiinnostava elementti.

Sosiaalisen median kanavalla Facebookissa BalticSeaNow.infon omat sivut ovat olleet vuodesta 2009 lähtien. Sivuilla on 12.4.2013 562 ”tykkääjää”. Luku on melko pieni ja sosiaalisen median hyödyntäminen olisikin voinut olla parempaa. Aktiivinen päivitystehokkuus niin tekstien kuin kuvienkin muodossa olisi saattanut tuoda sivuille lisää tykkääjiä. Facebook-sivujen ylläpitäjinä ovat olleet kaikki hankkeen partnerit, mutta sivujen päivittäminen on jäänyt vain muutaman

partnerin innokkuuden varaan. Facebook-sivuilla ei ole määrätty kieltä, jolla sivulla toimitaan, vaikkakin pääkielenä on ollut englanti, jotta päivitykset olisivat mahdollisimman monen luettavissa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulevina vuosina Itämeri tulee kohtaamaan suuria haasteita. Vaikka ihmistoinnin aiheuttamaa ulkoista ravinnekuormitusta saataisiin vähennettyä merkittävästi, lisää ilmastonmuutoksen aiheuttama sadannan lisääntyminen luonnonhuuhtoumaa Itämereen. Siksi nopeat ja toimivat ravinteiden vähennyskeinot ovat äärettömän tärkeitä. Hajakuormituksen vähentäminen onkin se painopiste, johon niissä EU:n maissa joissa jätevedet jo puhdistetaan tehokkaasti, tulisi kohdistaa huomio. HELCOM:in tai EU:iin kuulumattomien valuma-alueen maiden kanssa yhteistyön tehostaminen on ratkaisevaa. Niin kansainväliset kuin kansallisetkin toimenpiteet ovat tärkeitä. Suomessa maatalouden ja haja-asutuksen päästöjen vähentäminen on vaikea tehtävä, johon on kuitenkin syytä paneutua huolella. Lisäksi kansainväliset keskustelut ilmaperäisen typpilaskeuman vähentämiseksi ovat tärkeitä liikenteen määrän jatkaessa kasvuaan. (Raateoja ym. 2008, 100–101.)

Itämeren päästölähteitä on pyrittävä poistamaan kaikin keinoin, jotka ovat edes jollain tavoin kustannustehokkuudessaan järkevissä mittasuhteissa. Nopeasti Itämeren tilaa ei tulla muuttamaan. Vaikka ulkoinen kuormitus saataisiin poistettua kokonaan, jatkuisi sisäinen kuormitus vielä vuosia eteenpäin. Pelkät kansainväliset päätökset ja sopimukset eivät ole riittäviä. On myös tapahduttava suuria asenteiden muutoksia. Niin käytettävien energialähteiden kuin kulutusikäyttyymisenkin tulee olla vastuullista, sekä poliittisten päätösten niiden mukaisia. Kansainvälisiin sopimuksiin ja päästörajoitusten laatimiseen ei kansalaisella ole suoraan päätäntävaltaa. Mutta se ei suinkaan tarkoita sitä, ettei kansalaisilla olisi mahdollisuutta vaikuttaa Itämeren suojelutoimiin. Aktiivisen kansalaisen roolin ja kuluttajana toimimisen kautta kansalaisten valinnoilla on kauaskantoiset seuraukset. Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien korostaminen pienten helppojen tekojen kautta on saanut osakseen myös epäilyjä, koska tutkimustiedon valossa ei ole voitu todistaa yksilön pienten ympäristöystävällisten tekojen johtavan jatkossa suurempiin ympäristön kannalta merkityksellisempiin valintoihin. Tämä näkökulma vaatiiikin lisätutkimuksia. Itämeren ympäristöön-

gelmien mittavuus on nykyisin jo niin suurta, ettei pienten tekojen tekemisellä uskota olevan riittävän suurta tehoa (Crompton & Thøgersen 2009, 6–8). Vaikka suuret ongelmat vaativatkin osakseen tehokkaita ratkaisuja, ei kansalaisten osaa silti tule vähätellä. Ympäristökasvatuksen teoriataustan valossa voidaan todeta ihmisten kantavan enemmän huolta niistä asioista, joihin he kokevat voivansa itse vaikuttaa (Koskinen 2011, 20). Tästä syystä pienten tekojen tekemisestä tulisi entisestään korostaa. Nykyisellään kansalaiset eivät usko omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa Itämeren tilan parantamisessa (kuvio 5), ja se on erittäin huolestuttavaa. Tällainen ajatusmalli lisää nähdäkseni ihmisen vieraantuneisuutta ja välinpitämättömyyttä luonnosta, jotka ovat suurimpia syitä nykyajan ympäristöongelmiin.

5.1 Kansalaisten huoli Itämerestä

Kansalaisten huoli Itämeren tilasta on suuri, tämä on tullut todistetuksi usean tutkimuksen toimesta. Baltic Stern – tutkimusverkoston Baltic Survey kertoi kansalaisten olevan huolestunut Itämeren tilasta (kuvio 3). Saman tutkimusverkoston toinen tutkimus (BalticSTERN Secretariat, 2013) selvitti sitä kuinka paljon kansalaiset olisivat valmiita maksamaan Itämeren paremmasta tilasta. Vastajat ilmaisivat huolensa koko Itämeren puolesta, eikä vain oman alueensa hyvinvoinnista. Myös kaikki rehevöitymisen vaikutuksesta johtuvat muutokset koetaan tärkeäksi, ei vain näkyvät ongelmat kuten sinileväkukinnot ja veden samentuminen. Itämeren kansalaiset olisivat halukkaita maksamaan meren tilan parantumisesta yhteensä noin neljä miljardia euroa. Suomalaisten osuus tästä on noin 200 miljoonaa euroa. Eniten maksaisivat ruotsalaiset, vähiten latvialaiset. Keskimäärin suomalainen olisi valmis maksamaan noin 60 euroa vuodessa, jotta Itämeren tila parantuisi. (Ahtiainen ym. 2012, 26–27).

60 euroa jokaista kansalaista kohden on mielestäni melko suuri summa ja tämä kertookin siitä, että Itämeri on kansalaisilleen tärkeä ja rakas ja he ovat valmiita panostamaan myös omia resurssejaan meren tilan parantamiseksi. Kuitenkin Baltic Surveyn mukaan suuri osa kansalaisista ei usko omiin vaikutusmahdoli-

suuksiinsa (kuvio 5). Ajatus siitä, että kansalaisten ainoa mahdollisuus vaikuttaa Itämeren tilaan, olisi suojelusta maksaminen, on huolestuttava. Kansalaisen oman roolin tunnustaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta kaikki saataisiin sitoutettua suojelutoimiin. Suojelun sysääminen pelkästään yritysten ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden harteille on huono asia, jolla ei saavuteta kestäviä suuria tuloksia. Teoriataustan valossa onkin todettava se seikka, että into osallistumiseen syntyy silloin, kun yksilö kokee itsellään olevan mahdollisuuksia vaikuttaa. Harva meistä haluaa lähteä epätoivoiselta tuntuvaan taisteluun, jos emme koe toimillamme olevan todellista vaikutusmahdollisuutta.

5.2 Kyselyiden tulokset

Itämeri-kyselyn vastausten perusteella voinkin tehdä joitakin johtopäätöksiä. Vaikka Itämeritietoisuutta on viime vuosina jaettu melkoisesti, ei se siltikään ole tavoittanut riittävän suurta joukkoa tai jaettu tieto ei ole vaikuttanut toivotusti, jotta ajatukset Itämeren tilasta vastaisivat asian parissa työskentelevien henkilöiden näkemyksiä. Kansalaiset kuitenkin kokevat meren tärkeäksi ja suojelun arvoiseksi, mutta eivät koe heillä itsellään olevan mahdollisuuksia vaikuttaa meren tilaan. Yhteiskunnallisten toimijoiden tulisi vastaajien mielestä tehostaa toimintaansa, jotta suojelupyrkimykset toteutuisivat (kuvio 6 ja kuvio 7). Suojelun rahoittamisen parhaimmiksi keinoiksi koetaan saastuttaville päästöille kovenneet korvaukset sekä vesimaksujen korotukset (kuvio 6). Itämeri-kyselyn vastaajat kokivat myös kansalaisten roolin merkittäväksi seikaksi Itämeren suojelussa, mutta Itämeri-identiteetin korostaminen koettiin melko ongelmalliseksi asiaksi, eikä se ehkä ole toimivin keino osallistaa yleisöä kaikkialla Itämeren alueella jo maantieteellistenkin seikkojen vuoksi. Ympäristötiedon jakamisessa ei yhtä oikeaa keinoa ole, vaan paras lopputulos saadaan varmasti kohderyhmää miettiessä valitsemalla oikea tapa jakaa tietoa. Ympäristövastuullisen toiminnan edellytyksiä ovat kuitenkin henkilökohtainen suhde ja riittävä tieto.

Identiteettiä määriteltäessä tullaan aina samanlaisuuden ja erilaisuuden kysymyksiin. Yksilöt ja ryhmät rakentavat identiteettiään aina suhteessa muihin ih-

misiin. Itämeri-identiteetin merkitys koettiin ongelmalliseksi Itämeri-kyselyn vastaajien mielestä. Itämeren valuma-alueen suuresta koosta johtuen, osa valuma-alueella asuvista ihmisistä asuu kaukana merestä, jolloin varsinaisen Itämeri-identiteetin rakentaminen on hyvin vaikeaa. Vahva Itämeri-identiteetti voi kuitenkin heijastua suojelutahtona. Kirjallisuuden ja kyselyn perusteella voin todeta yksilön henkilökohtaisen Itämeri-suhteen olevan erittäin tärkeä asia, jotta hänelle voisi syntyä halua suojella Itämerta. Jos henkilöllä ei ole henkilökohtaisia kokemuksia Itämerestä, on suhteenkin muodostaminen melko epätodennäköistä. Näillä alueilla tulisikin keskittyä ehkä enemmän henkilökohtaisen luontosuhteen vahvistamiseen, jonka myötä ympäristövastuullisen toiminnan synty olisi mahdollista.

5.3 BalticSeaNow.Info:n kokemukset

Ympäristökasvatuksellisena hankkeena BalticSeaNow.info:n tavoitteena on ollut lisätä kansalaisten ympäristötietoisuutta, aktivoida yleisökeskustelua, sekä kehittää ja kokeilla erilaisia yleisön osallistumiskeinoja. Näissä tavoitteissaan hankke on onnistunut hyvin. Erilaisia yleisön osallistamiskeinoja on hankkeen aikana kokeiltu niin internetportaalin, sosiaalisen median kuin erilaisten tapahtumienkin avulla. Tapahtumia on järjestetty yli 50 (liite 2) ja tapahtumien kohderyhmät ovat vaihdelleet lapsista aikuisiin. Näitä kokemuksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa tulevia hankkeita, joissa tavoitteena on yleisön osallistaminen.

BalticSeaNow.info – hankkeen tapahtumissa on osallistamiskokeiluissa käytetty moninaisia keinoja. Erittäin onnistuneiksi elementeiksi on todettu monen tapahtuman kokemuksella erilaiset äänestyslaitteet. Äänestysseinä ja elektroniset äänestyslaitteet ovat toimineet erinomaisesti yleisön mielenkiinnon herättelijöinä sekä ohjanneet keskustelua toivottuun aiheeseen. Äänestämällä ihmiset pääsevät kertomaan oman henkilökohtaisen kantansa asiaan. Äänestäminen toimii myös hyvänä keskustelun avaajana, jolloin saadaan ihmiset keskittymään asiaan hieman pitemmäksi aikaa. Esimerikiksi massatapahtumissa tämä ominaisuus on erittäin tärkeää, koska ihmisiä on paljon liikkeellä ja yleisön käyttäyty-

minen kyseisissä tapahtumissa on melko kiireistä ja levotonta. Massatapahtumissa yleisön mielenkiinnon herättäminen on myös ensiarvoisen tärkeää.

Mielenkiintoisen esillepanon merkitys usein unohdetaan ympäristöasioista puhuttaessa. Visuaalisuus on kuitenkin erittäin merkittävä seikka nykyaikana ja siihen tulisikin kiinnittää huomiota entistä enemmän. Hankkeessa hyödynnetty mainostoimiston luoma ulkoasu massatapahtumia varten oli erittäin hyvä ja sai paljon kiitosta.

Haluttaessa luoda keskustelevampaa ilmapiiriä ja tuoda samalla tietoa ihmisille on epävirallisemman tilan käyttö erittäin suotavaa. Seminaarilat ja luokkahuoneet luovat jo valmiiksi opettaja-oppilas-asetelman, jonka jälkeen keskustelun herättämien on usein erittäin vaikeaa. Aiemmin esittelemäni kapakkakeskustelu on hyvä esimerkki tällaisesta tilanteesta. Myös teemaretket ovat hankkeen kokemusten perusteella osoittautuneet hyväksi keinoksi tuoda ympäristötietoa lähemmäs ihmisiä mielenkiintoisella tavalla. Käytännön esimerkit esimerkiksi vesiensuojelutoimista ovat aina kuvaavampia kuin luokkahuoneessa esitetyt kaavakuviot. Monitieteellisen yhteistyön tuloksena syntyneet taidetapahtumat ovat erinomainen esimerkki uusien lähestymistapojen etsimisestä. Taiteen keinoin voidaan yhdistää asiayhteyksiä aivan uudella tavalla, mikä myös pysäyttää ihmisen tänä informaatiotulvan aikana.

Yleisölle henkilökohtaisten toimintamahdollisuuksien tarjoaminen on ollut erittäin suuressa roolissa BalticSeaNow.info:ssa. Secchi-levyjen jakaminen ja näköhavaintojen tallentaminen on ollut tärkeää. Useat henkilöt lähettivät havaintoja säännöllisesti ja pitkällä aikavälillä, joka onkin toivottavaa secchi-havaintoja tulkittaessa. Havaintojen tekijöitä olisi kuitenkin saanut olla useampia ja vuoden 2011 havainnoitsijoiden motivointi jatkaa havainnointia seuraavanakin vuonna ei onnistunut toivotulla tavalla. Havainnoitsijoille olisi ehkä pitänyt painottaa entisestään havainnoinnin merkitystä ja sen pitkäaikaista luonnetta.

Hankkeen aikana järjestettiin joitakin kilpailuja melko erilaisin tuloksin. Valokuvakilpailu oli valtavan suosittu ja koettiin erittäin onnistuneeksi. Hyvät palkinnot varmasti vaikuttivat valokuvakilpailun suosioon, mutta tiedotuksen merkitystä ei

voi korostaa tarpeeksi tämän tyyppisten tapahtumien kohdalla. Valokuvakilpailun kokemusten perusteella voin kuitenkin todeta, että kilpailut ovat hyvä keino osallistaa ihmisiä ja saada myös kuvamateriaalia hankkeen käyttöön, tässä tapauksessa upeita valokuvia. Kilpailun tuloksia on myös jatkojalostettu näyttelyiden muodossa, jotka ovat myös saaneet erittäin positiivista palautetta.

5.4 Internet ympäristöhankkeen toimintaympäristönä

Teknologian käyttö ympäristöhankkeessa on osa nykyaikaa. Internet liittyy nykyisin laajasti yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja sen ominaisuus joustavampana ja nopeampana median välinenä ovat sen ehdottomia etuja. Internetportaalia voidaan myös käyttää informaatio tulvan hallintavälineenä, viestintää tehostavana keinoja sekä omien intressien ajamisessa. (Peltokoski 2003, 55.) Internetin mahdollisuus toimia joustavampana ja ulottuvampana keinona entisiä jähmeitä tiedonvälitystapoja ilmoitustaulua ja kirjastoa paremmin on erittäin tärkeää. Internet nähdäänkin usein tehokkaana, kustannuksiltaan kohtuullisena ja vuorovaikutuksen mahdollistavana välineenä. Vuorovaikutteisuus ei yleensä tarkoita tasavertaista kommunikaatiota, vaan osallistujien mahdollisuutta kommentoida. Internet onkin tarjonnut uuden kanavan osallistumiselle, mutta parhaiten se palvelee tiedonvälitystehtävässä kuin vuorovaikutteisuuden lisääjänä. Internet tarjoaa kiistatta monia mahdollisuuksia tehokkaaseen viestintään ja vuorovaikutukseen ihmisten kesken, jotka muuten eivät ehkä koskaan kohtaaisi. Informaatioteknologian epätasainen jakautuminen luo kuitenkin epätasa-arvoisen aseman. (Lyytimäki & Palosaari 2004, 48–51.)

Tietoyhteiskuntakehitys on ollut todella nopeaa ja kaikki ihmiset eivät ole pysyneet tämän kehityksen tahdissa. Eriarvoisuutta esiintyy myös internetin muuten niin tasa-arvoisessa maailmassa. Tiedon siirtyminen internetiin tuo toisaalta tiedon lähemmän monia ihmisiä, mutta toisaalta se vie tiedon täysin toisten ihmisten ulottumattomiin. Kansalainen voi olla internetin tavoitettavissa tai kokonaan tietokonetta käyttämätön. Näin ollen kansalaisten osallistuminen verkkokeskusteluihin on rajattu vain internetin käyttäjien keskuuteen. (Peltokoski 2003,

14.) Tämä seikka tulisikin aina pitää mielessä ja tarjota yleisölle myös vaihtoehtoja, jotka eivät ole riippuvaisia internetistä, vaikkakin nykyisin internet nähdään valtamediana johon suurimmalla osalla kansasta on pääsy. Eriarvoistumisen välttämiseksi kohderyhmät huomioivaa toimintaa ja osallistumisen mahdollisuuksia tulisi tarjota moninaisissa muodoissa.

5.5 Ympäristöportaali toimintaympäristönä

Ympäristöportaalin tavoitteena on ympäristötietoisuuden ja – vastuun edistäminen. Portaalin potentiaali tehokkaana tiedonvälityskeinona on tiedostettu BalticSeaNow.info -hankkeessa. Portaalin tavoitteena on ollut toimia alustana aktiiviselle kansalaiskeskustelulle ja kohtaustapaikkana Itämerestä kiinnostuneille ihmisille. Internetportaali on ollut BalticSeaNow.info hankkeen keskiössä koko toiminnan ajan. Portaalin yleisluonne on pyritty pitämään positiivisena, vaikka Itämeren ongelmat ovatkin vakava aihepiiri. Portaalissa ulkoasun ja muun sisällön kautta on pyritty muistuttamaan kävijöitä meren kauneudesta, ongelmista huolimatta. Ikäviäkin asioita portaalissa on toki käsitelty, mutta tarkoitus ei ole kuitenkaan ollut ahdistaa portaalin kävijöitä. Elämyksellisyys on erittäin tärkeä seikka, jotta portaalista muodostuu paikka, johon kävijä haluaa palata. Web-kamerat ja reaaliaikainen vedenlaadun seuranta ovat olleet elävöittäviä seikkoja, jotka ovat toimineet portaalin vetonauloina, vieden osaltaan jopa liikaa huomiota portaalissa. BalticSeaNow.info -portaalissa viestintä on tapahtunut pääosin tekstin, kuvien ja videoiden avulla. Erillisiä äänimaailmoja ja animaatioita ei juuri ole käytetty.

Portaalin rakenteessa on mietitty hankkeen ympäristökasvatuksellista taustaa ja tavoitteita. Jotkin tavoitteesta on saavutettu mielestäni hyvin, kuten ympäristötiedon tarjoaminen ja yleisöä kiinnostavien elementtien käyttö, kuten esimerkiksi web-kamerat. Isot tekniset ongelmat ovat kuitenkin vesittäneet monet ideat ja vaikeuttaneet toisten toteuttamista. Portaalin Mission-osuus on esimerkki huonosti onnistuneesta asiasta, jonka toteutuksessa tekniset ongelmat osoittautuivat ylivoimaisiksi. Mission-osuuden tavoitteena oli tarjota ihmisille käytännöllä-

heisiä vinkkejä jokapäiväiseen ympäristöystävälliseen toimintaan sekä kerätä kävijöiltä henkilökohtaisia lupauksia Itämeren puolesta. Teknisten ongelmien lannistamana tämä osuus portaalista jäi liian vähälle huomiolle, eikä saavuttanut yleisön suosiota missään vaiheessa. Portaalissa myös käytännön toimintavinkit jäivät liian vähälle huomiolle sekä kulutustottumusten ja niiden ympäristövaikutusten pohdinta on jäänyt taka-alalle, ja niihin asioihin olisikin mielestäni pitänyt panostaa enemmän. Portaalin viihteellinen osuus nousi korostetusti keskiöön. Ne kuitenkin toimivat hyvin mielenkiinnon herättelijöinä.

Ympäristöportaalin potentiaalien toteutuminen on paljolti kiinni kansalaisten käyttäytymisestä. BalticSeaNow.info – portaalissa toimi yksi aktiivinen keskustelupalsta, ja kahden web-kameran kommentointiosio toimi käytännössä myös keskustelupalstana. Web-kameroiden toimintaongelmat aiheuttivat suurta närää joissakin kameroiden seuraajissa ja joidenkin web-kameroiden osalta keskustelu kävi ajoittain jopa niin kiivaana, että hankkeen työntekijät joutuivat poistamaan muutamia loukkaavia kommentteja. Nämä toimintaongelmat johtivat keskustelut usein täysin pois luontoaiheista ja väärille urille. Keskusteluissa olisikin ollut hyvä jonkun hankkeen työntekijän olla moderoimassa ja ylläpitämässä keskusteluja sekä ohjaamassa niitä oikeille raiteille. Tämä olisi kuitenkin vaatinut niin runsaasti resursseja, ettei se ollut mahdollista.

Portaalissa tarkoituksena oli tehdä laaja ristiinlinkitysverkosto, joka johdattelee kävijää sivulta toiselle. Tämä ei ole kuitenkaan toiminut toivotulla tavalla, sillä kävijälukuja tarkasteltaessa huomasimme, että kävijät ovat keskittyneet portaalin vetonauloiksi tarkoitetuille sivuille, kuten webkamerasivuille. Linkitykset eivät ole johtaneet kävijöitä eteenpäin. Vetonaulat ovat toimineet liiankin tehokkaasti yleisön mielenkiinnon vangitsijoina. Tulevaisuudessa vetonaulojen käyttöä sekä niiden sijoittelua ympäristöportaalissa kannattaakin harkita tarkkaan, jotta ne eivät varasta koko huomiota itse asialta. Vaikka toivottavaa onkin, että yleisö löytää portaalin, tulisi myös muun sisällön kiinnostaa kävijöitä. Blogit olisivat voineet toimia yhtenä portaalin vetonaulana, mutta asiaansa sitoutuneita bloggaajia oli vaikeaa löytää. Vain yksi bloggaajista päivitti blogiaan pitemmän aikaa

säännöllisesti. Pitkät tauot päivityksien välillä saattavat viedä yleisön mielenkiinnon blogia kohtaan.

5.6 Tapahtumat ja sosiaalinen media

Sosiaalinen media on nykyaikana erittäin merkittävä viestintäväline, mutta BalticSeaNow.info -hankkeen Facebook-sivu ei onnistunut keräämään kovinkaan suurta tykkääjien joukkoa. Sivujen tykkääjiä on noin 600, vaikka portaalin päivittäinen kävijämääräkin on noin 1000 henkeä (kuva 8). Tämä varmasti osittain kertoo siitä, ettei Facebook ole tarjonnut kävijöilleen toivotunlaista sisältöä, tai yleisö ei ole löytänyt sivuille. Sosiaaliseen mediaan keskittyminen olisikin saatanut toimia yhtenä merkittävänä osallistamisen välineenä ja keskusteluun innostajana. Tätä se ei kuitenkaan ole ollut. Hankkeen työntekijöiden aktiivisen päivitystyön lisäksi keskustelujen aloittaminen ja niiden ylläpitäminen olisikin voinut olla ratkaiseva tekijä sosiaalisen median kentällä. Myös hankkeen osallistujapartnereiden sitoutumisessa oli eroja ja maakohtainen edustavuus siten erosi voimakkaasti.

Tapahtumista valtaosa on järjestäjien taholta koettu onnistuneiksi, vaikka mukaan mahtuu myös epäonnistuneita kokeiluja. Yleisöltä on joissakin tapahtumissa tiedusteltu tapahtuman onnistumista, mutta systemaattisesti sitä ei ole tehty jokaisen tapahtuman kohdalla. Yleisöpalautteen kerääminen jokaisen tapahtuman yhteydessä olisi jatkoa ajatellen erittäin tärkeää. Yleisön kokemukset tapahtumasta ja sen onnistumisesta saattavat usein poiketa järjestäjän näkökulmasta. Järjestäjän mielestä hieno ja onnistunut elementti ei välttämättä yleisölle välity toivotulla tavalla.

5.7 Kansalaisten osa Itämeren suojelussa

Itämeri-tietoisuuden lisäämiseksi on viimeaikoina tehty paljon töitä. Kansalaiset eivät kuitenkaan tunnista omaa osaansa suojelutyössä ja heidän kokemuksensa omien kykyjen riittämättömyydestä on erittäin merkittävää. Tämän työn ver-

tailuaineiston perusteella voin kuitenkin todeta, että tiedon lisääntymisen myötä huoli ympäristön tilasta kasvaa. Huolestuminen tarkoittaa asialle herkistymistä ja herkistyminen on avainasemassa ympäristövastuullisen toiminnan synnyssä. Muita kriteerejä ympäristövastuullisen toiminnan synnylle ovat voimaantumisen ja valtautumisen kokemukset, joita osallisuudella voidaan tarjota. Osallisuuden kokemukset voivat tuoda yksilölle kokemukset oman toimien merkityksellisyydestä sekä tahdon toimia. Kun voimaantunelle henkilölle tarjotaan mahdollisuus toimintaan, tekee hän todennäköisemmin ympäristövastuullisia valintoja. Osallistamistoiminnan tulisi kuitenkin olla jatkuvaa, mutta haasteita tähän luon monien Itämereen keskittyvien tahojen toiminnan projektiluontoisuus.

Erilaisten hankkeiden todelliset vaikutukset ympäristön tilaan tulisi selostaa yleisölle entistä paremmin. Saavutetut edistysaskeleet ja onnistumiset tulisi esitellä julkisuudessa tarpeeksi näyttävästi, jotta yleisön mielenkiinto ja toiveikkuus suojelutoimien toimivuuteen pysyy yllä. Tieto arjen valintatilanteiden vaikutuksista ympäristön tilaan tulisi tuoda julkiseen keskusteluun, jotta ihmisillä olisi mahdollisuus toimia itselleen parhaaksi kokemallaan tavalla. Kansalaiset ovat kiinnostuneita Itämeren tilasta ja tiedon ja toimintavinkkien avulla yhä useampi varmasti valitsisi ympäristölle ystävällisemmän toimintatavan. Ihmisten tahto toimia on kuitenkin lähtöisin toiveista paremmasta sekä henkilökohtaisesta suhteesta johonkin suojeltavaan.

BalticSeaNow.info – hankkeen toimesta on kokeiltu useita erilaisia osallistamisen keinoja, joista monet on koettu erittäin toimiviksi. Toivon näiden esimerkkien ja huomioiden toimivan apuna tulevia osallistamiskeinoja suunniteltaessa. Osallistamisen mahdollisuudet ovat valtavat, kunhan toiminta on kohderyhmälähtöistä ja asiasisällöltään oikeaa.

6 KIITOKSET

Tämän opinnäytteen tekeminen on ollut erittäin opettavainen matka ympäristökasvatuksen saloihin. Haluankin lausua suurimmat kiitokseni ohjaavalle opettajalleni Raisa Kääriälle neuvoista ja tuesta opinnäytetyötä tehdessäni. Suuren kiitoksen ansaitsee myös koko BalticSeaNow.info – tiimi, erityisesti Annika Kunnasvirta, Katariina Kiviluoto ja Martti Komulainen, joiden opastuksella työ on saatu nykyiseen malliinsa.

LÄHTEET

Ahonen, S. 2006. Vihreän kuluttajan monet kasvot. Teoksessa: Massa, I. & Ahonen S. (toim.)2006. Arkielämän ympäristöpolitiikka. Gaudeamus Kirja ja Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.

Ahtiainen, H.; Hasselström, L.; Artell, J.; Angeli, D.; Czajkowski, M.; Myerhoff, J.; Alemu, M.; Dahlbo, K.; Fleming-Lehtinen, V.; HASler, B.; Hyytiäinen, K.; Karlöseva, A.; Khaleeva, Y.; Maar, M.; Martinsen, L.; Nömmann, T.; Oskolokaite, i.; Pakalniete, K.; Semenienė, D.; Smart, J. & Söderqvist, T. 2012. Benefits of meeting the Baltic Sea nutrient reduction target – Combining ecological modelling and contingent valuation in the nine littoral states. MTT Discussion Papers 1, 2012. Saatavissa: http://www.mtt.fi/dp/DP2012_1.pdf.

BalticSTERN Secretariat, 2013. Baltic Stern Main report. Saatavissa: http://www.stockholm-resilience.org/download/18.4531be2013cd58e84484e3/Baltic_Stern+Main+report_0306.pdf

Cantell, H. 2005. Aktiivinen kansalaisuus – nuoret ympäristövaikuttajina. Teoksessa Ojanperä, T. (toim.) Näkökulmia aktiiviseen kansalaisuuteen. Viikin normaalikoulun julkaisuja 2. Helsingin yliopisto.

Carpenter, B. 2012. Eettis-esteettiset interventiot julkisessa tilassa. Teoksessa: Carpenter, B. & Nevado, S. 2012. Meri Valvoo & Pallomeri – Ethico-Aesthetic Interventions in Public Space. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 144, Saarijärvi.

Crompton, T. 2008. Weathercocks and signposts: The Environment Movement at a Crossroad. WWF – UK Strategies for Change –project. Saatavissa: http://assets.wwf.org.uk/downloads/weathercocks_report2.pdf.

Crompton, T. & Kasser, T. 2009. Meeting Environmental Challenges: The Role of Human Identity. WWF UK, Strategies for Change –project. Saatavissa: http://assets.wwf.org.uk/downloads/meeting_environmental_challenges___the_role_of_human_identity.pdf.

Crompton, T. & Thøgersen, J. 2009 Simple & Painless? The limitations of spillover in environmental campaigning. WWF UK, Strategies for Change –project. Saatavissa: http://assets.wwf.org.uk/downloads/simple_painless_report.pdf.

Eräranta, K. & Moisander, J. 2006 Miten kuluttajaa hallinnoidaan markkinoilla ympäristöpoliittisena toimijana? Teoksessa: Massa, I. & Ahonen S. (toim.)2006. Arkielämän ympäristöpolitiikka. Gaudeamus Kirja ja Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.

Euroopan neuvoston asetus N:o 834/2007, Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu /LexUriServ /LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:189:0001:0023:FI:PDF>.

Furman, E.; Salemaa, H. & Välipakka, P. 1998. Itämeri – ympäristö ja ekologia kalvosarja. Saatavissa <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=11090&lan=fi>.

Gičevska, J. 2012. Science Meets Art – Nature Concert Hall. Teoksessa: Komulainen, M. & Kunnasvirta, A. 2012. BalticSeaNow.info Experiences in Public Involvement. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 135. Turku.

Harju, A. 2010. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. 2.Painos. Kansainvalistus-seura, Vantaa.

Heinonen, T. & Luomi, A. 2008. Ympäristökasvatuksen käsitteiden määritelmäluonnos, Hanke-raportti. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. Saatavissa <http://www.ymparisto.fi/ download.asp?contentid=93311&lan=fi>.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007 Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Otavan kirjapaino, Keuruu.

Horelli, L.; Kytä, M. & Kaaja, M. 2002 Lasten ja nuorten osallistumista tukevia menetelmiä. Teoksessa: Gratschel, A. (toim.) 2002 Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Suomen kuntaliitto, Helsinki. 31–42.

Itämeriportaali 2013a. Valuma-alue. Viitattu 10.02.2013 http://www.itameriportaali.fi/fi/tietoa/sanakirja/fi_FI/valuma-alue/.

Itämeriportaali 2013b. Itämeri-sanakirja. Viitattu 20.3.2013. http://www.itameriportaali.fi/fi/tietoa/sanakirja/fi_FI/sanakirja/.

Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportti. 2005. Kohti aktiivista kansalaisuutta. Oikeusministeriön julkaisuja 2005:14. Saatavissa <http://www.om.fi/34782.htm>.

Kiviluoto, K. 2012. Experiences on Public Involvement at Three Different Events. Teoksessa: Komulainen, M. & Kunnasvirta, A. 2012. BalticSeaNow.info Experiences in Public Involvement. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 135. Turku.

Knuutila, S. 2007. Sairauskertomus: Itämeri. Duodecim 123; 1409-15. Saatavissa <http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo96574.pdf>.

Komulainen, M. 2012. BalticSeaNow.info –DISCUSS, OBSERVE, EXPLORE AND FIND OUT! 10-13. Teoksessa: Komulainen, M. & Kunnasvirta, A. 2012. BalticSeaNow.info Experiences in Public Involvement. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 135. Turku.

Komulainen, M. & Kunnasvirta, A. 2012. BalticSeaNow.info Experiences in Public Involvement. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 135. Turku.

Koskinen, S. 2010. Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina – ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Nuorisotutkimusseura ry, Helsinki.

Koskinen, S. 2011. Ympäristökansalaisuutta omassa elinympäristössä. Liikkeelle! –hankkeen loppujulkaisu. 17-20. Saatavissa: <http://liikkeelleymparisto.fi/wp-content/uploads/Liikkeelle-loppujulkaisu2012.pdf>.

Kuosa, H. 2010. Minnehän ollaan menossa? Itämeren ekologiset muutokset. Ympäristöakatemia kurssijulkaisu. Saatavissa: <http://www.ymparistoakatemia.fi/wp-content/uploads/2011/09/kurssijulkaisu.pdf>.

Lindholm, A. 2006. Roskaliike ja ympäristötietoisuus. Teoksessa: Massa, I. & Ahonen S. (toim.) 2006. Arkielämän ympäristöpolitiikka. Gaudeamus Kirja ja Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.

Lundbom, P. 2002. Porkkanan purentaa, kettujen vapauttamista ja mielenosoittamista. Osallisuuden uudet muodot? Teoksessa: Gratschel, A. (toim.) 2002 Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Suomen kuntaliitto, Helsinki. 110

Lyytimäki, J. & Palosaari, M. 2004. Ympäristöviestinnän tutkimus Suomessa. Suomen ympäristökeskus. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=14266>.

Melo-Escrihuela, C. 2008. Promoting Ecological Citizenship: Rights, Duties and Political Agency. ACME: An International E-Journal for Critical Geographies, 7 (2), 113-134.

Mokka, R. & Neuvonen, A. 2006. Yksilön ääni. Hyvinvointivaltio yhteisöjen ajalla. Sitra, Helsinki. Saatavissa www.sitra.fi/julkaisut/raportti69.pdf.

Nevado, S. & Carpenter, B. 2012. Creative Installations in Public Space – “Pallomeri” And “Meri Valvoo”. Teoksessa: Komulainen, M. & Kunnasvirta, A. 2012. BalticSeaNow.info Experiences in Public Involvement. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 135. Turku.

Nieminen, H. & Pantti M. 2012. Media markkinoilla, johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. 3. uudistettu painos. Vastapaino, Tampere.

Ojamäe, K. 2012. Introducing Marine Science for Schoolchildren – Research Vessel Visits. Teoksessa: Komulainen, M. & Kunnasvirta, A. 2012. BalticSeaNow.info Experiences in Public Involvement. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 135. Turku.

Peltokoski, J. 2003. Ympäristökansalaisuus verkossa. Tietoverkko ympäristöjärjestöjen ja viranomaisten vuorovaikutuspintana. Keskisuomen ympäristökeskus. Hetimonex Oy, Jyväskylä.

Perustuslaki 2.2§ 11.6.1999/731. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Pietiläinen, J. 2012. Itämeren itäpuolen media –diaesitys Itämeri-foorumissa 7-8.6.2012. Saatavissa: http://www.centrumbalticum.org/sites/default/files/user_uploads/To%20JUKKA_PIETILAINEN%20esitys%202012.pdf.

Pihlajamäki, M. 2012. Miten media vaikuttaa Itämeren suojelupolitiikkaan? –diaesitys Itämeri-foorumissa 7-8.6.2012. Saatavissa: http://www.centrumbalticum.org/sites/default/files/user_uploads/TO%20MIA_PIHLAJAMAKI%20esitys%202012.pdf.

Raateoja, M.; Myrberg, K.; Flinkman, J. & Vainio, J. 2008. Kotimeri – Itämeri ympärillämme. Merentutkimuslaitos, Porvoo.

Salmikangas, A. 2002. Osallisuutta yhdistysten kautta. Teoksessa: Gratschel, A. (toim.) 2002 Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Suomen kuntaliitto, Helsinki. 97-99.

Seppälä, P. 2012. Jakamisen ja linkittämisen ihmeellinen maailma – Lyhyt johdanto hankkeiden ja järjestöjen viestintään sosiaalisessa mediassa. Teoksessa: Sihvonen, M. & Saloniemi, K. 2012. Apuja aktiivisuuteen, välineitä verkostoihin. Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaiseksi – kehittämisohjelman hankkeiden hyviä ja lupaavia käytäntöjä. Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.

Silvasti, T. 2006. Ruoka globalisoituu – kasvaako valinnanvapaus? Teoksessa: Massa, I. & Ahonen S. (toim.) 2006. Arkielämän ympäristöpolitiikka. Gaudeamus Kirja ja Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.

Söderqvist, T.; Ahtiainen, H.; Artell, J.; Czajkowski, M.; Hasler, B.; Hasselström, L.; Huhtala, A.; Källström, M.; Khaleeva, J.; Martinsen, L.; Meyerhoff, J.; Nömmann, T.; Oskolokaite, I.; Rastri-gina, O.; Semenienė, D.; Soutukorva, Å.; Tuhkanen, H.; Vanags A. & Volchkova, N. 2010. BalticSurvey – a study in the Baltic Sea countries of public attitudes and use of the sea. Report on basic findings. Swedish Environmental Protection Agency, Naturvårdsverket.

Vesikansa, S. 2002. Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. Teoksessa: Gratschel, A. (toim.) 2002 Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Suomen kuntaliitto, Helsinki.

Vorne, V. (toim.); Partikainen, L. (toim.); Virtanen, Y.; Kovero, M.; Aho, H.; Jäälinoja, M.; Hyvärinen, H.; Vieraankivi, M.; Kurppa, S.; Mattila, T.; Munne, P.; Porvari, P.; Verta, M.; Lang, L.; Pai, K.; Aan, A.; Laumets, L.; Runnel, V.; Puura, T.; Līce, E.; Brizga, J.; Kuršinska, S. & Ernšteins, R. 2011. The Baltic environment, food and health: from habits to awareness. Executive Summary. MTT Raportteja-sarja 34. Saatavissa <https://portal.mtt.fi/.../B42FB5BA944F35B5E040A8C0033C0553>.

Itämeri-kysely

Itämeri - kysely

Tässä kyselyssä haluamme kartoittaa Itämeren suojelun kanssa työskentelevien henkilöiden mielipiteitä yleisön osallistamisen merkityksestä Itämeren suojelutyössä.

Osa 1.

Kyselyn 1. osassa kysytään vuonna 2010 suoritetusta BalticSurvey -kyselystä valikoituja kysymyksiä. Kysymykset liittyvät Itämeren tilan parantamiseen. Tästä kyselystä saatuja vastauksia verrataan Baltic Survey:n vastauksiin. Tällä haluamme selvittää vastausten mahdollista eriäväisyyttä asiaan jo perehtyneiden henkilöiden sekä kansalaisten keskuudessa saadun otoksen avulla.

1. Täyttäkää kenttiin ikänne, sukupuolenne ja asuinpaikkakuntanne. Kyselyyn vastataan anonymisti. Vastauksia ei voida jäljittää yksittäisiin vastaajiin. *

Vastaaajan ikä

Sukupuoli

Asuinpaikkakunta

2. Millainen on mielestänne ympäristön tila Suomen puoleisessa Itämeren osassa?

	Erittäin huono	Melko huono	Ei hyvä eikä huono	Melko hyvä	Erittäin hyvä
Ympäristön tila	☐	☐	☐	☐	☐

3. Millainen on mielestänne ympäristön tila koko Itämerellä?

	Erittäin huono	Melko huono	Ei hyvä eikä huono	Melko hyvä	Erittäin hyvä
Ympäristön tila	☐	☐	☐	☐	☐

4. Missä määrin olette samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Olen huolestunut Itämeren ympäristön tilasta.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Itämeren ympäristöongelmat kuuluvat kolmen tärkeimmän ympäristöongelman joukkoon Suomessa.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Itämeren ympäristön tila on nykyisin parempi kuin 10 vuotta sitten.	☐	☐	☐	☐	☐

d) Itämeren ympäristön tila on nykyisin huonompi kuin 10 vuotta sitten.

e) Itämeren veden laatu rajoittaa nykyistä virkistyskäyttöäni.

f) Vaikutan itse Itämeren ympäristöön.

5. Seuraavassa on mainittu viisi tahoa, jotka voivat toimia Itämeren tilan parantamiseksi. Miten koette näiden tahon osallistumisen tarpeellisuuden?

	Hyvin tarpeetonta	Melko tarpeetonta	Ei tarpeellista eikä tarpeetonta	Melko tarpeellista	Hyvin tarpeellista
a) Jätevedenpuhdistamot Jätevedenpuhdistamot	☐	☐	☐	☐	☐
b) Maanviljelijät	☐	☐	☐	☐	☐
c) Ammattikalastajat	☐	☐	☐	☐	☐
d) Teollisuus	☐	☐	☐	☐	☐
e) Meriliikenne ja satamat	☐	☐	☐	☐	☐

6. Missä määrin olette samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa, jotka koskevat osaanne Itämeren ympäristön tilan parantamisessa?

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Voin itse vaikuttaa Itämeren ympäristön tilan parantamiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Annan nykyisin rahaa Itämeren suojelun rahoittamiseen verojen tai muiden maksujen muodossa.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Olen valmis antamaan enemmän rahaa Itämeren suojelun rahoittamiseksi kuin mitä jo nyt annan.	☐	☐	☐	☐	☐

7. Seuraavassa on mainittu neljä yksityishenkilöiden ja yritysten rahoitustapaa, joita Suomessa voitaisiin käyttää Itämeren tilan parantamistoimiin. Pidätekö kyseisiä rahoitustapoja hyväksyttävänä vai mahdottomina hyväksyä?

	Täysin mahdoton hyväksyä	Melko mahdoton hyväksyä	Ei mahdotonta eikä mahdollista hyväksyä	Melko hyväksyttävää	Täysin hyväksyttävää
a) Veronkorotukset	☐	☐	☐	☐	☐
b) Korotetut vesi- ja jätevesimaksut	☐	☐	☐	☐	☐
c) Korotetut maksut saastuttaville päästöille	☐	☐	☐	☐	☐
d) Suojeluun korvamerkityt,	☐	☐	☐	☐	☐

Osa 2.

Kyselyn toisessa osassa haluamme kartoittaa vastaajien ajatuksia liittyen yleisön osallistamiseen Itämeren suojelussa.

8. Seuraavassa on mainittu seitsemän toimintamallia, joilla voitaisiin mahdollisesti vaikuttaa Itämeren suojelutyöhön. Koetteko seuraavat toimet merkityksellisiksi vai merkityksettömiksi?

	Hyvin merkityksetöntä	Melko merkityksetöntä	Ei merkityksellistä eikä merkityksetöntä	Melko merkityksellistä	Hyvin merkityksellistä
a) Kansainvälisen ja kansallisten lainsäädäntöjen kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐
b) Teollisuuden päästöjen valvonnan kiristäminen	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kansalaisten aktiivinen osallistaminen suojelutoimiin	☐	☐	☐	☐	☐
d) Itämeren tutkimuksen lisääminen	☐	☐	☐	☐	☐
e) Teollisuuden ja yhdyskuntien jätevesien käsittelyn parantaminen	☐	☐	☐	☐	☐
f) Maatalouden päästörajoitusten kiristyminen	☐	☐	☐	☐	☐
g) Kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen	☐	☐	☐	☐	☐

9. Millaisena näette kansalaisten roolin Itämeren suojelutyössä?

10. Koetteko Itämeren alueella asuvien ihmisten yhteisen "Itämeri-identiteetin" vahvistamisen tärkeäksi tai merkitykselliseksi? Vai koetteko sen merkityksettömäksi seikaksi? Miksi?

11. Tulisiko mielestänne kansalaisille suunnatussa Itämeren suojeluun liittyvässä valistuksessa keskittyä esimerkiksi korostamaan kuluttajan roolin merkitystä, luonnonsuojelullisia näkökohtia, taloudellisia seikkoja vai jotakin muuta?

12. Seuraavassa on lueteltu muutamia keinoja, joilla voidaan yrittää herätellä kansalaisten ympäristötietoisuutta ja ympäristövastuullista toimintaa. Koetteko seuraavat keinot hyviksi vai huonoiksi keinoiksi saada ihmisten huomio keskittymään ympäristöasioihin ja suojelutyöhön?

	Erittäin huono keino	Melko huono keino	Ei huono eikä hyvä keino	Melko hyvä keino	Erittäin hyvä keino
a) Ihmisten osallistaminen toiminnan avulla sekä ympäristöön liittyvän informaation jakaminen toiminnan ohella	☐	☐	☐	☐	☐
b) Tiedon lisääminen esimerkiksi luentojen avulla	☐	☐	☐	☐	☐
c) Shokeeraavien kuvien esittäminen ajatusten herättämiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
d) Ihmisten emootioiden herättely positiivisten asioiden kautta	☐	☐	☐	☐	☐

13. Seuraavassa on esitetty kolme väittämää. Oletko samaa vai eri mieltä väittämien kanssa?

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Ihmiset toimivat vain niiden ympäristöasioiden eteen, jotka koskettavat heitä henkilökohtaisella tasolla.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Ihmisen ympäristövastuullinen käyttäytyminen syntyy kun hänellä on tarpeeksi tietoa sekä henkilökohtaisia kokemuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Edes tieto ja henkilökohtaiset kokemukset eivät saa ihmisiä toimimaan ympäristön hyväksi riittävällä tavalla.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Ihmiset toimivat vai taloudellisen edun tavoittelun takia	☐	☐	☐	☐	☐
e) Henkilökohtaiset motiivit eivät vaikuta ympäristövastuullisuuden syntyyn.	☐	☐	☐	☐	☐

14. Aiheeseen tai kyselyyn liittyviä kommentteja.

Kiitoksia vastauksistanne ja ajastanne.

BalticSeaNow.info -hankkeen järjestämät tapahtumat

Tapahtuma	Aika	Paikka	Osallistujamäärä
Laaja satama kampanjointi Itämeri-aiheesta.		Viro	Yli 50 uutista ja artikkelia eri medioissa.
Valokuvanäyttely		Kuresaare, Viro	
Ranta Roope -lasten tapahtumat		Neljä eri satamaa, Suomi	
Visitfestivalen		Västervik, Ruotsi	
Konferenssi: Esi Verigs!		Latvia	80
Aloituskokous	3-4.12.2009	Lieto, Suomi	
Helsingin venemessut	12-21.2.2010	Helsinki, Suomi	
Partnerikokous	18-19.3.2010	Tallinna, Viro	
Partnerikokous	10-11.8.2010	Jurmala, Latvia	
Talguregatt	15.-28.08.2010	Virtsu-Manija-Ruhnu-Roomassaare-Abruka-Vahase-Vilsandi-Virtsu, Viro	35
Partnerikokous	7-8.12.2010	Norrköping, Ruotsi	
Helsingin venemessut	11-20.2.2011	Helsingin messukeskus, Suomi	78 000
Tallinnan venenäyttely	03/2011	Tallinna, Viro	
Partnerikokous	10-11.3.2011	Tarto, Viro	
Turun venemessut	10.-13.3.2011	Turun messu- ja kongressikeskus	
Pallomeri - taidetapahtuma	18.3.2011	Brinkhallin kartano, Suomi	
Kapakkakeskustelu	18.5.2011	Koulu-ravintola, Suomi	30
Aurajoki Excursion	22.5.2011	Turku, Suomi	40
Naantalin uivat venemessut	27.-29.5.2011	Naantalin satama ja vanha kaupunki, Suomi	5000
Tartu Hanseatic Days	22.-23.07.2011	Toome Hill, Tarto, Viro	60 000
Kotkan meripäivät	29.-30.7.2011	Kotkan kaupunki ja vierasvenesatama, Suomi	20 0000

Talguregatt	17.-31.07.2011	Roomassaare-Abruka-Vahase-Vilsandi-Virtsu, Kesse-Osmussaar-Vormsi, Viro	30
Kuressaare Maritime Festival	5.-6.08.2011	Kuressaare, Saaremaan, Viro	70 000
Nature Concert Hall	6.8.2011	Nica, Latvia	
Nature Concert Hall	13.8.2011	Mersrags, Latvia	
Partnerikokous	15-17.8.2011	Seili, Suomi	
Toimintapäivä koulu-laisille	30.8.2011	Turku, Suomi	200
Matsalu Nature Film Festival	14.-18.09.2011	Lihula, Viro	8032
Meri valvoo - taidetapahtuma	13.11.2011	Pääkirjasto, Turku, Suomi	9200
Baltic Sea in My Eyes -valokuvakisa	1.4.-30.11.2011		753 valokuvaa kilpailussa
Elukvaliteet 2012	7.-8.12.2011	Näitused Hall, Tartu, Viro	
Partnerikokous	8-9.12.2011	Sigulda, Latvia	
Helsinki venemessut	8.-17.2.2012	Helsingin messukeskus, Suomi	72 000
Meri Kutsuu - messut	7 -11.3.2012	Turun messu- ja kongressikeskus, Suomi	8000
Luontoilta	22.3.2012	Forum Marinum, Turku, Suomi	80
Onboard Tallink Superstar	28-29.03.2012	Tallink Superstar – risteilijä, välillä Tallinna - Helsinki	Noin 200 matkustajaa kahdella matkalla
Valokuvanäyttely	1.3. – 31.3.2012	Forum Marinum, Turku, Suomi	
Teabepäev Läänemerele	28.4.2012	Tallink Superstar – risteilijä välillä Helsinki-Tallinna	1500
Partnerikokous	10-11.5.2012	Turku, Suomi	
Maailma kylässä-festival	26-27.5.2012	Helsinki Rautatie-tori, Kaisaniemen puisto, Suomi	105 000
Skärgårdsmässan	1-2.6.2012	Tukholma, Ruotsi	50
Saaristomeri-aukion vuosipäivä	5.6.2012	Forum Marinum, Turku, Suomi	
Tallinn Maritime Days	13-15.7.2012	Tallinna, Viro	4500
Tallinn Maritime Days	15.-16.07.2012	Tallinna, Viro	100 000
Pori Jazz	14.-22.7.2012	Pori, Suomi	140 000
Havets Dag	29.7.2012	Falsterbo, Ruotsi	200
Kotkan meripäivät	26.07. - 29.07.2012	Kotka, Suomi	200 000

Valokuvanäyttely	1.7-1.8.2012	Myllärintalo, Turku, Suomi	
RV Salme - tutkimusalusvierailut	05.07 ja 21.8.2012	Suomenlahti, Viro	12+16
Valokuvanäyttely	1.8-1.9.2012	Tammenterhon luontokeskus, TurkuSuomi	
Loppuseminaari	15.1.2013	TV-torni, Tallinna, Viro	n. 100

BalticSeaNow.info-portaalin offline-versio

BalticSeaNow.info –portaalin offline-levyke löytyy Turun ammattikorkeakoulun Sepänekadun toimipisteen kirjastosta.